

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః.

గుంటూరి సీమ, ఉత్తర రంగము.

ఇతి

శ్రీతిరువతి వేదకేశ్వరులచే,

రచింపఁబడి,

ప్రహ్లాద శ్రీ మల్లంపల్లి భైరవమూర్తి గారిచే

స్వకీయమగు

భైరవ ముద్రాక్షర శాస్త్రము.

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు, కావీలు 1000

వెల రు

కావీరైటూరిజప్తరు.

1914.

బందరు.

తరువతవేంకటేశ్వరులు ,
శతావధానులు.

ఉ పో ద్ధా త ము .

చదువరులారా?

విశుల మగుపూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహరశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్నమీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించినసోదరులయుఁ దదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. 119 వపుటలోని శ్రీసోదరుల తప్పడు రిజస్తరుత్తరముకూడఁ బైదిషయమును బలఱుచునట్టిదియే, అదియటులుండె, ఈక్రింది యుత్తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సారావుపేటతాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను సుకవిపాదసద్భ విధేయపరమాణువును...నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యేయోర్పులేనియోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అట్టోబరునెలలోఁ బ్రచురించిన సువర్ణలేఖలో తమ్మును దమయనధాననిలదను గూర్చి వ్రాసినయవాచ్యోపన్యాసములో నన్నుదన్కతుదాగునిగాజేర్చి, 'పోర్జరీ'యనియేని వెరవకప్రకటించియున్నారు ఆసాహసచాకచక్యములు వారికేతగును నిజమునకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధన్యుడను కాను ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెపుడుచూచితినో యాయనత్యవాది యుపన్యాసమెపుడు వ్రాసితినో పరమాత్మునకెరుకయగు, ఈజాల్తప్రజ్ఞలు తాము యెరింగియేయున్నను కాలాచిత్యమునుబట్టి తమకునేనిట్లనపరాధినని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహ పూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

శి॥ టక్కరులలైడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించునాకడంకయుఁదమకే చిక్కెను వెంకటకవివర?, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాల.

చిత్తగింపుడు. వరెం,నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పుడు సృష్టి సేయఁ గలమహానుభావులు చేతులొక కలసోదరులకు నె
వరు దీటు గాఁగలరు?; కైయత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము
నుంతుదెలిసియుండును గానఁ దాదృశ్యమున ప్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముదజ్ఞాత)ము.)

‘మీలో వెంకటకవియా?; తిరుపతికవియా?; ‘వెట్టివెంకటాయ’నిజము
గా శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వరుల క్రజ్ఞావిశేషమునకువమింపఁదగినది యొక్క—మేడి
పండే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనకిదాగుఁడు అనువేషధారి అమ్మల్లారానాదీ
పెండ్లి, అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, అన్నల్లారానాదీపెండ్లి, అనికేకలువేయునట్లుగామే
ముశతావధానలమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బహుసకాతముగా నున్నది,
“వారిపూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరిసీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియలనెఱిఁ
గించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, ‘వీరీకందాలపుబని నేల చేయవలెను, చివు
కుల అప్పయశాస్త్రుఁట?... మనూరంజనిమీద మామిడికేడు, , . తురకదాసరికి ఈ
తమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయశాస్త్రీతురక తెలుగుకు , వెరప్పయ్యా, ... తిరుపతివేంక
టేశ్వర్లమేళంలో యితడోహంగుదారుడఁ, - చీవాట్లు తినకు “వేశ్యవిధమున...
వీరునిండ్ర్యులగుటచాలశోచనీయముగానున్నది, నియో? శిఖామణులనియు...యు...
యుఁ దెబ్బఁగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దులవాండ్రు... పైన..., యిచ్చిన ఎట్టియధముఁ
దైనను వానిని మహారాజు... అని పొగడుచుండురు, అట్టిమతమునే తమగవలం
బించుట చాలశోచనీయము, , ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, “తిరుపతివేంకటేశ్వరు
లు... వేశ్యమాత కప్పయో చెల్లెలోయైన క్రజ్ఞచేసెరసించుచు... యనుకూలురైన
వారిని బెద్దఁబొగడుచుఁ గంజాయిపోకురా, సారాయిపోషురా. బాపనూండ్రందర్లొ పె
ద్దోడుతాగలేద, , అనుపాటలుపాడుచున్నారు “చీ, చీ, యనినిరసింప శోచ్యస్థితి
లోనున్న యభినవనరన్వతిని, ఆయన (ఏర్పూరిసుబ్బయ్యగారు) తి॥ వెం॥ ల, నె
క్కించి యన్యతమహిషమ్ములంబూనిచి పాపపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు,
అయ్యాగంగరాజుగారు 2గంగరాజుగారు, ఓహోగంగరాజుగారు? మురిగిన
కాలునుమూసిపెట్టుకొని, మిగుఁడూరుసీమ, , సలాములుచేయుచున్నాను క॥ మస్తాను
నామకుండ... మహామనుషుఁడుడకొ’ ‘గానిస్వయంపాకివానిసర్వశూన్యశతకము,’
ఇట్టితప్పుడుకూతలు కుప్పతెప్పలు, ఈస్వయంపాకివాఁ, , దెవరో

య:క్తాయక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటుపకచున్న 'హితకారిణి' మనోరంజనులయందలి పర్వతప్రాయము లగువబ్బటల నిండుదాహరించి ఖండించుటకు మీ రేసమ్మతింపకు, బాకులహృదయమునం దవి యేతరున నెక్కి యున్నవో గుంత తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్వయమునకుఁ గొండ్లొక వివేక మబ్బవచ్చునని యెంచి దిజ్ఞాత మందులకు సాధకములగునంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)..... మఱియు హితకారిణి, మనోరంజని, యీ రెండుపత్రికలు మీ కపయశస్సును గలిగించుటకై గంకణముఁగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలై నెలలో వెలుపడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుంటూరిసీమ గ్రంథమునంతయు, విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక “యతోధర్మస్తతోజయః, చూడఁజూడఁగొందఱు

యెఱుఁగుదురా? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికివచ్చినపాట్లవి.

(మనోరంజనిచేయునధిక ప్రసంగముదిజ్ఞాత్రము.)

ఓయెండుగండికపులారా! జైలులనరయుఁడయ్య, భరణంబునకు దావనై పుఁడయ్య, ఒడతెరుంగసినివ మిప్పుడుండఁదగునె, “చీచీయనివజ్ఞాతశయులేవగింపఁగ నేతావున నభయటన్ననిక నేగకుండి, ‘వారు (తిరుపతి వెంకటకపులు) వ్యర్థముగామాపైమిడుకుదురు, నీయిజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరిపద్యమెట్లా,, “వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపుచైదమల,, “అమ్మదగ్గఁగ్రిందఁ దొంగున్న నేమి ఆయ్యదగ్గఁగ్రిందఁ దొంగున్న నేమి,, “లేని మగతనము నాశించియెగద? తమలొనెకరు మీసముంచికొనిరి,, “పాగా, పంచామాచి పాపరాజువనుకొన్నను, పేర్రాజువఁటోయ్- యీరాజా,, “చీ? వహ్వ? యెంతబద్దె ఈబద్దెనువీరు (తి॥ వెం॥కపులు) మాయంటిపారుగుబుచ్చమ్మకడ నేర్చుకొని యండవలెను మాచిన్న నాఁడు మాపారుగున నెక సద్రాబ్బమ్మణుఁడు నివసించెడివాఁడు’ ఆయన భార్య బుచ్చమ్మ కొంచెగియైయాటకత్తై...., “పండితరాయలు తిట్టెఁగాని తమవలెబూతులు తిట్టితన్నులు తిని.....”

ఇట్టి వెన్నోకలవు, పాకముముదురుచున్నది, ఇందుమొదటివేవో

మీయమూల్యమగుకాలమును వ్యర్థవుచ్చఁజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలి కాలమహిమ.....,, ఎ, యస్, రామకృష్ణులు,

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10- 2- 14.

“హితకారిణి, యనువలూరులో ప్రచురింపబడుచుండువారపత్రికలోయిప్పటికిని వారమునుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలోయున్నా, ది 1-2-14 తారీఖుపత్రికలోయున్నా, పాతగోడకుపూత చక్కన, అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అవాచ్యపువ్రాతలను తమ రుపత్రికాముఖమునచూచియేయుందురు. యిట్టియప్రిస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండు ఘనుండెవడో సశేషమనివ్రాయుచుండుట చేదెలియకుండానున్నది. గుంతమాత్రపుకారుకూతలు వ్రాసినంతనే...యిట్టి తప్పుడువ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసినయడల తెలుపవేడెద* జానపాటి వెంకటప్పయ్యవారిలు

యేలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?.

మై, కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7- 9- 13.

...,, హితకారిణి మీరుచూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే.

జా|| పట్టాభిరామశాస్త్రి.

కొన్ని తప్పదక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖితములు సుండి ఇతఁడుగూడ నొకనత్య నివేదకుడే, ఇతఁడును వినుగనకర్తయే, ఇతఁడునుమానిసియే??? ఔరా! కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్

లోకులయభిప్రాయముల నటించి తోడివత్రిక లగు సుదర్శిని మొదలయిన
 పీకలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటమాడఁ బ్రస్తుతము కాకపోదు.
 (1911 వల జనవరి 1వ తేది సుదర్శిని పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి.

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిపని డె
 చ్చుటఁ జూచినను మనోదంకి, కవులు మిక్కుటచుయి గురుకులవాస
 పాఠశాలనాది వృథా శ్రమము లక్కఱ లేకుండనే సులక్షణశార నామ
 క గ్రంథమాత్ర శరణ్యులయి తగుదువాని ముందునకు వచ్చుచున్నా
 ము. తమ రాడుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యుండి
 విచ్చి పద్యముగా పొదుపుపెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇం
 దంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడిబాలిశుల
 తోడనే నల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండలకెసల్లు పెట్టఁజూచు
 చు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచిక
 పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నొడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నాడు! ఇం
 దుకుఁగారణ మిప్పు డీ తెగయెక్కువగుటయునా తెగ తక్కువగుటయే! వినీత
 వాణి కిప్పుడు కాలదోషముఁబట్టెడిది. ఈపత్రికలో నప్పుడప్పుడు తిరుప
 తివెంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చచ్చించఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భ
 మునఁ గొప్పరపుగవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సాదులు వా
 యఁబడినది. ఈపత్రికయుద్దేశము పాండిత్యము నభిలంఘించుటయేకాని
 వేరుకాదు. ఈ తిరుపతివెంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు.
 కొప్పరపువారి సంతకుమునువే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగ
 దా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పు డవియు నుండవుగదా?
 ఇట్టి విషయములో దిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో ముదర్శిని ప
 త్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా,, అను నీమొదలయిన వాక్య
 ములు కొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరోవ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయ

ము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యపద్ధతి చేయుటయెల్లఁ
దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవులెవ్వరు? ఏరి నెందుకు? దిట్టవలెను, ఎందుకు
గౌరవించ వలెను? గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును! తదనుభవము
మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది.
తిరుపతి వేంకట కవులమీఁద గౌరవభావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రం
థములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁగవిత్వవస్తు వుండుటవలన.
కవిత్వవస్తువన నేమో? ప్రత్యేక మొకగ్రంథమువ్రాసినఁగాని యిక్కడ
స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు ర
చించి మన కనుగ్రహించనిండు. అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపఱు
తము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికపో
పలము (గీటురాయి) పై నొక్క రేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవ
ది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పుట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీ
టురాతిపై రెండవకణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగ
వులు నుండవుగా! అదియేలాకోరహస్యముగ దాఁచి పెట్టి ఊరకఁనాకణి
క పదియార్వన్నెవచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగమడుపు” అని బూ
కరించినేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురే
మో? “వారువిన్నారు వీరువిన్నా” రని యీ మూజివాసీ సాక్ష్యము
లెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఠవేయరాదా? అవియేపోరాడును
గా. కావున నోప్రాజ్ఞులారా!, నుదర్శినీపతికాధిపతి తిరుపతివేంకట క
వులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారినిదిట్టుచున్నాఁ
డనియు,, నిత్యాదులువ్రాసి స్వచ్ఛత్రపములఁగళంకపఱచవలదు. దైవ
సాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇ
దిగాకనే నొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్సులు
ప్రకాశవంతు లగుదురా? లేకతృణీకరించినంతమాత్రమునఁబ్రకాశవం

తులు నిస్తే జన్మలగుదురా? పాజ్జిలోకమున నేదియో స్థిరది యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాత మయమై యున్నది తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్పాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతి బీజకాయలలోని నేతితో సంతర్పణములు చేయుచున్నాడు అయిన నోయధునాతనకవినామకులారా! దైవపదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞులను మచ్చుచకైన నచ్చటచ్చటడఁచి యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖేముఖే సరస్వతీ, కాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక కామశబ్దమైనను దెలియక యొండురెండు తెలుఁగు పొత్తములు చూచి యంగదలి ముక్కల నేరితెచ్చి యతుగఁ బెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బ్రతిక లందుఁబాటుగా నున్నవిగదా? యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యా వ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁ గొట్టుకొని వ్రణకిణాంక దేహు లయి యున్న విద్యాకర్త శులను గూడ్డిగవ్వలక్రిందఁ దీసి వేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూటట గలుగదు. కావున నవధారుఁడు. ఎంత చచ్చు కవిత్వముఁజెప్పఁ బూనినను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మి భేదములు, మున్నగు సామాన్య విషయము లయిన దెలియ నలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞాన మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరి కూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యా ప్రాముఖ్యత సంపాదించ వలెననెడు దురాశచే వికటవాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీప్రసన్నుల గడ్డి పటకలవలెఁ దీసివేయు చుందురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి తద్రుధిరబిందువులచే భూదేవికిఁ దర్పణము చేయుటకై నజ్జీకృతాంగులివుటులు కొందఱు అవ్రామత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యమిధునకృత్య ప్రసవలాభాభిలాషు లెఱిగి యుండ్రుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. “మహారాజ సుతావాపి న సూతే— వినా” మహారాజసుతశ్చాపి న కవిః పాండితీంవినా.

(1914 సరి చిబ్బివరి అధివసరస్వతినుండి.)

నీతిబోధ.

మనోకంఠనీతికాసంపాదకుడగు రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరునీమ, ఆర్యమతబోధిని. సుదర్శిని, పత్రికలలోనవిశేషముగఁ జచ్చింపఁజడుటాది, కసిపోకమసిఁబూసికొనినట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలకకక్షకు వాగ్ద్యయముఁజేయుదున్నారు.....పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు శిల్లుతప్పమఱియేమికానవచ్చుటలేదు.....వీరికినద్బుద్ధి గలపువా రనేకులు గలకు గాని వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుదున్నారము.....

క॥ మునుబ్రహ్మ ద్వేషంబునఁ జనినాడవుకొన్నినాళ్లు సత్యంబును గన్గొనఁజాలక నేడకటా! ఘనుఁ దిర్పతివెంక తేకు గర్జించెదవే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా పత్రపవీడి ధీవరులఁబైకొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహు లో కత్రయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్న కుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకఁడుఁగలాఁ జటం చెడక దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిన్ వినం బెలమినిఁ గ్రోలఁబోకుము కపిశ్వరవైరముదాల్చు బోకు మీ తెలివిడిఁగూర్చుచుండు బడఁదిట్టకుమయ్య? గుణంబెఱుంగుమా॥
శేషాద్రిరమణకవులు.

మునుపు 'దర్బారుశ్రీక' చాల నవ్యక్తముగా బ్రలపించుచుండెడిది, కర్నాటకమున నది యంతరించినది, పదపడి దానిభారమును వహించి నియతముగా ప్రయోగించుచున్నది 'హిత కారిణి' మనోరంజనులు, వీనియందలితప్పుడు బ్రసంగము నకు రోసి కొందఱు ప్రాజ్ఞులు మందలింపులను వ్రాసి ప్రవర్తకుల పేరనే పంపుచుండి రట? కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసినభార మీపత్రికల కుండుట న్యాయనీడ మైనను నివి * స్వీకరించుట లేదట? సోదరపక్షీయులు దేనిని, తి॥ వె॥ కవులపక్షపు బత్రికగా నపలపించుచున్నారో, ఆయభినవనరస్వతిగూడ బ్రచురించుటలేదట? హిత కారిణి మనోరంజనులలో నేయే పేరులతోడ తప్పుడు బ్రసంగము వెలువడుచున్నదో, అందు గొందఱు యోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునంశములను లోకమునకుఁ దెల్పినచో వారిస్వాతంత్ర్యము తెలుపకయే బోధపడవచ్చుననియెంచి కొందఱు ట్టిసందర్భములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా వ్రాసి పంపుచువచ్చురట? వ్రాసినవిషయములు యథార్థము లనుటకు లవమును నందియములేదట? అందుల కితరుల సాక్ష్యము లక్కఱయేలేదట? ఎవరినిగూర్చి వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ దగియుండునట? ఆయాసంగతులు పదిమంది పెద్దమనుష్యులు గలవివాహపునథలు లోనగు ప్రదేశములకు సంబంధించినవి కాని పరమరహస్యములు గావట? అట్టి బహిరంగ సందర్భములను గూడ సభినవనరస్వతి | పచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకట్టి నునిప్పున్న నదియే కాలు నని యుపేక్షించుచున్నదట? వ్యాస ప్రేషకులీతత్వము 'నెఱుంగక మాపేర వానిని బ్రకటింపవలసిన దని ప్రార్థనాపూర్వకముగాఁ బంపుచున్నారు. నత్యనిర్ధారణాతత్పరు లగునవ్వారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కారముల నర్పించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వదలి యయ్యనఘుల నాచుములలోఁ గొన్ని చూత్ర మిట నుదాహరించుచున్నారము.

(1) చింతామణిరాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు

వీరిలోఁ గొందఱు సభినవనరస్వతియం ద్ధారోపించినదోషమును దెలుపఁ దగు

*.....దీనిని హిత కారిణికిఁ బంపించియుంటిని. కాని యది ప్రచురపడలేదు. తిరిగి వ్రాయలేక యీచిత్తునే తమకు పంపించితిని. చివుకుల అప్రయ్య.

 ఈయన దేనిమాకడనంపెనో దానినివిస్తరభీతిచే వదలితిమి,

నత్తరములలో నొకటి రెండు నాదాహరించెదము.

“యీ... రావుయిదివరకుతమనోనికివచ్చినవాడె. యీతడు మాశ్లాటూళ్లలో మిగుల గప్పలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగనెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికామూలమున నెల్లరకు నెఱిగించుట నర్హోత్తమమని నాయభిప్రాయము. ... పట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయలలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రిక లీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభినవసగస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాధను. . . తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింపబ్రార్థించుచు చున్నాను.

చేపూరి లక్ష్మణకవి

6-2-14

“చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన ప్రస్తుత కాలమున గాకపులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింపయత్నించి నోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు అట్టిపిచ్చివ్రాతలనేని బెరుగనిచ్చుటంత మంచిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కాననటువంటి తప్పుడువ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గనుక నన్ను బోల్లందులకు తగియుందురుగదా? యీసంగతినెరిగియోయెరుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యమునుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను బ్రచురింపకమిన్న కొనుచున్నారు. అందుచే హితకాఠిణి, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయన్నవి. యింతయేల యీమధ్య. గారికి . . . పలన కలిగినపరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియన్నాను. అదియే మగునో తెలియదు. . . ,

చింతామణిరాజగోపాలం 14-1-14

పత్రికయనఁగా వివేచనాజ్ఞానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు, ఆంధ్ర, కృష్ణ, సువర్ణలేఖ, లోననైనవి మొదట నీశాఖాభిమానులతత్త్వము నెఱుఁగకయో, అభిమానులలోనిపురుషులలోఁ గొందఱు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టి యో మోసపడి పదపడికన్నుతెరిచి యిప్పు డిప్పు డీగొడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు పైపత్రికలలోఁ గొన్ని చాల నయక్తికముగా విరమించిన వని వ్రాయక తప్పదు, ఆయాసందర్భము, వేమవరపుపీఠికలో వారివారిస్వహస్తలిఖితములగుజాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును, అదియటులుండె, ప్రకృతము

క॥ ... మఱియెఱిగి యెఱుఁగ నేరని, కఱటించెలుపంగఁ గమలగర్భనివ శమే॥ (భార - ఆది - ౪ ఆ॥)

అనుతెఱఁగున వర్తించుపత్రికలీతిం దెలుప నందలివ్యాసమొకటియేను దాహరింపక “నీటిలో గేదెనుబెట్టి బేరము చెప్పట యుక్తము” కాదని స్థావరాలాక న్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచెముదాహరించి చూపుచున్నారము.

(1914 సం॥ 4-11వజనవరితేదీల హితకారిణి నుండి.)

...మరినాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల పభజరిగెను. ముతకనామ్యచందంబున “ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలినవన్నట్లు” ఎక్కడవేమవరఁ? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పటి ఆవధానం! ఆహా గుంటూరుసీమను పడతిట్టిన దిట్టకవులకు తిర్గి గుంటూరునందు నిట్టికంకణములు దగిలించుట చిత్రము, చివరకు యిట్టి గుంటూరేదిక్కయ్యెగా యీకవులకు!.....అనగా దీనికంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొందఱని యూహింప నగును. ఈరోజులలో ఒకచిన్న పిల్లవాడైన ఒకపనిని చేస్తే ‘ధ్యాంకుయు’ అన్నట్లు ఉ- ఉ అంటే మెడల్పు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాలిబొట్లు, మున్నగుబహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతోగొప్ప పండితుడైతే దుస్సాలు వలు బహుమానం యిచ్చేటప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రకుడు.

ఏ‘నక్షత్రకుఁడో’ యేదియో వ్రాసెనే యనుడు ఇందేమి స్మహాణీయము

గుంజమున్నది కొంచునక్షత్రకుఁ దింకను నెంతో*సోదె వెళ్ళుచెట్టెను అది యటులుండె, ఏమైనను“హితకారిణి”ప్రచురించునతరవ్యాసములకన్న భాషావిషయమగునికృష్టతలో నిది చాల మెలుగు, ఎట్టిబూతుఁగూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి ననురహస్యమునీ‘నక్షత్రకుఁ’ డెఱుఁగఁ దని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ డింతమృదువుగా వ్రాయఁడు,మఱియు నీవిచారగ్రస్తునివిచారమును బ్రచురించిన నాఁటిహితకారిణి”యే వేటొకట నీక్రింది యక్కరములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల 18 వ తేది రాత్రి వినర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు బహదూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరిగెను.....సోదరకవులకు మణిఘచిత స్వర్ణపతకములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గాఁసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

‘నక్షత్రకుఁ’ తుట్టుతుదివిచార మీ‘సోదరుల’ బిరుదప్రదానాడులకుఁదగులకుండుఁగాక, అదియటులుండె, నీహితకారిణి, ననునరించి మేము నవరింప వల

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

*ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగుళూరు నాగరత్నం పాటక చేరి జరిగి యుండెను.....ముందుకవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లనూ ముందుపాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు గంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రిసానిపాటకు కవులు హాజరైరి.....అదిగాక యొక చక్కని సిద్ధాంతమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. అహ! ఎంతనీతి కోవిదులు.....ఇంతకు “మాలాటి వారు లేరు” అనేగర్వంయున్నంత వదకు సత్యము(తి|| వెం||ల) కనులకు గోచరముకాదు....,

నక్షత్రకుని ప్రలాపము దిజ్ఞాత్రము చూపఁబడినది, ఈ ప్రలాపమునకు నాటి గానప్రశంసా పద్యములకును గలసంబంధమును వివేచకులునిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడుమానొడివినపద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నాఁము.

నిన చొకటి కలదు - పూర్వరంగపీఠిక 2 వపుట 3 వ పంక్తిలో -

‘తిరుపతివెంకటేశకవిధీకులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్,
అని నవరించుచున్నారము, ఇంతకన్నఁ హితకారిణీమనోరంజనులలో గణిం
పఁదగినయంశమించుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 54 వపుట 25 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ,

అని నవరింపదగుఁ, అంకులకుఁగల వీజ మిక్రిందియుత్తరము తెల్పును.
“శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీషతివెంకటేశ్వరకనీ ... గురుతా హేతూకపీసంశ్రయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రవర్శితే సాధు శతావధానే।
అవీరచం పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే వ్యతిహృష్టచిత్తః॥
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

‘హితకారిణీ’లో సంతమాత్రమేని గణింపఁ దగినయంశము కలదు గాని
‘మనోరంజని’లో లవమును గానఁ బడ లేదు, దానిపోకడలు కేవలకుతంత్ర
ములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి - ఆయంశ మిక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁ గలవు.

(15జూలై 1913 స॥ మనోరంజనినుండి)

“...చూడలేదా - గుంటూరు నీమ మొదటనే నియోగు లందఱు
స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమవెట్టిధోరణిం
గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. . . ,

ఇదితనవలెఁ దెల్వితక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృద
యు లగునియోగిశిఖామణులకు ‘పుల్లింగములు’ పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాత.

శా॥ గానంబున్ వినునేర్పె కా కనదు నాగస్త్రీలకున్ గానవి

ద్యానై పుణ్య మటంచు జెప్పి కొనువార్తల్ మాపఁగాఁ బుట్టె నే

దో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు ర్నిన్నునీగానవి

ద్యానంబామృతవార్ధిలో మునుఁగునార్య శ్రేణి నాగాంగనా.

తే॥ 1॥ స్వరమురాగమ్ము పురుషుల సరణిఁ దోచు

మధురిమము పూవుఁబోఁడులమాద్రది నెక్కు

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయొక్క మత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర
దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నా
పాదించుచున్న యీవత్రికగాని వేటొకటిగాని యీవిషయమున కంతకన్నఁ
జక్కనియుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు
కొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అపశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయ
ణా, అంటే, బూతు మాటయునుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకవడదు.

.౨

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడిననుకొ “మగవాని గానమున్
జేడెల నంనక్కతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్ను” నే
“వాఁడల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నె? పూఁ
బోఁదులు నాగరత్నమును బోలెడువాం ద్రుదయింప కున్నచో.

౩

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలందురకటా? పెక్కండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ ప్రీడాకరంబౌనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ వినరుహళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట కల్గునే నథల నెట్టున్ నాగరత్నాజులన్.

౪

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి “నాగరత్న” మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై నదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొననేల? నద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకుకొ జగమెల్ల సూఁగెడిన్.

౫

ఉ॥ “రాగములేదు నా” కను విరాగి మనమ్మునయండునైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగముపుట్టఁ జేయునది రాగమె?,, యన్ వివరం బెఱింగి తా
భావమణిగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్ముగన్.

౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘శండానురోధమున, సుత్తరింపఁబడియె, తగిన సహృదయ లెవ రేనియడుగుచో * సాం
ఖ్యమతానుసారమునఁగాని, † దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, ‡ కలంకారికమతసందర్భ
మునఁగాని, యియ్యెడ చ్రాయవలసినప్రమాణములు చాలఁ గల వని విజ్ఞులరయు
దురుగాక - పనిలోఁ బని మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినద
ని తలఁపఁ దగు నేఱొకవిషయమును గూర్చిబుక్కిరించినవి. ఆదియొక్కింది సందర్భ
మువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరివత్సత్రికనుండి.)

పరివత్సత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను సీసములో గీతి తక్కుఁ దక్కినది“స
ర్వశూన్యశతకము”నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుంగవలయు ...
దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ సుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అనుస్థూలదృ
ష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును ని
వారించుదుగాక” అని చదువరులను గోరుటయెగాక. తట్టకుద నన్ను
ద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభాషలకు” అను పద్య
ము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వ
మేను. మున్నూ టికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తి వెంటిగంగరాజు.

* (1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వంశ్రజాం జనయంతీగ్ంసరూ
పామ్॥

‡ (2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా నతుకిం యవత్యః... శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్
నచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- సర్గం) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీనపు మాంశ్చాహం నస్తి
బం..... (దేవీ-3 సర్గం,)

‡ (3) తద్భిన్న త్వేసతి తద్దత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యతః ప్రయోగదానిని వేరొకచో గ్రహిం

చుట శిష్యునివాద మనఁబడును ఇందులకు 'కాళిదాసు తిక్కన' లోనగును
హాకపుల ననేకులఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పఁజెప్పగు అదియట్లులుండె ఇతరాధీన
ము చేసినపద్యమును మరలనాత్మసాత్కరించుటమాత్రము తప్పు గా, దా. అని
యందురేసి, ఆదోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జిర కాలముక్రిందటనే పరిహారమును వ్రా
సియున్నారము చూడుడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజనందర్యపీఠికనుండి.)

(చండితఁడనెడి) యనునది. 2వ పేజీలో సస్త్యత్కృత మయ్యు
ను నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపఁజేయునదికలను. దా
నింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుగుచు గాన నయ్యది య
స్త్యత్కృతమే 'యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే
పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడందులకు నిందు
లకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాప
ద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యాపహరణదో
షమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచార్యదోషము నాపాదించుకుండఁ
బొర్లితిమి.

ఈపంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినవి. గాని నేటివి కావు
ఈసంక్రమణముంబట్టిమే మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

నీ॥ మొదలఁటన డుగంటిమూలమూలల''నుండువేదశాస్త్రమ్ములువెలికివచ్చె॥

అను నీనపద్యము, శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కావ
లనియుండును, 'కృష్ణాపా' పద్యమువలెనే మొదలఁట, పద్యమునఁడును నిటీవలగీ
తిమార్పఁబడినది ఆయియఁశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక
చూడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనునఁతటి తెల్విలేటలు భగవంతుఁడీయనియప్పు
డాయాయీమానిసు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పలేదు గాని యిట్టివారల వ్రాతల
కుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు, అతప్పు సోదరులతోడి

వాదిప్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతించుచు
న్నారు, ఎవ రీనడింపకయున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేకు? చూడుడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవేశ్వరులకుం గలపాండితి తెల్లమయ్యె మీ
రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు వచించుటెంతయున్
గొప్పయుఁగాదు దీటును కోవిదుతోఁ గలహంబు సేసినన్
దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా॥
ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అరరే, దుర్తదపూరపూరితమహా హంకారహంకారసి
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవ్రాతక్షమాజాతనీ
చరటత్తాకవిమత్తసామజశిరస్సం ద నిర్నిద్రాకే
సరుతా తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీఠ మీశక్యమే॥

మ॥ కలరే, గర్జితకాకవిత్వకలనాకేశల్యదుష్పాండితీ
చలదార్బల్యవిశీర్ణ బాలత్పణసేచ గ్రాసదుర్జీవనా
ప్తలఘుప్రాణకుమార్గగామికుకవి స్థాయత్తురంగాళికిం
బులుతా తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్దరన్॥

మ॥ అవురా, నిస్తులసత్ప్రశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్తకుబంగనావితతిధైర్యస్తోత్ర) పాత్రప్రథా
సవిధ స్థాననిర్గళప్రకటభాస్వత్స త్సభాశోభన
త్తవుతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రవ్యహార్ మీరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్మిద్రవిద్వత్సమా
జమనీషాప్రియసద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛుంభదత్యార్భటి
ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు
ర్గము తాతిర్పతివేంకటేశ్వరు లనఁగా దోమలైతోఁచిరే॥

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర సంతృప్త కలాసంధర్భవిస్తీర్ణన
త్ప్రతిభాశక్తివిమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాద్యుం
కృతవిద్యత్కవి మూర్ధరత్న నుతనత్తిర్తిస్ఫురన్తాః
మృతతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే॥

శా. చండీనత్తరుణారసాప్త కపితాసామ్రాజ్యధౌరేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్భటి
పాండిత్యాశనిపాతసాధనరిపు వ్రాతాద్రినిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులు వాదంబేరి కవ్వారితోక.

క ర వ ది

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

ఒం గోలు

శతావధాని.

క. అనుపద్యంబులవేగక, ఘనదీర్ఘలసత్సమాసకంబులతో నే
బనిచితి వారలకడకుక. బనిఁబూని లిఖింపరైరిప్రత్యుత్తరముక.

చ. కవియననెట్టిఁ డో యతనికార్యమదేమొ యతండుదేనినిం
దవిలిపతింపఁగా నగునొ తత్త్వియేమొ వచో విశుద్ధియెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులనిచెప్పుచోఁ గవులుకానిజనుల్ జగమందునుందురే.

క. తెలిపితిమీకీసంగతి, నలఘుయశోభాసురా?యిదంతయు నీలో
కులకుందెలిపెదరనియెం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁ డీవిశేషములిందుక
పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవసరస్వతినుండి.)

సుకవిరవుకపోలచపేటము.

ఇందుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితమున్యు లొంటికొలిపైన లే

చుచున్నారు, అందగ్రీతాంబూలపువారు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరుసీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,.....శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలుద్రవ్వటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁడో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున నంతపాటీవా రెవ్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశమువడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులువిలసిల్లుటచే వీరియాట లేంతమాత్రమును సాగిరాకున్నననియుఁ గొందఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేన కేనాప్యపాయేన ప్రసిద్ధః పురుషోభవే” త్తను శ్లోకప్రమాణానుయాయమండలిలో గణింపఁపడి బుధజనపరిహాసయోగ్యత నిచ్చుగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనినసంగతి వారు (పై విధముగ సభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది.....శ్రీ కవివరులవలని పరాభవముసహితము గ్రంథస్థ మై శ్రేయోదాయకమగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తులచారిత్ర మెంతవ్రాసిననులేఖకులకు విసుపువుట్టవలసినదే కాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్ధెమునుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవర్మలలోన దీట్టయా నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోఁగియాడి అలకృష్ణ దేవరాయలవారినభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొసర్చి తంజాపురీశునాన్ధా నమంటపమందు మంతుకెఁగఁజాల అంతుసల్పి

గీ! ఇప్పుడు కింక విదంతి మృగేంద్రులై న, సరసతిరుపతి వేంకటేశ్వరులంబుటఁ
బీటవెట్టుక నూర్చుండెఁబృథులహావ, భావరస పేటినత్కు వితావధూతి

సికింద్రాబాదు }
8-7-1913

ఇట్లు,
చివుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మామాతారతమ్యము నెఱుంగని వారెవరు, మాకుఁ దెలియకున్నను నితరు
లకుఁ దెలిసియే యున్నది ఈక్రిందివాక్యములు గూడఁ దలకింపుడు.

(1) హితోపతేశము.

కొప్పరపుకవులు నియోగులైనందు శాఖాభిమానముచే గొం
దరుకల్పించిన కారణమువల్ల యీరెండవకలహమునుకలిగినవనిప్రతిమ
నుజునకును తెలిసినయంశమే... పండితకవులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యా
తిగాంచి... బ్రీ! తిరుపతి వెంకటకవులు సంపాదించిన విశాలమైన కీర్తియే
యితరులకు కన్నెర్రజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియో
గిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకవులను పురికొల్పి
అదివరకు వారికి బ్రీ! తిరుపతి వెంకటకవులయందున్న భక్తివిశ్వాస
ములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసి
వండులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది . . . లేనిపోని ద్వేషములను
మనసునందుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల
సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాస్పదము . . . పండితులైన
వారు వైదికులయిననేమి నియోగులయిననేమి మఱియొక శాఖవార
యిననేమి. . . కావున ఓనియోగి సోదరులారా? మీ శక్తియంశయు కే
వల దుఃఖాస్పదమయిన యీనివ్వయోజకపు కలహములయందు
వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినియోగించగలందులకు త్రికరణశు
ద్ధిగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడు
నిమ్మశంకమైన మనములతో విచారింపుడు దోసములున్నట్లు మింపుడు.

జగ్గయ్య పేట. ఇట్లు, హితముగోరు, ములుగు, సుబ్రహ్మణ్యం.

. . అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి . శౌఖాభిమానముమొదలగుకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొదలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పర పుసోదర కవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమునులేదని నాతలంపు యీకొప్పరపు వారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుసంశయం దరకును విశదమె కాని వారి యందభిమానముగలవారు మాత్రమువారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రయత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొనితెచ్చెదరా . . వారికున్న పాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన సంతెచాలును , .బ్రహ్మశ్రీ తిరువతివెంకటకవులతో అకారణముగా తమసితి తామెఱుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెప్రోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముశౌఖాభిమానుల ప్రోత్సాహమే, వారుప్రోత్సహింతురుగాకవీరేలనమ్మతింపవలెను . . . వారి పేరు లడుగువారెవ్వరు . . .

జగ్గయ్యపేట 4-7-13.

శి॥ వీరభద్రయ్యవారిలు.

ప్రాజ్ఞు లెఱుంగనిది లవమును నుండదు, వారి కాయాయీచరిత్రగ్రంథములతోఁ బనియే లేదు, కాని కొన్ని కారణములవలన వారుగూడ సంతరంగవ్యతిరిక్తముగా నడువ వలసివచ్చును. అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల నన్యథా వెలిపుచ్చుటను గూర్చి పూర్వరంగమున దిక్ష్మాత్రప్రదర్శనముచేయఁబడినది- ఇటు మఱికొందఱనుగూర్చి ప్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయత్తరముం దిలకింపుఁడు.

...“ అయ్యా, యిందుతో . . . సంగతులు కొన్ని . . . వాసు

కున్నాను, . . . నేను ప్రాసినసంగతి ప్రమాణస్ఫూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...లలో కొందరివలె అభుతకల్పన కల్పించివ్రాసినవిగావు, అవసరమగునేని యీ ప్రస్తావము జర్పిన శ్రీ శాస్త్రి గారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బయ్యగారివల్లనూ వొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పినపాటియందు జర్పబడిన సభయొక్క విషయములు కొందరివల్లనాకు తెలియబడి పాటిలోనిజమనినమ్ముటకు...వీలులేని...యాస్తుతులలోనినిజానిజములు తెలియగోరియుండగా, కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాసనాధిపతులున్నూ, అగ్రహారీకులున్నూ. ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధులును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సవాస గ్రామమగు బాలేమర్రు నేనువెల్లి శ్రీ రామశాస్త్రిగారిని గూర్చి, అయ్యా... గనుకశలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నానుధీవరులిటునుడివిరి,...అవుట వల్లనున్నూ, ఆసభజరుగుటకు మూలకారకులున్నూ, అప్పటిమాఖండం...గున్నానగు... పంతులుగారిప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభక గ్రాసనాధిపతిపదవి కొప్పితిని, ... పండితులు అగ్రాసనాధిపతులు గానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ జెప్పెదను - నేను వారిని గూర్చి చెప్పిన... పద్యములుగూడా శ్రీ... గారి...వల్లనని యెరుగుదు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, ఆగ్రామాధికారులున్నూ, ... న్యాయైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్రు వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడి విరి, “శాస్త్రిగారూ! నాటిసభ నుందు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు చెప్పవలెకు మన సొగ్గకయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొప్పింపజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు... అనునర్థముగల పద్యములను జదివితని... యీపద్యములు సోదరులు విని... తోనున్నూ పంశీకులతోనున్నూ పోల్చి రేకానితమ్మునుగూర్చి పొగడలేదని... యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకునంబంధించు, అవాఙ్మ్యవ్రసం

గములుసభలోప్రారంభించుటయెకాక వారి నేమోసాధించెదమనియెద
గు, . . . అనాదినుంచిహెచ్చకు ఏనుగునున్నా తగ్గుకుదోమనున్నా
పోల్చుటకలదు గాని వీరిఁట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు. తగ
దని నేను చెప్పెదను” యీసంగతులు బాలేమర్చి గ్రామములో బా
లేమర్చి లక్ష్మీనరసింహంగారియింట్లో చర్చించబడినవనిన్ని యథార్థము
లనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు,
పెదపరిమి, మకాం, కొడవటికిల్లు, నందిగామపోష్టు. కృష్ణాజిల్లా,

ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బ్ర॥ శ్రీ॥ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిలవారుగూడఁ దమయంత
రంగమునొకసంవత్సరగృహస్థునకు సెనంగియున్నారు. ఆయంశమును తెలుపు
నుత్తరము మేమిటను నుదాహరింప నసమర్థులము, లకోటాప్రశ్న గాఁజెప్పుచున్నా
రము, వారియంతరంగము వేఱు, ముమ్మాటికిని. వేఱు, వేఱు, వేఱు, దీనినిటులుంచికీ
శాస్త్రిలవారిమెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 నం॥ జనవరి 15వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రిల వారు చెప్పుటలో . . . అన్నిపద్య
ములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ
భావలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

ప్రైయక్కరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచే గుండలీకృత
మగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రిలవారికి మున్నుదాహరించినసంవత్స
రగృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచినప్రసక్తియెల్ల మేమెఱిగినది
యే ఇట్టిప్రసక్తి కిడినప్రత్యుత్తరమే చూడరానికట్టఁబాలులతో వచ్చినది, అంద
లిసంగతులనే మే మనుమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది, మాయనుఃపితిలోఁబా
రపాటున్నచో శ్రీ శాస్త్రిలవారు తెలుపఁదగుదు, వారుసర్వథాపెద్దలు, మాయ
నుమానమును బలఁజుపఁ దగువఱికిఁగొన్ని బీజములుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914

“...మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు గారిలోపల వివా

హము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను . . . పా
ర్వతీవరిణయము చెప్పుచునగా చెప్పినారుగాని యేమి బాగాలేదు గం
టకు 75 పద్యములచొప్పవన చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బి
రుదుకూడాయించినారు తరువాత . . . గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని . .
దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసనభాషము చూపుటవల్ల మోతేవారిని . .
వడితేవారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, . . .
వీరికిపున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది . . .

గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere,

5—2—1914

తామువ్రాయుచున్న గుంటూరిసీమ రెండవభాగము తయారు
అయిన వెంటనే **V. P.** ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరు
చున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వినాదయందు విద్యావి
షయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే
వారు ఆవేషములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యీమధ్యయిచ్చు
ట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రహ్లాదచరిత్ర ఆశు
కవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి
తెల్లమైనది . . . సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగా
రు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నోతప్పుదారులను త్రొ
క్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిరి
. . . కొందరు శాఖాభిమానులు . . . న్యాయవాదులను పేరుధరించి

. . . న్యాయబుద్ధివిడిచి . . . అడ్డమువచ్చిరి. . . చిత్తగించవలెను
T. Ramanjulu Naidu. Ellore

మఱియుం బేతపూడిపకాశము గా రనునెకవిద్యావయోచృద్ధులనాఁటిన
ఈ కేసి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పినయక్షరము లాయాయిత్యరములను
జూర్తిగా నిలవఱుచుచున్నవి, శ్రీరాజాభజంగరావుగారును, శ్రీదాసుగోవింద

రావుగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను శుకవులంజేయఁబ్రయత్నించుగుఱు
తు లనేకమాయీసభకు సంబంధించినవి కలవు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకప
రియేని యేజన్మమునఁగూడఁ *జేయనివారికి 'అవధానిపంచానన' శతావధాని, అ
నుబిరుదములను శ్రీవారు తమయా హ్వనపత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సగ్వ
సామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుఘోషాపప్రియుక్త మగుసభను శ్రీగోవిందరావుగా
రు, పరీక్షార్థమై యేర్పడిన దానిఁగాఁ బౌల్యఁజూచుట వేటొకటి, ఇదియిటులుం
డుఁగాక. వీరిరువురును వహించిన శాఖాభిమానముమాత్రము శ్లాఘ్యముకాకపోదు,
ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానాదులు ప్రతిమనుజునకు నుండఁ
దగు సద్గుణములు, అదియిటులుండె, ప్రకృత నైవాహిక కవిమండల సభకు సం
బంధించిన యీక్రింది పంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెం1వ తేదీ, సుదర్శినిపత్రికనుండి)

వైవాహికోదంతము .

...సుదర్శిని పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని
శ్రీరాజాగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి
వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీకింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...

చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకు న్నటి కొప్పరంపు సో!

దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ!

తరతమతాప్రశస్తి కయి దండివివాదము దానిఁ దీర్చఁగా!

నొరు లెవ రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

*శ్రీశివాభ్యాన్నమః

ది. 26-6-13

క॥ గుంటూరునీమఁ జదివితఱి గంటికొ గొప్రంపువారు గర్వోద్ధతులై!
గంటినప్రవాతల విద్య, తగ్గంటకులగు టెందు వారికర్మమెకాదే, తే॥ గీ॥ దూ
రదేశంబునందున్న కారణమునఁ బత్రికలెమాకు దిక్కయివలెనందు! నవియు న
త్యేతరముగూడ సఖిలిఖింపఁ దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమేమాకు, చ॥ ఆర
యక పత్రికాధిపతులందఱు సజ్జులు పంపులేఖలకొ, బిరబిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు
విజ్ఞశిఖామణులైన నేలొకో, పరువడి, దున్నయీనైననఁ బట్టుఁడుగట్టుఁడుగాట,, సం

చ॥ కడు రసవేత్తవీవు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధుకీ!

ఋడవు రహాః! లానుడవును న్నటి యింశకుఃత్యాగభోగరా!

యడవును నయ్యఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మమునేఁ పిల్వ వి

ప్పుడెకద యర్హమైన తటి వొల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయున్.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతి వెంక
టేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవినభ యెట్లస్వర్థ
యగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుటచేమీకుఁ బక్షపాతము
విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీ
కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను.
...ఇందెవరి కెవరు బెదరు చున్నారోతజ్జులకుఁ దెలియవలయును...

పైపంక్తు లనేకనందర్భములను వ్యక్తికరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగే
హమున జరుగుచున్నవాహమున కాహ్వానింపఁ బడనివారము కాము, మాకుఁగా వేటుగ
చునం! బరపడువానిపోల్కి నెగివాస్తవమున్ గనఁజాలరక్కటా...కం॥బినన్
సోదరకవులొగి! మానగరమునందు నైనమానృతఁజాలం!గా నుడువుదురఁట
యట న! ధ్వానిన్ వ్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపన్తే! గీ॥ ఇం దనత్యంపు
వ్రాతఁసుంతేనిలేదు! వారియందున లవమేని పగయులేదు! సత్యమును వెలిఁజేయు
వాంఛన్దవిలితి! సాక్షులున్నారు పెక్కండు చతురమతులు, కం॥ ... ముస్తాయి
ల రామ ముఖ్యుండు...చేసెవేడగ్గ నప్తాహంబున్, క॥ అపుడు కొవరంపు పెద్దక
వి... పద్యములన్...జడువగఁ! ... లేదీతనికిననిరి తజ్జులగుబుధుల్. శా॥ శబ్ద
జ్ఞానములేదు సుంతయయినన్ సాహిత్యమున్ లేదితం! డబ్బంబుల్ ప్రథవాదు
లన్ జడువునట్లాత్మీయపద్యావళిన్! శబ్దం బాకనమంటఁగాఁ జడుపునిశ్శంకంబుగా
వర్షహీ! సాబ్దధ్వానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితా వ్యాహరమిట్లాప్సనే, క॥ అనిత
మలోఁ దమరసుకొని! కనికొర్రపుటతని కనిరి “కవివాటకునెందనుఁజాలవీవు చ
డువుము, తెనుఁగున్ సంస్కృతముఁ బదపఁ దీర్చుముకవితన్...తే॥ గీ॥ మనుచరిత
పద్యములుకొన్ని...గొవ్రపుంగవిగుప్పె...యంద అపుడిహిహీ యనిమందలింపఁ...
శ్రీ॥ ఒకరువ్య స్తాక్షరి- నెనఁగెద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగవి, కా

సభ నేర్పటపకున్నను శ్రీవా రఁదటతో పాటు మ మ్మాహ్వనింపక పోలేడు, ఇంత కు మున్నుచాలదిసములనుండి 'విఘ్నేశ్వరునిపెండ్లివలె, వాఁగియున్న వేమవరా గ్రహారశతావధాన ప్రయుక్త సన్మానమునకుఁగా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది, ఆయినందర్భయును మా'నక్షత్రకుని' విచారవాక్యములవలన సంతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

‘అవధానిపంచాసన’ యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి”

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ పలయు నని లోలోపలఁ గు తూహలము జోలెఁడు కలదు, ఈప్రశ్నము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగు నే కాని తగిన సదుత్తరము రాఁదగినది కాదు, కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించు కొంటిమి, ఆయివిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాద ము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనునియోగిశిఖామణు లనేకులుకలరు, ఈయంశమునుద్ధువ పఱుపఁదగు ననుభూతాంశములెన్నొకలవు, అందొకటిమాత్ర మిటు నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వ్యపాతంబునె-క్కరడుగఁగా వానిఁజనువ లేదని చెప్పెనరసతముఁడు, ఒగిఁబురా తార్థంబు- నెకరు కోరఁగ నెట్లు చెప్పట లేదని చెప్పెమఱి, ఒకరక్షరనిషేధ-మొనరింతుమన్న నెక్కుడుభారమగుననియుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ డిల్లుధారణ, పాండితి-నెఱుఁగకయె వాధానమనిపదుగురకుఁబ-ద్యయులఁజెప్పె నెల్లజనులిహిహీ? యని-పెల్లుగోలఁ జేసి రిదెవారియవధాన-మోముధీంద్ర...ఉ॥ అంతటఁ గొప్రపుంగవి...వెంకనకా దెగడ...నీరసన- నిప్పుడె...పాఱుఁడాయనెక॥ అనవుడుఁ గవిభయమెదఁగొని చనియెన్...తే॥ గీ॥ ఆర్య? వీరలుమాపురమందుఁజేసి, నట్టిపని యిదియే పొంది- నట్టి గౌర,వంబిదియే వేరొకటిలేదు- వారలచటఁ, బ్రమదమున నాడునుడులుద- బృజులు వినుఁడు...ఉ॥ కావున సత్య-విత్వమును గానని యిట్టి కవుల్ వచించుమి, ధ్యావచనమ్ములన్ గలఁత నందకయందురుగాత మానవుల్ భావమునందుఁ బండితులఁ బల్కుమెత్తురుగాత సత్యపుం,ద్రోవఁ జరింతుగాతఁ బెట్రతోవలఁ దోఁగక కొప్రపుంగవుల్.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కశన్దుబజారు, శికిద్రాబాదు

చ॥ ఒక దినమందు గర్తపురి కొండొక దాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగనయ్యె నొకటన్ శుగుణుండు నియోగియొక్కఁ, డం
తకు మును మమ్మతండు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
నిగ్రహతనఁ బూర్తిగా నెఱింగి కేవలనక్తుఁ డితండు మాయెడన్.

ఉ॥ ఆమహితుండు మాయెదుటి కాదృతిమైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి "యో
స్వామి! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మదిసూరుచుండు శుకృతోదయ మిర్వుఁర నూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె యెట్టులా తెచ్చెఁ గృపాను పంగియై.

ఉ॥ ఇనమఱేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా? మఱి నేను నియోగినౌట న
య్యా? నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యుల శక్తి, పూర్తిగా
లోన నెఱింగి యుండి చపలుల్ కలహం బిదివెట్టి రీసునన్.

క॥ "కటికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి, రంచు విని నెమ్మది నీ
చరితము పులికికి పుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందుఁ బూర్వంబెపుడున్.

చ॥ ఇపు డెటువంటి ప్రాజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాటనినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్ట దొక్క యెడ నెట్టులా పుట్టిన నిల్వనేర దే
చపలుఁడొ యట్టివాఁ డొకఁ డెనంగుటనే జనియించె నానుడుల్.

చ॥ అదియటులుండవిండు మనమందలి కోరికి దీర్చుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తునె వెంటనె కక్షలోనిడు
ర్భుడుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనుసూ యనినంశయింతు, డు
ర్భుడులకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడయునడ్డ మాకయన్.

చ॥ "అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ దానననతక్రృతి" కంచు మీరువ
లికెరె వృథాగ నెందులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదిక ప్ర
తతికి, విద్యేయస్మయెడఁ బక్షము యుక్తము విద్యే లేనిచో
వితగద పక్షపాత మవివేకుల పద్ధతు లిట్టివేకదా.

చ॥ అని తన నెమ్మది గలుగునట్టి యథార్థమునెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నెచ్చుకోఁ దొడఁగె నీవీయు లొన ర్చెడిదానినైనన

జ్ఞులు దురుద్యమంబును బ్రహ్మంస యొనర్చు గాని వారణం
బునకు యకంపం గొంతుడురు మూర్ఖులకుఁ జగమెల్లజంతుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్ష పాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పదుసృష్టులు లోనగుకా
ర్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించుసామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నా
రు, ఆస్పృష్టి స్వరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోను దాహరించినదియే, (వతం నరసిం
హయ్యలేఖమా) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్తికిమక్తినకలు)

28-7-13.

. . . మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుశీమ అను అబద్ధపు పస్తుకము
వీరికలో 41 ఫేజిలో మీపస్తుకమును ది 1-3-13-వ తేదిన నాకు వీవీ
గా పంపింపుడనికోరుచు నొకజాబువ్రాశినట్లు ప్రచురుంచి యున్నారు
అట్టిజాబును మీకునేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును
మీరే యాధరమున ప్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతరాజు వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్ట.

ఈయుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసినవరదయ్యగారే వ్రాసియుండురని
మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేశమును బోలిక లే
దు, అయినను నిందలితత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైనవరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబ
డుచున్నారు. ఆయామాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీసోదరులుప్రకటించఁబోవు 'నా
రాయణాస్త్రము' లోనగు నేతిబీటకాయపాత్రములయందుఁ జూడ గలము, త
త్ప్రతిక్రియ యగు'నమసాగరమున' వానితత్త్వమును దెల్పఁగలము, కావున ని
టఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లిప్పుడొనర్చుచున్నపరిశ్రమమెల్ల *నె
ట్లేని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్రింథములను మాయంప వలయు నని తప్ప

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవరఅగ్రహారం సమీపగ్రామ
కాపురస్తుడు...అనువారు మీపేరవ్రాసిన పుత్తరం వేమవరం శతావధానపీఠిక
లో నుదహరించి యున్నారు. ఆపుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా మమారు నెల
రోజులక్రిందట సోదరకవులు...గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విందుచేసి పద్యము

వేటొకటిరేదంట? ఇండులకు వీరు వారివారిపేన వ్రాయునుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకారణమున వీరు వారివారిచే మందలింపఁబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుఁగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్నా—

‘కష్టము కిష్టారాయనికే యెఱుక’

నర్వృథా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తమకై యాత్మను వంచించి యవాచ్యములను బ్రచురించినప్రల్లడులకు వీరు మావనెంచినకృతజ్ఞతాన్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయుత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహసత్కవికి,ప్రియమిత్రమా?మీ కాహ్వానపత్రికలు వచ్చియెయుండునుగదా . . .మీకు వినుకొండ, సాలస గ్రామములలో రెండుచోట్లనుసన్నానశూన్యమయ్యెను...మీకుప్రథమముగాశ్రీ- విద్యత్ప్రభువర్యునిచేసన్నానముచేయింపవలెననియు,...మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, ... దలంచితిమి,... కాన ... 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసిన సంగతులనేకములు గలవు,... అదివివాహము... కావున...ధరించు వస్త్రములు, ఉష్ణీష...చెప్పనక్కఱలేదుగదా,...1-2-తావులకాగితములు, ఒక పీన్సిలు, ఉండవలయును,...ఇట్టిసమయలో మీరు వెల్లడికి రానిచో నిఁకెనెప్పటికిని, ఏల్పారు, ముప్పాళలలోషాహుకార్లు ఎప్పుడు నభిచేయింతురా, అని ప్రతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేఱుకాదు,... కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మురమ్మని కోరుచున్నాఁడ, . . . ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, . . చి మన్నికంటి(గురునాథుని)యొద్ద వివాహహాహ్వాన పద్యగత్నావళియను మా

లచే భూషించి“ఆపుత్తరంలాని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నొక పుత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట...మీకుపుత్తరంమొదట వ్రాసి తిరిగి యీలాగువారికివ్రాసియిచ్చుట చిత్రముగావున్నది....,,

W. V. Subbaya.

పుస్తకమొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారిం
చి. . . పేండ్రిచే బంపవలెను, . . .

12.12-13

ఇట్లు భవన్తితుడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదానత్వమునకు (విశ్వనాథుని) బుత్తెంచుచు,

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడినగురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ
కవులు, అనుప్రల్లదులు, ఇట్లెందఱఁజూ సోదరులు కవుల సునర్పుచున్నారు,
దూరగులు మోసమున మునుఁగుచున్నను పగ్గఱవారు సెచ్చుకొని *నిజమును వెలి
పుచ్చుచున్నారు, ఆయా 'గూడుపురాణీ' లోనికొందఱయోగ్యతలను దెల్పువ్యాస
ములనే యభినవనరన్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తర
భీతిచే మేముగూడ వారివారి వాక్యముల నెల్లనిందుదాహరింప లేకపోతిమి, విషయ
మంతయు వ్రాయజాలకున్నను శైలిప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మా
త్ర) మిట నుదాహరించెదము.

*... తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవీశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారి
ని గురించి క్రిందవారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారియొక్క బు
ద్ధిబలము. ఈక్రిందినంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారు
గారికొమార్తవివాహవిషయంబులో కొప్పరపు కవీశ్వరులకు యేమి బహుమానము
యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్పులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి కిం శవర్ణ
యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, పుండునని ప్రశ్నించగా అ
ర్థణావెడల్పు అర్థణామందము పుండునని చెప్పినారు వారియొక్కబుద్ధిబలము దీని
లో తెలియును. విశ్వనాథము అనుక వికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా'
అనమనినయెడల 'కుత్సా' అనెడివాడు యివ్వాడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వ
యస్సు యుండును. ఈనంగతులను బట్టి వారియొక్క సంగతి మీరే గ్రహించక
ర్తలు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినపద్యములు కొప్పరపుకవీశ్వరులు వ్రాసి వీరల పే
రులు పెట్టినారు. విశ్వనాథము అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి
నపేరూదరుడు....."

(చేవారు,) 10-1-14.

సాలసగ్రామం, ఫిరంగిపురం పోవు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1)...సీ॥ గుడ్డిపూల్లమకడ నడ్డనిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా యని యనెడివారు. . . . తే॥ గీ॥ తనదుబండాఁకమును మంగతాయయొద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పాప మతని.నరను లై నట్టియాసభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ తొకికజ్జానహీనులు లక్షణంపు, వాసనను గొంచె మెఱుఁగనివారలెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెడుసుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక॥

(2)...మ॥ పిననయ్యెన్ గడుహేయపద్యతతి తద్విఖ్యాతకారుణ్యచేత ను నాతండదివిన్నదాడిగను జింతఁజేయఁ బొచ్చెన్ గవీ, శుని మర్యాదను జేయహెచ్చుగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానం బొక యింతలేక కడుదైర్యం బొప్ప నుండెం బుఁన్! . . . ఉ॥ పాపము . . . లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్తశాస్త్రీయం, చాపలుగాకి కిట్టులనె యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁడని యింతనెయా తఁడు సిగ్గునొందెనే?, యీపని యెంత వాని, కని యెంచెడివారును నైరి వీటిలో॥ . . . సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జేరిది నీకు మర్యాద గా,దని మరలువారు, తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిక,, నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధ ములఁబలికిపలికి! యేడ్చువానిని మఱివఱియేడిపించి! యెట్టమన్నుగఁ జేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే కొఱంత॥ . . . సీ॥ “పిప్పికూఁతలుగూసి దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ,, రటంచు. . . . తే॥గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధీకరించిరి యంతనుండి, యింటిలోనుండి వెల్వడఁడెంతకష్ట, మబ్బె నాతని కొరార? యహహ కర్త॥.....,,

పాపము, పోదరు లీపాటికేని మంచి తోవకు వచ్చువారేగాని, మనూరం జవీ,హితకారిణు లవ్వారి నేమో యద్ధరించుననుభ్రాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది

అవి చేయుచున్న యధిక ప్రసంగమునకు సుదర్శినీ ప్రతికాధిపతికన్నఁ జక్కనిహిత బోధకులుదొరక రనుట నిక్కము, కాని యిప్పుడిప్పుడాయనంగూడ నవితిరస్కరించి దూషింప మొదటిడుచున్నవి, సోదరులూ? వానికన్నను మించి ప్రసంగించుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ బెక్కునందర్భములు చూపఁ బడినవి, ఇందు వారిరిష్టరుత్తరముచదివినవారికి వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృదయమునకుఁ గడు నికృష్టముగా నెక్కినమా'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, ప్రాజ్ఞుల కన్యథాగా దోచుటకుఁ గారణ మేమో సుంత విచార్యము కాకపోదుగానఁ దద్బోధకములు గొన్నియుత్తరము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

అభినందనములు.

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కదురనవంతముగనున్నది. తత్ప్రాప్తయ త్కించి తస్సంస్కారులు, అనుకందమునకు సాటిఁపఱియొక పద్యములేదు,...."

మ॥ అవురా? శీతధరాధరేశ్వరగుహవ్యాప్తాతి గాంభీర్యగ

ర్వవినాశిత్వదుదారవక్త) విసర ద్వాష్టాహ్నవీపూరథౌ

తవిరుద్ధాశయపంక పామరహృదాదర్శములందెల్లఁ గా

కవిఘూకాననము ల్వివర్ణములుగాఁ గన్నట్టై నిప్పట్టునన్.

౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకు ల్సుకశిధికార్కర ప్రియ "లృత్యవా

దులు" నౌపెద్దలడంగ సాదలయి సూడు లాగిల దుర్మంత్రతం

త్రులు గూలన్ దమ'సీమ' వాస్తవము ను ఘోషించుచో నందన

ల్లలరూపతయ నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులన్.

౨

శా॥ అంభోభ్యాభనభస్నభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై

జృంభ ల్లకుగ్చుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్టు మీదెట్లు క్రి

ష్ణంభట్టై" మటుమాయమై చనిన శుంత ల్గొంద ఆవ్వారిసం

రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు సీమ నబ్బట్టి రీనాఁటికిన్.

౩

శా॥ సత్యాభార మసత్యదూర మగుచున్ సర్వంనహ చక్రమం

దత్యోన్నత్యముఁ గాంచి నర్వవిబుధాహ్లాదానుసంఘాయై

సత్యాభాసులగుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెప్పు గీ

ష్పత్యుక్తాగమరీతిఁ గ్రాలఁ గల దన్మత్సీమ నిస్సీమమై

౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

శా|| కంటిన్ గుంటురిసీమలోనఁ గనకఁజ్జుజాత బీజోల్లన

తాపంతాస్వాదననప్తధీకుకవిరాడ్వాంతిప్రణాదక్రియా

లుంటాకొషధదాతృనతగ్రవిభిషగ్లోకోత్తరోపజ్ఞతా

కాంటక్యావహుర్జనార్జునముఖాఖండక్రియోద్దండతల్.

౧

మ|| బలి? భావతగ్రకషాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగవుం

జలుబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటువుల్ చండాశుధారాక్షుత

మ్ములునుందగ్గె బడాయి దగ్గు లపుడే పోయెన్ జుఁడీ? దొంగవ్రాఁ

తలమ్రొగిన్నిఁకఁ బుట్టఁ గూడ దన లంతర్దాము లెట్లున్న వో

-౨

శా| బండాటంపు మలిమ్ముచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా?

గుండెల్ కొండొకదాని కుండునె భవద్గుంటూరుసీమాభిధా

ఖండ గ్రంథనిబంధనోత్థకవితాకంఠాణికిం దక్క నీ?

వండు తైతము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్ము విద్వత్గ్రపుల్.

3

శా|| చుట్టాలం దనియించుపూనిగ్రమెయి హెచ్చుల్ గ్రచ్చులుం గొట్టి యే

లట్టాలుం బయిఁ బెట్టు కోక యెటా కాలక్షేపముం జేయునా

గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా

రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్యంబునన్

౪

శా|| గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి మున్నెక్కఁడు మీగారాబు శిష్యుండు దా

నంటుంగాజు లానంగె శాత్రువుల; కయ్యా? "యంతమాత్రంబుగా

నుంటేచా"లనుకొంటి మప్పు;డిపుడయ్యా? గాజులున్ రాల్చె మీ

గుంటూర్నీమ కృతిప్రతీతకవితాఘోటీఖురాఘాతముల్

౫

శా|| కల్లల్ కొల్లులుగూర్చి లోకమునెటో కన్గప్పి వాచాటపుం

జల్లు ల్లిప్పినదొంగయత్తరములన్ నంధించి రన్నన్న? మీ

పుల్లస్ఫారవచోరుచు ల్గని తమఃపుంజంబు తెట్లైనియుం

దెల్లంబాటు నటం చెటుంగ రెద మాదేబన్న లోనతగ్రపుల్.

౬

శా|| గేహేనర్దులు పత్రికాశుల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై

జాహంయ్యత్వముతో ముదంపడుట లాహ? కానఁగానయ్యె నీ

యాహూత ప్రవలాయికత్థనవచః ప్రారంభ సంరంభస

న్నాహంబు స్ఫుడలంటఁ గూల్పవె భవన్న వ్యామృతవ్యాహృతుల్

౭

మ॥ గురుధికార్ముఁ జేయునిర్వరను ము స్సూటించు మీ కిప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుటెట్లు తగు? వీర్గూపెట్టునందాఁక, నెం
దరయంబెల్లముకొండ మ్రింగఁగలదైర్యా వార్యుఁ డకొండకొ
ప్పరము నీవ్విడు నటన్నమాట కలదే భావింపుఁ డోనతగ్గుపుల్,

౮

శా॥ అన్నా? యెన్నివధాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శాన్నత్యంబు హరింప దశ్యు, లపు డాయాదార్లలోఁ గంపఁ గొ
ట్ట న్నిక్కంబుగ మీక చెల్లు నెరు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
డన్నం, బట్టఁగ లేర యందుననకాదా? వారి కావీరముల్.

౯

శా॥ జల్లింబల్లిదు లెత్తువారలఁట? యానతాగవ్య మెట్లుఁడునో?
చిల్లు ల్పెల్లనివామమే తెలిపెడుం జేఁ ద్రిప్పినంగాదె పొ
ట్టలంతన్ బయి కేగుదెంచు నట్టుపై నస్త్రంబో? యనంబాకో?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా నటుల మీ ర్దీవింపుఁ డోనతగ్గుపుల్

౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలకోచ్యావస్థలో నుండుటచే
నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నిప్పుడు పంపు
కొంటిని నాయందుదయయుంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వాదింపుఁ
డని కోరుచున్నాను. రాళ్ల బండి, వెంకటనుబ్బశాస్త్రి.

Guntur

.....నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమసీమంజదివితిని చదువున
పుడు ప్రత్యక్షరము మేనగగుర్పాటు కలిగించె ఇది అతిశయోక్తి కాదు కొన్నికొ
న్నిభాగములయందు తాము యాధార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవ్రాతలు చదువు
చో నాకు గన్నీరుపొడమె విశేషించి కొప్పరపు తప్పుడుజాబు ఘట్టమున మీరు
చేసిన కష్టము, మీరు వెల్లినపోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి భారతపు ఖక్కి
యంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది అపరతిక్కనయని మిమ్ముదలంచుచు
మీపాత్తమును గన్నులనడ్డికొంటిని ఇంతకంటెనాసంతోషము వెల్లడింపలేను ప్ర
తిపక్షులైనను నీగ్రంథమునుదిశుద్ధిగాశిరసావహించితీరవలయుననినానమ్మకము

B. Lakshmikantham.

...గుంటూరునీమ చేరినది దానిని...అండుకొంటిని, దానిని చదివిన నాటినుండి
యు నాకు కలిగి యానందమును మీకువ్రాయజాలను. మీరువ్రాసి వ్రాతకున్నా
మాగుంటూరులో అన్యాయముగా అక్రమముగా జరిగి అల్లరికియేమి భేదములేదు.
తమరు వ్రాసి వున్న కమవల్ల మాగుంటూరులో, నత్యవాదుల, మనియు, ...దొంగ పే
రులు పెట్టుకొని నంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేను రూ
ఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటపక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...,

11-4-13 గుంటూరు.

మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొర్రపుంగ వీ

శ్వరుల వృథాగ దూటిరని వ్రాసెడువారికి దారతమ్య సం
కరముగఁ బల్కువారకుం గాటులఁ బత్రికలందుఁ బేలు ధీ
వరులకు రామకృష్ణ, యన వచ్చును గుంటూరునీమ సెంతయున్.

౧

ఉ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్పతి! రామకృష్ణులే
దక్కఁ గనీరువారి, దగఁదక్కఁగ విచ్చినఁ గొర్రపుంగపుల్
నిక్కు వి దల్పఁగా గలరు, నిశ్చయమం చని వ్రాయుచున్న య
వ్వాక్కులు వ్యర్థమున్ నలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే.

౨

నీ॥ భువిమహాకపులతోఁ బోరినననుభవించక తప్పనా? యంచుఁ బల్కువారు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
అత్త కూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వాయనిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలంచువారు

౩

తే॥ గీ॥ నిన్నగాక నె మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సా రెదలపోయఁ జేసె గుంటూరునీమ, విబుధమండలమందు వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమిన్ గొర్రపుజల్లినీమ, యను మీ రీవ్రాయు గుంటూరు నీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁదెల్పుకొని నమ్మన్ వచ్చు నత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తుల్ ? నియో
గులునున్ వైదికులన్న సెక్కటియె మాకున్ బెక్కు లింకేటికిన్.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమలశేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు.

9-5-13

...గీరత, గుంటూరునీమలయొక్క భాగములచ్చుముగిసినతోడనే నాకుబంపు
టకొరకు, నాపేరునురిజ్జరుజేసికొని...కృతజ్ఞతాబద్ధునిగావింపవేడుచున్నాను...ని
న్నటిదినమున, కొప్పరపువెంకటసుబ్బారావు, కవిగార్త్రీగాను మరుదేరగా గుం
టూరునీమలన, వారి సుస్వభావమునెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరు
నీమందిలకించితిరా? తమజల్లినీమయేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములం
బలికి, జల్లినీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరునీమయొక్క పూర్వరం
గమును తనివిదీరగాంచితి, కొప్పరపువారి యనత్యప్రకటనలును, తమసత్యనిర్ధా
రణలును, మధురసుధాధారలాలకు తమకనితానైపుణ్యమును నాకేగాక నర్వాం
ధులకమందానందము నొనరింపక, మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్నమెంటుట్రయినింగుస్కూలు.

...గుంటూరునీమ, చదివితని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమ
నము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపోషణ ఆంధ్రవాఙ్మయము
నందు ఒకరిద్దఱు ననాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు, తక్క లాఁతి
యెడలఁగనుపట్టదు..." రుక్మామాన్యక తిరువల్కేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరునీమ పూర్వరంగమును గ్రంథమును... నందుకొంటిమి...నదరు
గ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందు
లకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమీదదెలియు" ననులోకోక్తిక
ల్లగాడుకదా? వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సప్రమాణముగాను, బక్షపా
తరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు నందేహములేదు.
దీనింగాంచియైనను గల హాశనులు మానముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Dacca. ఏ. య్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ॥ చూచితినండినీమ, పరిశుద్ధవచోనిచయాభిరామ, వి

ద్యావతుర ప్రమాదధనధామ, యథార్థ కథానకోక్తి ము

ద్రాచణకామ గ్రామ్యకవి తంత్రబ్రహ్మకృతి దేవధామ, యం

బాచరణాంబుజాతరసబంధర శ్రీవతి వేంకటేశ్వర.

కా॥ ప్రాచీపశ్చిమదిక్ స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిహింసితమై
వాచాదోషవిషాక్తరిక్తజనతావక్త్రావటాసారమై
భూచక్రోపకృతిప్రసూనలతికా స్ఫూర్ణద్యనంతరువై
తోఽచేత్ జుండి చరిత్రయుగ్మము కవీంద్రశ్రేణీ చూడామణి. ౨

క॥ గీరతమా! యత్యద్భుత, ధీరులపనఁదేల్చే 'నీమ'తేల్చె నహోత
శ్రీరాజులపన; నాద్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రశాంతికి మెచ్చున్. ౩
భాషాత్రయశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ॥ దైవముఖమ్మంజూచి నమతః వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ సెవాననఁగ వ్రాసితి రౌననుశైలిఁ దాము, మీ
చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము 'శిష్టజనైక వేద్య మో
దేవ? భవత్ప్రతాప మతి దృవ్యదరిప్రతిబంధకం బహూ.

గీ॥ సకలలోకమ్ములకు సత్యసత్త్వ మిట్టి, దనుచుఁ దేల్పంగఁదామువ్రాసినచరిత్ర
'నీమ'నాకొండుప్రతి వీ, పిచేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్ర ముక్తకెదవేవిధముల.
మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరినీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నామూలగ్రామముగా జదివెతిని
సోదరకపులకునుమీకును గలిగినవివాదసందర్భములోమీతప్పేమిలేనట్లు యీగ్రం
థమువల్ల యథార్థము బయల్పడినది...ఉత్తరరంగము గూడ...బంపగలందులకు
ప్రార్థించుచున్నాను, ఖరీదువంతయుననుసరేముండుఁపుమని నెలవెచ్చినబంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్న శాస్త్రి. బెజవాడ 29-4-13

గీ॥ నీరులఁజెన్నుండుగుంటూరునీమ ప్రభు, గంగమును గాంచితుష్టాంతరంగుడైతి,
వెలయనుత్తరరంగము వేమవరశ, తావధానము వీ. పి. గాదయనుబంప,
గోరివండములుసేతు, కోర్కె-పీఠ. చివుకుల విచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్స్ నూవర్ వైజయంతి, పోదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, మకాం తర్లుపాడు 21-7-13

చ॥ కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్గదు లల్లినప్రల్లదంబులన్
గనివినియుబ్బువండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నె? యుం

డిననలదిక్కటాహముల నిండి పయిన్ బయిం బొంగినింగిం బా
తీనభవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలుపంగ నెవార లోపెడిన్.

౧

చ॥ అనదలు కూళ లేరొళ్ళో యహంయువులై తమనొటియూ శుపో
వ నుడుపురిత్త పలుగులను వంచనకల్గునె? “యూరకుక్కకూ
సేనయెడ జంగమయ్య కిలఁజేటగునే?,, బుధులేరు విన్న నీ?
యనుచుఁ జకారగుల్లొనగరా? నగరా? మొగమెత్తనిత్తురా.

౨

ఉ॥ “అక్కనమాదనల్ చెలఁగునందల మెక్క నరప్ప సాటికిన్
నిక్కుచుఁజెర్ను కట్టపయి నిస్త్రుపతన్ వెన నిల్చుమాడిగ్గఁ, దా
రొక్కటరెంటఁ బామరులయొద్ద రహంకుహనావధానమున్
జక్కసెనర్చి రన్నఁ దమసాటికి వత్తురె తక్కుఁగైనరుల్.

౩

చ॥ అనవనరంపుఁ జివ్వకు నహంయువులై విఫలోరుశాఖ దార్
పెనఁగొని మున్నడించు పెనుపేరుల నీటఁగలఁచి నట్టి రీ
వినయవిలేక శాలు లింకిఁపెగ్గెల వీడి రహస్థలంబులన్
గొనఁగుటమాని యిష్టయిన ‘గుంటురిసీమకు’ మొక్కఁగాదగున్.

౪

క॥ సారతరహృద్య పద్యసు, ధారసనిష్యంది గీరతముబలెనరయన్
మీరచిత, సీమ,నరనది, బై రాజితె సఖిలసూరు తొననిమెచ్చన్.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రి.

14-1-14

...“గుంటూరిసీమ” చేరినది...మిక్కిలిశ్రమకోర్చి ఆయావత్రికలయందలి వి
షయములను ముందెన్నడో గ్రంథముచా్రియవలయునని సేకరించి గ్రంథమున
యారుచేసినందువల్ల తమకు ‘చాణక్య’ లనుబిరుదు సార్థకమైనదానినిగా దలంచు
చున్నాను. తామునిజములని వ్రాయించినవిషయములెల్లను సేను వ్రతకలయందు
చూచినవగుటచే యిందుమీరెంతమాత్రము అస్మతము వ్రాసితిరని సేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ॥ అంతియే కాక నారాయణశాస్త్ర మొకఁడు, బయలు వెడలి గుంటూరిసీమపటిమనెల్లఁ
జించిచెండాడివెనుఁజూపఁజేయునటనియి, కేమిపురికెక్కు గుంటూరుసీమవగ్గె

గీ॥ కాన నారాయణశాస్త్రమ్ముగ్గ మ్మియాటు, మూడు సేయక మున్నె సమ్మోదమలర
నారయన్ గోరినాడఁ గుంటూరిసీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవినుత.

తెలికెవల్లి రామచంద్రియ్య.

25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్వాఽఖిలం మానవ
స్వాంతేమోదమువైతి సంత్యజశిశాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కాత్యాయన్యై నమస్తం ప్రకథిత మను జాతైక దేశ ప్రగల్భ
సూయాశాఖాభిమాన ప్రకటితవశగాశక్తదౌర్జన్యజన్యం....”॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి పాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషుధనశూన్యగృహేషుకుర్వంత్యుద్వాహ కాంశ్చవిభవైర్క్షనమా
స్మ్యురేవ,తద్వత్క విత్వరచనాశుచనంతిబహ్వః పండిత్యవైభవమిదంతువి
చారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండవల్లి లింగాలపోష్టు, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ హరనారీ ధరణ్ణాబ్జ చింతనమరందానక్త హృదభృంగోయు
త్తరరంగం బెళుడబ్బునోయినుచు సత్వానక్తుడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుడై దానినే మదినదా భావింపుచున్నాడు కా
నరయంబొప్పగం బంప వేడెదం గవీ ద్వా?ముద్రణంబైనచోన్.

ములుకుట్ల కోటిశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

...“గుంటూరునీమ” యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V.P. ద్వారా తగు
సంతకాండరలోనాఅడగుకుంబంపరబాధిం చెదను.ఉభయభాషాకవిత్వమహాకవు
లగుతామప్రకృతచర్యసంతయుకలికాలమువైదోసివేసి..సంతలో...మాహాత్మ్య
ము... అధికమగుననియు.పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచుకొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13

టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరునీమనుచూచినాను అందునిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యి
ట్టి సత్యమును దెలుపు యీపాత్తము దేశమంతటను వ్యాపింపజేయుటకు భగవం
తుని సదాప్రార్థింపుచున్నాను.బొడ్డుపల్లి శేషయ్య.బోర్డుస్కూలు,మావ్వరూ.

మందపాడు 27-3-13

స్థావరపురాక న్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్ద నున్న సామగ్రిలో నె
న్నవవంతుగాని కైకొన లేదు, సరికదా? వారినామములుగూడ నుదాహరింప
లేదు, పాడుకర్షము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతిమే మమ్ము వెనుదీయిం
చుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేదో
యొకటితక్క నిట్లే లవలేకముగాఁ గైకొనినదిమే కాని యేదియును బూర్తిగా
కైకొన నేలేదు, ఈలోటు రాఁబోవు 'సమస్కాన' గ్రంథపీఠిక తీర్పుఁగాక యని
యింతతో విరమించుచు నిక నిందలితప్పలం గూర్చి కొండొక చర్చించుచున్నా
రము, ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటఁగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణిం
పరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానిఁగూర్చి యితరులకు గోచరించి
నంతగ్రంథకర్తకు గోచరింపదు, ఆవిషయముకనిపెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవసర
ములేదు, యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా వనిమేషము
లకన్న నెక్కుడు కాలము పట్టదు, అట్టి స్వల్పవిషయమును గూర్చి కూడ దినంతు
లు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేలుటచే నీ కాలముయొక్క దుస్థితికిఁ జూచి చిచా
రపడవలసియున్నది. ప్రకృతము, హిత కారిణీమన్తార్థములు, మాన్యుదవృత్తులు
చూపవలయుననియెంచి పెరితి తప్పలనే యన్వేషించి యవాకుచవాకులను వద
రుచున్నవి, ప్రథమముద్రణము నందలి స్థావరముల నిటీవల నవరించితి మను
మాటకూడఁ పొటింపక యీపత్రిక లూరక మ్రోగ మొదలిడుట మఱియును విచా
తణియము, స్వాత్మదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే పలువిధముల సా
క్ష్యము నిచ్చుచున్న యీపత్రికలు చూపు తప్పలెట్టివో తెల్పుటకు బ్రకృతగ్రం
థమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

“వి ! ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందలు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతను సమర్థింపనెంచుచో
తి॥ వె॥ కవులకు, యతియన నేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కా
ని, మొఱుంగవలసి యుండును. ఈమాట విశ్వనింపఁజేయుట కడుఁగట్టము, ఇట్టి
ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డంబలరు నియోగి వైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యము చూ)

ఇందుఁ బ్రాసము పొరఁబడినది, దీనిపద్యము రేఫప్రాసకము, కావున, అల

రు, ఒరయు, అండు, ఒండు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును, యతివిషయమున
 'వశ్యశబ్దము తప్పగాదని కొందఱు' అని నవరించుకోవలెను. ఇట్టి భ్రాంతి పృ
 యుక్తములగు స్వల్పలోపము లెండఱచేతనూ యెన్నిపారులో సంస్కరింపఁబడు
 చువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని గ్వాచిత్రముగాఁ గానవచ్చు
 చున్నవన నస్మదాదులలెక్కయేమి, భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశిం
 పవు, అది ప్రపంచముతోపాటుండఁదగినది, బ్రహ్మాదులుగూడ దానికిదాగులు,
 ఇదివిషయాంతరము, ఇంకనువ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు, వ్రాసిన
 వానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో
 సూత్రప్రాయముగా నాయీవివాదకు సంబంధించినయావద్ధాథయు నిముడ్పఁబడి
 నది, అది ఆననచర్యయు, అంతము వేమవరావధానప్రయోక్తముగు సమ్మాన
 మును ననియెఱుఁగునది, ఆసమ్మానసమయమునందలి పద్యములుమాత్ర ముదా
 హరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయుగ్మ మలంకృతంబు చే

సిరికద? కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వూరు చెన్నయాదు ల
 బ్బురమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
 దఱనయనంబులం దవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో

మోడి భవశ్శూతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్లి బంగరుం

బోడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్ణుడౌ

వాఁ డెవఁడో? యెఱుంగఁగలప్రాజ్ఞులుమృగ్యులునేడు చూడఁగన్

వెం॥ శా॥

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరి సీమ, ఉత్తర రంగము.

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాప్య యో లభు. స్త్రీలయైవ న వతే దితిధ్రువం
శైలశేఖరగతో దృషత్కణ, శ్చామదతధుతః పత త్యధః॥

(రసగంగాధరముచూ)

శ్లో॥ యద్యపి నదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః
తదపి నకుప్యతి సింహయా, వినదృశపురుషేషు కః కోపః॥

(అలంకారశేఖరముచూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్ఛరితోదయవ్యసనినః ప్రాదుర్భవద్యంత్రణా
స్సరత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృత్రం నదా
అవృత్సన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥

(కువలయానందముచూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు మున్లుదాన, వ
ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁగండు శాఖిమన్
జల మిడ నెంచి నగ్గంధమును బాయఁగఁ ద్రోచు టదేటితెల్వి, పూ
ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్పఁ గదమ్మ శాంకరీ॥

చ॥ వలదు నియోగి వైదికవిభాగము వల్వ దనత్యగోష్ఠి, ము
గ్ధులను విదగ్ధులన్ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడకై ప్రయత్నమా,
వల దపలాపముల్ గిలుక వల్వదు వల్వ దటంచు నంబికే
వలదురితంబుగా నడుచువ్రాతలకాళ్ల కురిన్ ఘటెంపుమీ॥

చ॥ వలవనికోర్కులం బడినవా రెవరుకొడుద నెగ్గ లేద, యీ
కలియెడఁగూడ నత్యమునె కాంతుడు గాని యనత్యమన్నఁ బె
ద్దలకుఁ బ్రవృత్తి లేదు ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మా
ర్థుల నుసికొల్పు పెద్దలకుఁ గొండ్రిక బోధ యొనర్పు మందరో.

3

గ్రంథప్రవృత్తి,

చ॥ నత్య, మనత్య, మంచు మనుజన్ములమంచికిఁ జెడ్డకుకొ, నదా
దౌత్యము సేయుచుండెడిపదార్థము లందొక దాని కింకొకం
డత్యయముకొ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్పయోగ్యులుకొ
ప్రవాత్యులు వేటొకండు నిలువకొ బ్రయతించుచునుండ్రు శాకరీ.

౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలని దనిత్య మనత్యము, నిల్పకున్నను
న్నిలిచి యెనంగఁజాలినది నిత్యము నత్యము, నత్వరప్రభా
కలన కెదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూత గొని పుస్తక మియ్యది సేతుమంచికా,

౨

ఉ॥ సొంటుకుఁ గాలదోష మది సొటియెడకొ గొట గాదు కాన నె
ప్పొటసె యుక్తి సేయుదు నపర్ణత గల్గుదు తప్పత్రోవలం
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ మిచ్చి యపర్ణుడొకొ ద్విష
తోకొటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుడొకొ వెలుఁగొండు నంబికా.

3

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? నత్యముం బలుకునంపతొకొమి, యన్యుం డెవం
డన్యతం బాడెడిదేబె, యానియతికికొ న్యాయైక దృష్టుల్ శ్రుతున్
దనియకొ మ్రొగ్గెద రన్యలో? మొటకులై “తాఁబట్టుకుం దేటికికొ
జనుఁ బాదత్రయమే” యటన్ననుడికికొ దాసానుదాసాగ్రణుల్.

౪

మ॥ ధనముకొ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందల్ వోలె లో జంక రె
వ్వని కేకారవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోయి
జ్జనులకొ దక్కఁ దదన్యలకొ మనమునకొ జర్పింపఁ గాఁ బోయి, ధీ
ఖనులంబుకొ జనని? ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞుకేటికికొ వెల్పుమి.

౫

పూర్వవిద్యన్నాగరికత

శా|| * “మీవిద్వేత్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి మీమీపోకలెల్లన్ ధనా
శావిధ్యంబులు పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసముల్ వేటు,త
దాభవస్సూర్తులు వేటు, వారు మనకై దైన్యంబు నైకోరు మీ
తోవల్ వారికి నైఁవ రాని వని యువోభింపుమి శాంకరి.

౧

శా|| పూర్వాచారులవిద్వే నేర్పుగుణలుబ్ధుల్ వారిచుర్యాదలే
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంతు రిపు డాచారమ్ము లే మున్న వీ
దుర్వారుల్ గనఁ బోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నండు రో
శర్వాణీ? యిటువంటియోగులను లక్ష్య స్మేల నేయన్ వలెన్.

౨

*ఆంధ్రభారతి యను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా|| బెంచీ లక్కటలేదు “గేమ్సు” మొదల “ఫీజుల్” వినక రావుపొమ్మం
చున్ నిర్ధనుఁ ద్రోచివుచ్చరు గురుల్, “పాస్” నైన నే లాభమిం! దంచున్ నేమమా
లేదు మీ చదువునందాలొక మీలోకమున్ । గాంచన్ వచ్చెడి నార్యులార! మిము
మౌక్తికన్ జెల్లు నెక్కాలమున్ ॥ 1. ఉ॥ కుక్కల నక్కలం గుఱిచి కోళ్లఁ
బొటేళ్ల గుఱించి కాక మీ । రెక్కడఁ జూచినన్ ద్రిజగదీద్యచరితుని దేవు
నిన్ మహా । ఖక్కికమై నుతించు సురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారి దౌ । వా
క్కును దేహమున్ భవముఁ బావనమున్ బొనరింతురొప్పుగన్ ॥ 2. ఉ॥ చెప్పి
లకాళ్ళు ముండితపు శీర్షము శూన్యలలాటమున్ మఱిన్ । గొప్ప బడాయివేషము
లుఁ గుచ్చులపాగలుఁ గోట్లుఁ గంతమం । దొప్పెడి పట్టముల్ గలుగునెజ్జలు శి
ష్యులు నీకు లేరు మా । యప్ప! చిరాయువై బ్రతుకు మమ్మరొ వేదమ! నీకుఁమొ
క్కెదన్ ॥ 3. ఉ॥ చాపలె యాననంబులఁట; జందెములే వరవారవాణముల్ ।
పాపము పాపఁజౌలునదిపట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్ । చూపెడి మాలికల్
మెడకుఁ జొట్టినపట్టము లర్థమీమియే । ప్రాపగు జీత మిట్టిగురువర్యుల శిష్యుల
మౌక్తికటొప్పదే ॥ 4. క॥ ధనవంతులకన్నను ని । ర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత్ర
తములగు శిష్యుల్ । వనమాలిఁడెల్పుటే చదువన మాలిమి నెగడు మీకు సంజలి
నేతున్ ॥ 5. నీ॥ అరుణోదయ మ్మగునప్పడ మేల్కొంచి యత్తాను సంధాన మా
చరించి । ఆపగాదులకేగి యట స్నాన మొనరించి త్రవి త్రియూమయుని కర్ణము

టాటోటురటకుడు

ఉ॥ కొట్ట నుసానహం బదియుఁ గొండొక కొంకు వహించు నెవ్వనిం

దిట్టఁగ దానిఁ గుట్టునలదీనుని నాలగ్గయు వెనక్గఁ దీయు నా

పుట్టుగుబమ్మచార్మియెటుబొంకిన నేమగు? నట్టిచీపురుం

గట్టలు గిల్గువ్రాతలకు గౌరవ మెక్కడి డమ్మ? శాంకరీ. ౧

మ॥ ఘటచేటికరనీచ కాచకలనాకాంతంబు కర్ణద్వయం

బంటు? నానానృతపాతకాంచితవృథాహంకార పంకాంకితం

బంటు? చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు పే రానించి టాటోటులకొ

రటియింపకొ గటువానుగా కవియు ధీరవ్రాతముల్ చూతురే. ౨

లానంగి! తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహంబుఁజేరి
నిన్న దండెమ్ముపైనించిననీరాగ్రవి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవ
తార్చన మొనరించి దేవదేవ ! నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవి
జ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవీంతు. 6. చం॥ నృ
పతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁజేసి పూర్తిగాఁ, దపమును వేచియా
పయిని దగ్గఱకుం జనుదెంచి 'మీకునే ! ది పనియొ తెల్పుఁడి యిపుడె తీర్చవ
మన్న "మతేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తపస్సుల మిమ్ముఁ
గొల్పెదకొ॥ 7. ఆ. వె. చంకజోలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్యార్థిఁగాంచి బ్ర
హ్మయరుగుదెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్ముపైఱ్ఱ ప,తివ్రతా మణుల నుతిం
తు భక్తి, 8, ఉ. "వారలు మీకు విద్యనిడవారములేమిడఁజాలమే., యటం, చా
టని పేర్చి దేవుగతి నారసి భక్తినిబెట్టి విద్యపైఱి! దీటనియాస్థఁ జూపెడి విధివ్రతి
మానుల నగ్రహరపుం, బాటుల వారిగేహినులఁ బాయనిభక్తి నుతించి మ్రొక్కె
దన్॥ 9. శా. ఏరాజుం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యిపొట్టఁ బోషించియే! తీరం
గావలె' శంకుభేక్ష్య మది యెంతే శ్లాఘ్యమంచెంచి యా, చారం బొప్పు గృహం
బు లేగి వెనుకకొ ఖాత్రావళుల్ రాఁగ నం, సారంబీఁదుచు విద్య నేర్పడి మహా
సంస్కర్తలకొ మ్రొక్కెదకొ॥ 10. కం॥ భృతకోపాభ్యాయులఁగని, మతిలో నే
వమ్ముగాంచు మామ్యులకుకొ బ్రో, న్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రతులకు నతులిదు
కు రాజరాజనతులకుకొ॥ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ “ఆపులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల” తా నెవని
 డీవిషయంబు నేమెఱుంగు నింతకుం ద న్నెవఁ డీనడింపకే
 పో విడుచుకొ జరిత్ర మన బొంతులు బూతులుఁ గూడనొ నెకో?
 కావల మేడ? సత్యపుఁ బ్రకార మదేడ?వచింపు మంచికా.

3

ఉ॥ ఇట్టి వృథా ప్రజల్లకుల హీనపు వ్రాతఁలు కీర్తికామినిం
 గట్టుడు నాపె “కాళ్ల కురి గల్గె” నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
 బట్టవగంటఁ జొక్కలప్రభావమువెల్లక పోదు “తా డొగ్గి
 రొట్టెయుఁ గాకపో దొకనరుం డలతానును గాకపోఁ”డికక.

౪

బు దేహం బని! ర్వచనీయం బగుపాండితీగరిమ ద్రవ్యంబం దనానక్తి పూ । ర్వ
 చరిత్రఁబులయందు భక్తియును ఛాత్ర శ్రేణిపైరక్తిగ । ల్లుచతుర్వేదుల సాంగులకొ
 నిరతమున్ లో నెంచి కీర్తించెదక॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి “మీసుతు
 నకుకొ గన్యమణికొ మేటువొ । ధనధాన్యాదులతోడనిచ్చెద” మనకొ దత్త
 న్యంకైకో మనం । బున నిష్టంబదిలేక “మీరలతులుల్ పూఁబోడి మీకన్నె మే!
 మనఁగా రిత్తుల” మంచుం దప్పికొనుమి మృగ్ధింతుం బుష్పమ్మలకొ; 13. చ॥ ధ
 నమును భూమియుకొ దమకుఁ దామయిలుచుచేడిరాజు లుండ “నం । దనులకు
 విద్య రాదు ధనధాన్యవశంవదులైన” నంచుం గై । కొనక యెటో కుటుంబము
 నకుకొ భృతి గూర్చుచు నిన్నహత్వమే । ధనముగఁ గాలమున్ గడపుధన్యులఁ
 బూర్వుల నాత్మ నెంచెదక॥ 14. ఉ॥ రా జరుడెంచునప్పటి కరంటులతోఁటకు
 గొప్ప త్రపువ త । మ్మాజనపాలుఁ డొయ్యఁగని । “యార్య! కృతార్థుడనైతి
 మీకు న్వ! ర్భాజము లెక్కలే దయిన భూమియొ ద్రవ్యమొ స్వీకరించి మా! తేజ
 ముం బెంపుఁ” డన్న గణుతింపనిసూరుల నాశ్రయించెదక॥ 16, ఉ॥ “పుట్టితి
 మెట్టులో యచటం బుట్టినయూ రెటు వీడవచ్చు ని । వట్టుననే వనించి బుధవ
 ర్యులఁ జేసెదఁగాక శిష్యులకొ । బెట్టెదనేనయన్న” మని వేదతనంబనుకోక
 తాతలం । బట్టి స్వశిష్యులకొ జెనుచువారి నుతించి యఘంబు త్రొంచెదక॥ 17.
 ఉ॥ పెట్టెలులేపు కల్గినను బీగము సున్న విభూతినంచియే । పట్టుదొకందు భూతి
 నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా । జట్టులు శిష్యవర్గమున కన్నము విద్యయు
 నిచ్చువేలుపుం । జెట్టుల మద్దురూత్తములఁ జెప్పి మఱొక్కరి నెట్లు చెప్పెదకొ
 తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ వానిది నొరు గాద యలవానిది నాల్క-యఁగాద, తోచిన
 త్తేనరుడే ననత్యములనే నెగడించునె, యట్టివాఁడు ఁ
 జానిన్వనామ మానినను జందన మానిన రాసభంబె దూ
 రానఁ బరిత్యజింతు రలపాయనకానినుడుల్ బుధాగ్రణుల్.

౫

ఉ॥ ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నొపిక మీట లిఖింతు మంబరో ?
 కన్నపుదొంగ వ్రాతలప్రకారము నొటికి వచ్చినట్లుగాఁ
 బన్నము, బన్న మాగులుకువ్రాయనకాండ్లరాన నుంచి వి
 ద్వన్నుత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెనక.

౬

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్లవనీష్ఠగవీనవంతిక్తై
 మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తముడై తప మాచరించి బ్ర
 హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె న్వ
 ర్గతి నెకరాజసూతికి సురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచున్

౭

ఉ॥ గడ్డము మీనముల్ పెరిగి గాధిజుఁ జేయపు వేనినేని యా
 చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని ఁవతియన్నను జేర్చఁ బోయి తాఁ
 బడ్డ వరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృతార్థుఁ డయ్యెనే?
 అడ్డఁడె యిండుఁడిదాపయిక థాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా

౮

(పౌండ్రకవాసు దేవీయము)

ఉ॥ ఉండు) జగమ్మునందు మను పుండినయట్టులె యుండు వారు పె
 క్కండు), వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొందఁ టెట్లా చే
 కొండ్ర)వమానమున్ దమకుఁగూడనిబల్ బిరుదుల్ ధరించి; యీ
 *పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో?

౯

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషముని యిట్టులనియె నాతనితోడన్,, ఉ॥...నీదువాక్యముల్,
 మానవభావ? యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ బూడఁగన్,, క॥ హరియె
 క్కడ? నీవెక్కడ? హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్వరమాణువుల

(గౌతమీనది—సెలయేలు)

ఉ॥ కొండలు వీల బండ లొగి గొట్టుక పోవుచుండేల గౌతమీ
చండతరప్రవాహ మది శాశ్వతమై భువి బర్హ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగుకొ నెలయే శ్లాట నూరుఁ జేరు లే
కుండఁగ “దివ్యటీసరన నుండెడిదీపములొ” యనం బొరికొ.

౧

ఉ॥ అంతన పుట్టు నంతటనె యాటుఁ గడుకొ రయ మొప్పఁ బాటు నె
క్కింత వెడల్పుఁ బొద్దు గలయే ఆది యే సెలయేలు, దానిజై
సెంత? మహాప్రవాహముగ నెల్లపు సుకొ బ్రసహించుచుకొ బవి
తాతరమై తనరృడి మహానది గౌతమీముందు శాంకరీ ?

౨

కుండలయది ‘పరికింపవు’ శారకినీవు ప్రతియోధుడవే,,... తే॥గీ॥ నలవదుడుగుము
నిన్నను వాగుదేవుఁ, డందురేబుద్ధియుతులు నర్వాధివాస, సిద్ధయైవాగుదేవాఖ్య
సెల్లెనట్టు, లుర్విలోపలఁ దత్తుల్యుఁ డొరుఁడు గలఁడె,, క॥ నీచక్రమునీశంఖము,
నీచాపము నీకుగదయు నీఖడ్గంబున, నీచారోపితములు విను, చూచిన నప్పుదురు
వీని శూరులు ధరణికొ,,...క॥ నవ్వెడువారల నెటుఁగవు, క్రొవ్వున నిటు పలికె
దేల? గోవిందుని నీ, వెవ్వఁగఁగఁ దలఁచితి?వతఁ, దువ్విళ్లూరెడు భవస్సద్బోధతి
యడఁపకొ,,...వ॥...శై నేయుండు(సాత్యకి) అట్టహాసంబునేసియతనికట్లనియె.
.....తే॥ గీ॥ ఆదిదేవునిపేరు చిహ్నములుమోచి । నంతటనె యాతనికిఁ దుల్యుఁ
డందెనిన్ను, సింహకవచంబు దొడిగినఁ జెనఁటికుక్క, గంధ గజగంధమున
కును గలదె నిలువ,,...వ॥ ... పొందుండు...ఒకదూత న్నాదైత్యదమను పాలి
కింబనిచిన,,...నీ॥ ... తిరిగి తంతటఁ బోక తేఁకుఁవమాలి నాపేరుఁ జిహ్నము
లుఁ గల్పించికొంటి, వాగుదేవుండన... నేనకా,,... బ్రతుకవలతేనివినుము...
చక్ర మాదిగవిడిచి మత్స్యజ్ఞయుడిగి, నడికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సొరఁగ,,
వ॥ అనియిట్లు దూతముఖంబున వెడలినవిమతువాక్యంబాకర్ణించి ... కమలలోచ
నుండు వానింగనుంగొని నీ॥ ననునట్లులరుగుదెమ్మనియెఁ గావున నెల్లయడియాల
ములతోడ నరుగుదెంతు, వినుతచిహ్నమ్ములు వీడుమన్నాఁడు గావునఁ జక్ర
పూర్వతఁ దనరువాని, దనమీఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగ
లదుగావునఁ గడంగి, తనశరణంబె పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయఁడనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి న్వపక్షపాత మా

ఖండలుచేతి కత్తి కెడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై

యండియ వీకమాత్ర, మదియొక జ్యవనుం డిడె, దాత్మశక్తి యి

ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నొజగదంబి తృణీకరించుచున్

౧

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననికతన వజ్ర మట్టిఘన హేతియై కీ

ర్పిని గోలుపోయెఁ గొడవ, శ్లనిమొన నటు లాచరింప నవి యేమగునొ. ౨

నంపదవారింతు తే॥ గీ॥ ధరణీనెందు బేర్కలవాఁడుదాను నాకు, దాటవచ్చు
నె తనయాజ్ఞ డడయకెంత ,వట్టునేడూనెల్లిటిలోన నిట్టలముగఁ, జేయఁగలవాఁ
డనంతయుఁ జెప్ప మీవు,,... వ॥ ...అద్దేవుండు దివ్యగంభీరస్వరంబుననతనికి
ట్టనియె,, నీ॥ పొండ్రీ భూవర? నీవు భావమ్మునందు మదీయాంకములు మోవఁది
విరితేని, నాపాలితేతెంచి నమ్రుండవై యేసు నీవాఁడ నాకిమ్ము నీకుచిహ్న, ముల
నని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెట్టివై చెట్ట చేసి, తింకనైన వినీతి నేతెం
చి వేఁడుము ... వ॥'' నీవునన్నురమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్రైంచిన నీదెనవచ్చి
తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిట్లునేయుము... అనివలికినఁ జొండుండతని కిట్లనియె,,
మ॥ అవనీనాథులనెల్ల నుద్ధతుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవతీర్ణుండ, నెఱుంగ
వేయకట? మిథ్యావాసుదేవాహ్వాయం, బవినీతికొ ధరియించి కొండలకు మోహ
భ్రాంతి పుట్టించెదీ, యవలేవంబు నెఱింగి కాదె నిను దండాద్వైండుగాఁ జూ
చితికొ,, తే॥ గీ॥ నాకువెలచి కైలాస యానంబు పేరఁ, గొంతకాల మమ్మొయిఁ
దవ్వఁ గుంకిపోయి, తీవులేకున్నఁ జూవె మహావిభూతి, మెటయవచ్చియు నీయూ
రనెఱువనైతి,,...క॥ పగతుండు చక్రమువైచిన, నగధరుండు సుదర్శనమున న
దితుత్తుమురై, జగతీస్థలిఁ దొరఁగెడు న,ట్లుగఁజేసె నమస్తజగములును ముదమొం
దకొ,,...వ॥ ఇబ్బంగిఁ బగతు నపగతనమస్త సాధనుంగానెనర్చి యమ్మహావీ
రుండు. తే॥గీ॥ విమిరా? వాసుదేవుండ నేనయనుచు, జెప్పి కొనవచ్చునే?యిం
కఁ జెప్పుమ నాకు,,...వ॥...గడడ చరణ ప్రహరంబులఁ గృత్రిమగరుడలాంఛ
నంబును తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండంబులునేనీ,, (విస్తరమెఱుంగఁ గోరు
వాడు వారినంతోత్తరభాగము ౬వ ఆశ్వాసము చూడఁదగు)

(కాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పపువస్త్రము గట్టి చెంబు కే
లం గొని శుద్ధనద్విజులలాగు నటించుచు నెందు బోవుకా
“లింగులపోల్కి నేడ కటా? లేకు లనేకు లాకింత నేరు పెం
దుం గనకే వధానిబిరుదుం దలఁదాల్తు రవేమి పాపమో?

ఉ॥ వేనము పొట్టకోస మెటు వేసిన వేతురుగాక యీరసా
భాసులు నిక్క పుం ద్విజులఁ బట్టుక “మీరును విప్రుల? మిమున్
భాసురు లంట తప్ప మముఁ బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భాసురనామ మొప్ప” దని మ్రోగెనుడు రేఱిటి కంబి శాంకరీ.

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు * సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక వ్రేలుచం
దం బొకయప్పు తోఁచు నది తక్కుమో? కా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూరున నంటుక యుండు దాని దా
రంబుమొగంపు దారపుఁ బరంపరతోఁ గలుపున్ దిగంబడున్.

ఉ॥ నేయును గాత లూత యది నేర్చిన నేతగఁ బొట్టకోస మా
నాయము; బట్టకోసము జనంబు కువిందుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వు నేతకయి మానన ముంచునె? యుంచుఁబో? యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా, నది వచ్చునె? ముట్ట విచ్చునో.

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 న॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈఁగపులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి నీఁగపులి యందు రందలు నెల
మి నన్నుఁ గాదెయంచును మది వృథా గర్వపడకు నరసులదివిన్న నగుదురు
సాలెపురుగ? కవటమున నేదొ యొకవన్నగడను బన్ని, యీఁగలను మోనపుచ్చు
ట నీఁగపులివి కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గలిచి పేరుపొందిన దేది రూపింప
లొత? ఎట్టులోయొకరీతి నీకీబిరుదము! కలిగె నామాటలటులుంచు కలిగినంత!
మాత్రమున సూక్ష్మనాభమామదినిమిపులు, తలనుదాఁచిన గర్వంబు దాల్చడగునె

ఉ॥ అల్లినదానినే మరల నల్లును, గొత్తవిధాన నల్లగాఁ
జెల్లకు సాలెపుర్వసకుఁ జేతయుఁ గా దది యెన్నిసారులే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లడి దానికె నంతసంత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ.

క

(నీరసాశు ఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమును బాల్పడబోదు మేము కొ
ప్పర మొకవేళఁ బోరికి నభాన్ధలికికొ జనుదెంచెనేని; శాం
కరి! యదికాదుమాడదని కంకకుమమ్మ! ప్రసక్తి దీరును
త్తరపు క్షణంబునకొ మరలదానిఁ దృజించెద మాజ్ఞ యిమ్మొగిల్.

౧

చ॥ ఎరిమిఁదురుమగ్గ నిందగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్పి మొ
క్కలుఁడు తురుష్కతాప్తికయి కట్టిడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గామ్యభాటి కొడిసాచెడి తప్పను వైపు మమ్మరొ.

౨

ఉ॥ తప్పలఁ దోచనీకు మెడఁదంగలశాస్త్రము గప్పివుచ్చు మే
చొప్పననూ దడాబిడిగఁ జొవ్వశూకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పఁగఁ జేయు మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపకు మెట్లొ నూలులన్
జెప్పినదే మహావదవి నేయుము మూయుము గామ్యవక్తయుల్

3

ఉ॥ కవ్వముగా నెటో భవదఖండ కృపామహిమమ్ముకల్పి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మాటలుగట్టఁ జాలు ని

నీవరాక్రమమునకును నీయశముకు! నీదుబిరుదంబునకు లోననీవుమెచ్చ! వలయు
నీజాతివార్యుచ్చ వలయుఁగాక! యింక నెవ్వరుమెత్తురో యీఁగలవులి!, యెన్ని
యో గొప్పకీటుము లున్నవినుమి! వానికేమియు గర్వంబు గానఁబడదు, వెదక
గర్వంత యల్లికల్లుకువా లేదో! మేలు నీదు గర్వము పట్టఁజాలకుండె, జాలునింత
టి నుంచైన సాలెపురుగి, బుడ్డి తెచ్చుకొని నయాన బుజములెగర! దైవ కొనుటచా
లించి గర్వంబువిడిచి! భద్రముగేనుండ మిదియు నీబ్రతుకు దెరువు.

వివర

సోదరకవులు

ద్వప్తపుం బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దండ్రి, వారి సం
తుష్టికి నట్లు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ.

౪

ఉ॥ గిరగిరఁ ద్రిప్తమోఁగెడిఁ బకీరుకరమ్మున సుక్కయంత్ర, మా
“కిరకిర,,బాలురక” దనుపఁ గీల్కానుభంగియె మాన్యమైనచోఁ
బరపరలాఘుచుక గవితఁ బాడె దడాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మాన్యతఁగాంచుఁ గదే మహేశ్వరీ.

౫

మ॥ స్వరవర్ణ్యత్వమెఱుంగకే పారిఁబారిక నంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పించురు! గాయకోత్తములు వహ్వ నాఁగ; నట్లే పర
స్వరనందరభము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లేకెట్లులా
విగచింపక గవితల్ శ్రవోయుగళికిక విందుల్ ప్రసాదించునే.

౬

చ॥ “పదనిస, సాని దానిపన, పన్యరీనరి, గామ గారిసా,
నదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, నదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,”
యిది యొక గానమేని యెదియేనిఁ గవిత్వ మగుక మహేశ్వరీ.

౭

ఉ॥ “చేసినదోనముల్ బయలునేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వ వి
శ్వాసము జైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల” యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు వండిత రాజుచేత నీ
వీన డిలంగఁజేసి మము నెండుకు దూర్చెద విందు శాంకరీ.

౮

ఉ॥ ఎంచి పురాదులైన వదనెన్నిది వర్ణ్యములంగుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో నకుత్తరము చెప్పటకుక దగవైనయుక్తి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యీకృతి కోమహేశ్వరీ.

౯

చ॥ కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములక రచియించి కవ్రపుం
జపుల జగమ్ముముంచెడి ప్రళంస ఘటించియు నేఁడు కొవ్రపుం
గపులకతమ్మునక రసము గన్నడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁబాలుపడఁగా మెనరించెదె మాలదైవమా.

౧౦

చ॥ గడియకు మూడువందలఁట! గంటకు డెబ్బదివందలఁట! త
వ్వుడుకవనమ్ము చెప్పటకుఁ బూనినవారిని బుట్టఁజేసి యె
వ్వుడు నరసాశునతగ్గవనమున్ బచరించు మదీయవక్త్రమున్
“బడబడ” మ్రోగఁగు “తామరపా” నెనరించెదవమ్ము యీశ్వరీ.

౧౧

ఉ॥ వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణ
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగబొంతగ నంగ్రహించి యె
పొత్తును రోయకే పలుకుపోకడ నేరిపి మాడుకైత ను
నృత్తతమైఁ జరించుకఁగుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా.

౧౨

చ॥ తొరతొర గామనామములు తొంబదియో తదియో సహస్రనామా
తరవర గ్రుక్కఁజ్రొప్పకయె వాగెడి విప్రవిసోదివై ఖరిన్
జరచర నోరు జార్చుటది నతగ్గవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱిఁగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్ము శాంకరీ.

౧౩

ఉ॥ అక్కట? నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టులో
గుక్కలు మ్రింగుచున్ వెడఁగు గొల్లలఁగుద్దుల నెంతపాడినన్
దక్కునె “కైత” యన్ పదవిదానికి, “గాడిదగంపెడూఁకదాఁ
బొక్కిన నేమిలాభ” మగు బొంకక తెల్పఁగదమ్ము శాంకరీ.

౧౪

ఉ॥ ఆబ్రెన మేల నేయవలె నంబరొ? తంబుర, యొంటికఁటిత
బ్బిబ్బి మృదంగ, మీద్యయమె వేషమువట్టిన లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్రతలఁపుం గొలువంగల పాడుకైతమున్
నీబ్బితి గల్గి వండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోన్

౧౫

చ॥ కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యత్తరక్షణం
బివిసే నశించెనేని ఫలమబ్బినె? గర్భభరమ్ముదక్క, నా
యువు లవమేని లేనిసుతు లొక్క సహస్రము టెప్పవాటులో
శివ! శివ! పుట్టనేమి యగుఁ జెప్పఁగదమ్ము, మదంబ శాంకరీ.

౧౬

ఉ॥ ఆశుకవిత్యమండు రస మారయ రాసని యప్ప నెప్పె నొ
యీశకుటుంబినీ! జననమే లిఖియించిన బంతిక్రిందనే

నాశమఁగూడ వ్రాచుటది నల్వకు నమ్మత మానుగాక గ
రాభిశయమే న్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేద ముండునే,

౧౮

ఉ॥ “మారుని గేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరఁడేసి, బం
గారముమే” నటంచు మృతి గాంచిన బాలున కేడ్పుభంగి వి
స్తారరసమ్ముగల్గుటయు సంభవ మందెడుఁగాక నిల్వఁగా
నేరని కొపపాశుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరీ,

౧౯

చ॥ పలుకుల కల్గి నేర్పిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్చపిఁ
బలుకఁగఁ జేయ దానికి నుపశ్రుతిగా శ్రుతివిందునేయుచుఁ
గలకలలాడు కంకణవికస్వర సుస్వర మట్టులుండు మా
పలుకులొన ర్చెదే యనుపబాడిగబండిరవంబు లీశ్వరీ.

౨౦

చ॥ కలుషితమైననీ ద్దురుసుగాఁ బ్రవహించెడునట్లే తప్పుఁగై
తలు దొరలుఁ దడాబిడిగఁ; దజ్జుల కెట్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకలావాలాసనిమలమ్ములు నత్రమలంబులొ, రస
జ్ఞులకు రుచించునట్టిద యగుఁ హిత మాశుకవిత్వ మేరికిఁ.

౨౧

‡(తలకుఁదగనివ్రాతలు)

మ॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతకునై కష్టించునుతక్రృష్టు తి
ష్టవివేకుల్ కులగోత్రనిండకులు, వేదాచారపారంపరీ
దవవహ్నుల్, సకలాన్నభోక్తలు, నమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుండు? రే
కపు లివ్వారి గణింతు? వీరతాకా లోకం బన్న నేఁ డంబికా.

౧

‡(మే 10 వ తేది 1913 వ సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి)

చ రణా యు ధ ప్ర శం స .

ఒకభాషాభిమాని:—

ఈపోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈకవులు కోశ్కనుగూడా మిం
చిపోయినారు. తురుష్కయుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీకవుల కల
హమెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండాఉన్నది. అంత

ఉ॥ చుక్కతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడువట్ల, ధర్మపు
స్థర్మ మెఱుంగునార్య లవి మాపినయట్లై కవిత్యతత్వవి
తగ్గర్మతు లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
కర్మమెఱుంగఁ జాలనియకర్మవరుల్ నిరసించ నేమగున్.

౨

ఉ॥ జన్మము లాఁగి పోయెనె? యశస్సుల సత్రము లాఁగిపోయెనె?
అన్మము మాల మాదిగల దండటకుం బ్రయమై తన ర్చెనె?
దున్నల కాలు భార్య లయి తోనము నందెనె? పోడ శిష్టనం
ప్రన్నగృహస్థపుత్రకరపంకజ మంటెనె? వీరియూర్పులన్.

3

ఉ॥ ఐనది కాదు కాని దగు నం చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేనరమాత్రులొ గిలుకునేవపువ్రాతల మాతమై యశో
ధీనులఁ బూర్వపండితగతి స్మృతిఁ జొన్నెడి జ్ఞానులన్ మహా
ధీనిధులన్ వృథా దెగడు తెల్వులవిల్వుల నెంచ నేటికిన్.

౪

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరువక్షములచుట్టు గ్రామసంహలుచేరి గర్జన
ము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువెవడుకనవడడు! వీటివి
షయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు ప్రకటించకూడదని దొరతనము వారొక చట్టం
చేస్తే బాగుండును. కవులకే బుద్ధిలేనప్పుడు నావంటివారేమి చేయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శినీ పత్రికనుండి)

కవుల కలహములు.

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రా
వళిలో సొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ము
ఖాముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరుప్రక్కలను శునకము
లు అటచుచున్నట్లును జీతించఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల సచ్చెరు
వుగానే కన్పట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి
జాగుపాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ
జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసికొనఁగ
లరు... ఇంత కాలమునుండి వీరిల్లు వాకోపవాదములు చేసుకొనుచుండఁగానింత
వలకెవరికేమి యనఁకము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక సయోగిక్షలు పెరుఁ

తే॥ గీ॥ జననమరణాలలీన్దు విస్తరమైనర్ప, నవతరించినయయ్యలేయగుడురొక్క
పండితులటన్నఁగవులన్నఁబ్రాజ్ఞులన్నఁ, బ్రతికలువ్రాచువాఁయు వ్రాతలప్పగిదిగాక
తే॥ గీ॥ బుద్ధిలేదట? కవులకు బుద్ధి గల్గు, వార లిక నెవ్వరో? కులాచారములకు
నున్నచుట్టెడి మేటిసంపన్నులొక్కో? వీరలు నిగర్వులష? గర్వులేరు జనని.

చ॥ కవికలహప్రచారములు కట్టెడులక గరఁగింప లేవు కో

శ్లోపుదురు వారికికొ నుకవు; లన్యులుకొందఱు కుక్కలొడు రీ

యవినయముకొ సహింపనిగుణాధ్యుల కీలిఖియించు ప్రాజ్ఞు లే

మవుదురో? నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలవే మహేశ్వరీ.

2

గీ॥ కోడిగ్రుడ్డంతయన్నమ్మగొనరెనొకఁడు, నిమ్మ కాయంతగోరెనన్నమ్మతుండు
వేటొకఁడు; దీనఁగలనువివేక మజ్ఞు, లెఱుంగ రది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు

గు చున్నవందురా? ఆ పాప మిందుమూలముననే వండలేదు. అదియిదివఱకేపం
డి బ్రద్దలయినది ... ఈతారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగు చుం
డును... “నిరంకుశాఙ్కవయ” అనునట్లు వారిలోవాడు చర్చచేసుకొనుచుండఁ
గా నడుమవారు వారిని గోళంతోడను గుక్కలతోడను బోల్పఁజూచుట యనా
లోచితము... కోళ్లు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపమలచే వారినిబ్రజారంగమునఁ
బడవేయుటకంటెఁ గొడమనింగములఁగానొ మదగజములఁగానొ ప్రదర్శించిన
చో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును... మఱి
యు వీరిట్లు నీచోపమలచేఁజిత్రరూపమునఁబ్రదర్శించుటయేకాక దానివ్యాఖ్యాన
ములో “ఈకవులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరిమత్పణీకారనీచవాక్యములచేఁగూడ
సంభావించిరి.

(1913 వ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శినీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద వడుచున్న కవియగ్గములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁగో
ళ్లుగను గుక్కలుగను పరమనీచోపమగాఁ జిత్రించఁగా వర్తమాన కవులలోగౌ
రవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపఱుచుట చాలజగుప్పాకరముగ నున్నదని
మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని “కవులు కలహించ వలెనట” యను వ్యా
సమొకటి నువర్ణలేఖ యొక చదవరిపేరిటఁజువ్రకటించెను... అంత కంటెను అధి
కులు చర్చించు కొనుచుండురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత? వారి

మ॥ ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్యనికుసం దూహింపఁగా వచ్చు ని
 క్కపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞగావ్యా మెట్లో? వృథా
 కుపితుల్ తోచినయట్లు గిలుగుదురు సంకోచింప రల్లంత న
 య్యహంబు నదోవిగర్హితముగా నడ్డెంతు రజ్జతవమున్,

౯

ఉ॥ అజ్ఞానవాతలే ప్రకటనార్హములౌనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా
 విజ్ఞాన వాతౌనౌనఁట? వివేకులు కోళ్లఁట? కుక్కలఁట? ధ
 ర్మజ్ఞత మేలుమే? లిదియు బ్రహ్మనమాజమతప్రవృత్తి
 ర్మజ్ఞతయొక్క? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే,

౧౦

వివాదము తీర్చుటకు మనమొక మన బ్రతుకెంత యనెను న్వసామర్థ్య దౌర్బ
 ల్యమును బట్టి మనత్రోవను మనము పోవుదుము. టర్కీ బాల్కను రాష్ట్రముల
 మహాప్రవిదారణము నంధిచేయ బ్రీటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గల
 దుగాని యెలమించిలి ప్రాప్తయిటర్లు, ఏమిచేయఁగలరు? ... పస్తావనకవు లేతనా
 త్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని “చదువరి” ప్రభుత్వస్వాధీ
 శులందఱును వంక దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్ట కారణమున వారిని దో
 చినట్లెల్ల నీచపటచుట కధికారము లేదు.... చమత్కారముగా యక్తిప్రయక్తిక
 ముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సాంఘచెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁదోచుటలేదు
 ఇష్టములేనివారు వారివాదములను బ్రకటించక పోవచ్చును.... వీరికి నిజముగాఁ
 గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమా లేకవారిలో నెవ్వరియం
 దేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి “రిమాకున్” లు చేసి
 తద్వారమున నయినఁ దమయనిష్టమునుదీర్చుకొందమను దురుద్దేశమా? ... తొలుత
 రామకృష్ణకవులు తమకీర్త్యర వేరులన్నమాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు
 ‘గుడ్డువచ్చిపిల్లను వెక్కిరించినందుకై’ కంటగించుకొని కొంచెముద్వోషణము
 చేసిరి. ఇట్లే గుంటూరిశతావధానములోఁ గొప్పరవుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థల
 ములోఁ దమతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద నహనన మీఁయగా నట్లువలదనిరి.
 లోక సామాన్యమర్యాదకై మీరెట్టి యాననమిచ్చినను మాయభ్యంతరములేదు గాని
 ప్రత్యేకించిమాతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముపైయాననమిచ్చిన మేమంగీకరించమనిరి.

ఇందు దప్పేమియున్నది? నన్యసింది తపమాచరించుకొను వారినై నను నీవు

నీ॥ అమ్మ యెంతటి శత్రురాలూ యీబిడ రజస్వల యయ్య మొగియదిప్పటికే పెండ్లి,
కితనియోగ్యత నెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్వదియేండ్లయాడుచు
నాపెసంస్కరణపరాయణత్వము మిన్న యా బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ,
ఆతఁ డిందఱకన్న నధికుఁ డేమన? జందెమునుదెంచె బాలుఁడైననుదెగించి
తే॥గీ॥ ఇట్లు ధర్మేతరములనే యెపుడు వినతి, నల్పుపత్రిక లెక్కడ? నహజధర్మ
బద్ధ బుద్ధికే గాని కన్నడని నత్య, మనెడిపరమార్థమెక్కడ? యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ వందుమేని యాతఁడూరకోడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడని
తాకికకవిషాత్ములు నగౌరవ న్యూనతా పరాభవమునెల్లు నహించఁగలరు...
కాఁబట్టి నర్వవిధములను వివంకనొ తమ యనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దే
శమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును... ఈ
హృదయ కల్మషముల కొక్క ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్తగిం
చుండు...నిన్నటి సువర్ణ లేఖ...“ఓర్వలేక తగవులాడు కవులను జుట్టుజుట్టు
ముడిపెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి లాగుచున్నారండో? శ్రీరామరామ” యనునొ
క సందర్భములేని యపలాపమును వ్రాయించినారు...“కవులను” ప్రత్యేకించి ని
ర్దేశమేల చేయవలెను? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గలయితరుల నెవ్వరి
ని శిక్షింపరాదేమి?...లెడుబీటరుదొరగారు చెప్పినట్లు కామముదీర్చుకొనుటకు
అకృత్య మెంత యుపయోగమో క్రోధముదీర్చుకొనుటకిదియు సంతియయుపయోగ
ము. ఈయమపట వర్ణనము విధానకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు క
వుల నొక్కరినే కాక యాగణములోని వారినందఱనుగూడ నాలోకమునఁ జి
త్రవధ చేయుట తప్పనిసరియనితెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహించఁ గూడ నను
వీరిసిద్ధాంతమే నర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, నట్టివారి నెల్ల నే కోళ్లుగనొ
యేకుక్కలుగనొ చిత్రించ వలసి యుండునేనియు నిప్పటివఱ కనేకవిషయము
లలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, చిత్రకాధిపతులు, పండితులు,
సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచార తరాయణులు మున్నగుమహామహులనందఱ
నీతిధమునఁ గోళ్లు, కుక్కలు, పిల్లులు, వందులు, గాడిదెలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ
జిత్రించి చారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందువి
ఘ్నేశ్వరపూజగాఁ దొలినాఁటికలహకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెడియొ

సీ॥ ఘనుని బట్టుక సేవజనుఁ డేది వ్రాసిన నది శిరమునఁ దాల్చునట్టిఘనులు
 నీచునినీచత నిక్కముగాఁ దెల్పువారివ్రాతలు బుట్ట వైచుఘనులు
 నత్యమ్ము నెఱింగియు శాంతులపోల్కి నెప్పరికించుపరిపాటి సురుఁగుఘనులు
 ఏదియో పోట్లాట నూఁదినఁ బ్రతిక కమ్ము "మేట" రటంచు నరయుఘనులు॥

తే॥ గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానవలనను గల్గెడుహాని జగతి
 కెంత యవి చెప్పఁగలము లోకైక జనని, నత్యమడుగంటునెగడు ననత్యమెందు

క థా ప్రా రం భ ము .

వ॥ అంబా? దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(నూర్వోదయము)

మ॥ పరితస్పర్పదపారబాస్వరగవీచారఁపరీనున్నతై
 మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మఁదేహాధి
 క్కరణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ" యం
 చెరఁగన్ దనక్కరకోటి కాలాగ్రలఁది నెందఁ బందలై పాటఁగన్.

చ॥ నరసిరుహపుపాదములు సారెకు నుప్పరమందు, నెండుఁ గొ
 వ్వరపు శిరమ్ములందు నెగిఁ బ్రాకి ఘనాలయ పఁక్తి మీఁదుగా
 ధరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామము యామెయి వారిశైత్యపున్
 భర మఱఁజేయుచున్ నెగడఁ బండితపామరరంజకమ్ములై.

క తుక్కగను వారికిఁదగవుదీర్చిన దేవిసొక యాఁడుపందిగను జీతించి యది మొ
 దలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్ట కృష్ణమూర్తి, పిండిప్రోలులక్ష్యణకవి, వెం
 కటరత్న శర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదమునెంకటరాయశాస్త్రిగా
 రు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్డాది సుబ్బారాయఁడు గారు, శ్రీపాద కృష్ణ
 మూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి సందఱను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జం
 తువులతోఁజోల్చి చిత్రింతురుగాక, ఆపూర్వోపనిషత్సత్యము వెలయింతుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవ్వుట)

చ॥ చురుగున నుండె నుత్తరపుభోరణి యుత్తరుగ త్తరంబలెన్
 ద్వరపడి తిట్టి బంజుగులదాపునఁ దూలుట స్పష్ట మయ్యె నె
 త్తటి నెటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తుట వీర్వలాయన
 స్థిరు లని యెంతమూర్ఖునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా.

క॥ అలనూజివీట ట్టెకా, కుశమున మఱికొన్ని చోట్లఁ గోవిదు లెఱుంగన్
 జలిపిన ప్రత్యేకపుపభ, లలవా రెఱుంగమియు స్పష్ట మై కన్పట్టెన్

†క॥ ననహయంబుగ నవధా, ననభన్ బొనరించునట్టి నరుండె ఘనుఁడొ తా
 ననహయఁడు ఘనుఁడో యది, నునుమలకుం దెలియు నే ఘనులకుం దక్కన్.

శ్లోక॥ తెలుఁగఁట? మీనంబఁట? అది, నిలుపన్ వలెనంట? వీరు నేరుతురాక్కో
 తెలుఁ, గౌరా? తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాల్పాటాడు పచ్చి తెలుఁగే యగునొ.

తే॥ బళిర? యీవ్రాత తెఱఁగెల్లఁ బాటిమీదిపందికొక్కులుబల” మన్న పగిదిదోఁచె
 వీరికి జవా బొనంగుట విజ్ఞానాప్త, రయిన సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక.

క॥ అని యెంచి వారు పద్దెము, లను గిలుకన్ మేము వానిలక్షణమును నే
 రనిపోల్కి ధ్వజనమున జూ,చును బంపితి మంట? వారు పురంబురఁ బొక్కన్

క॥ పద్దెములు వ్రాసితిమి వి, ద్వద్దశ గూపెట్ట మనము పలుచనగా వా
 ర్గదై మిటు గొట్టిరని లో, గుడ్డుకొనం దొడఁగి రంట? కొప్రపుసాముత్.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు.....

సీ॥ అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ
 లేమొ, శతఘంటకవనంబు, నల్పఁబూ నెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ లేమొ...

† గీ॥ అన్యనిసహాయ మించుకడైన లేక, పద్యమవధానమండు జెప్పంగ
 లేని, మీమహాధారణాశక్తి

శ్లో

సీ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా !
 పద్యమయంబగు తమయుత్తరమందినది, “మీపరువును మాపుమాటకు జవాబు నొనం
 గిన వాడ నమ్ముడి” అని వ్రాయించినారు. ఏసందర్భమునం దేవిషయమునం

క॥ మునురామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనివద్దెమ్ములను వ్రాసి ఘనత నెసఁగి రి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో వగచిరంటి? యాత్రంపుఁగవుల్,

క॥ అనుకొంటి మేము వీరికి, ననవద్యపుఫక్కి వచన మైనన్ వ్రాయం
జనద, యది గ్రామ్యులైలిం, బనుపమటే యుక్తమనుచుఁ బదవడి జననీ. ౯

క॥ కాని యటు మొదట యోజన, మానసముఁగ దవులకునిగ్ర మఱి యాధాటిన్
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కపుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెన్. ౧౦

క॥ తగినంతగూఢ గతిమే, మగువఱచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు వా)
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి? వీరి నగరా? విజ్ఞుల్. ౧౧

సీ॥ అవి యనడావామ్మ లన, “మాకు నిత్య మి
య్యవియె కూర” కటన్న దెవరు జనని?

ఒక్కరో? యిర్వరొక్కో? దేవు లనుకేలి

“కెద్దు”లంచనుకొన్న దెవరు జనని?

“లవణం బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి

యెలమి వడ్డించిన దెవరు జనని?

నభ “నథాతో బ్రహ్మ” చదువ “నీతాత” లో

నపువ్రానంగము సేసి రెవరు జనని?

గీ॥ వారిలో వారు గారొ కొవ్రంపువారు, కాక యుండిన గీత మెక్కతన వృత్త
మయ్యె వీరికి నీలాటి యభముశుభము, నెఱుఁగని యమాయికులు మీన లెత్త నేల.

క॥ ఇది యిట్టు లుండె మాజొ, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవార్జాబున్

గురురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేటొకవిశేషమున్ విను మంబా, ౧౩

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంతులుగారింట విందు)

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయ్యుఁడే

నంతనమూనియో పీలిచెఁ జట్టన నాఁడె నియోగివైదిక

దేరూపముగా మాయేమాట మీయేవరువును ముప్పినదో యావిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి తెలిపయమును వ్రాయుంతురుగాత. — 21-8-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

స్వాంతము లెట్టఁ బాటఁ గొనసాగని యాననచర్చకల్పి, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననినమాటకు దాటక వచ్చి చెప్పెరన్.

౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతుమన్న నుడి నిక్కమొనర్పుఁ డటంచుఁ బిల్చి మో
మోడిన త్రోవ గన్నడంగ నెయ్యన నయ్యనఘుండు వోయె “బోఁ
గూడదు మాడు” నంచు నొకకొండలు దందడిఁ జర్చజేసి రా
పాడి గడింప “కేగుటయె బా” గనె వెంకన నిర్విశంకుడై.

౧౫

ఉ॥ విం దనుకూలమై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యెం
దెందులకేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్కపంక్తి మా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండొకపంక్తియుఁ గాఁగ నేరువా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ సుఖ మిచ్చె ననేకభంగులన్.

౧౬

ఉ॥ పట్టురుమాల్ బుజమ్మపయి బాలరవిప్రభలీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొప్పపుసుబ్బారావు, బల్
దట్టులు కుండపాటికులధన్యుఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెసంగి రభంగురస్థితిన్.

౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారీతి విందు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున సొజఁ గొంద
తేగుదెంచిరి వారు కోటిశశగ్ధ, శాస్త్రీముఖ్యులు పదపటిచర్య వినుము.

౧౮

మ॥ చిలుమామిళ్లకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్ష్మీపూర్వనారాయణుం
డురుక్మిర్థిస్తవిరుండు వచ్చె నట కుద్యోగిత్వమైతిన్, ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియునుం దక్కుంగలా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగా నభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్.

౧౯

శా॥ ఏ కారామయగారితమ్ములట? బీ,యే,బీ,యలై స్త్రీడరీ
దాకన్ వచ్చిన మేటియంట? మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీకన్ గొన్ని ఖలమ్ములుం గొని నభన్ వీక్షించి తాఁ బంచె నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుంజుమీ శాంకరీ.

౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగ రాయనృపమూర్తికొ, కొప్రపుటయ్యకో, ఖలం
బందఁగఁ జేసి యాపిదప నన్యులు బందుల కిచ్చి మీద న

నృందితకీర్తి కంఠేజనిభాన్వరుఁ డౌనలోపేటి కీయ నా

విం దతఁ డందకే కడు వివేకి మమున్ గరనంజుఁ జూపుడున్.

౨౧

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరారెడియోగ్యతఁ బొల్పుటాఁడు సు

శ్రీమహితుండు లక్ష్మీనరసింహసమాఖ్యుఁడు మా కొనంగెఁ ద

ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేకువయేమి మది న్నుతించుచున్

ప్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్ననన్.

౨౨

చ॥ తిరుపతి పుచ్చుకోక యొక తేకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ

గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుశలత్వ మూనె, నం

తరమునఁ దత్ప్రదాత యది తా గ్రహియించె నెకింత చర్చయన్

నరసముగా నెనంగె నది నభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ.

౨౩

ఉ॥ రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముఁడుగారికిన్ గడున్

ధీమహితత్వమందునను దేకువయందును గల్గువారకున్

మామదిఁ జర్చ నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతోవ నింజి కే

మేమియొ చెప్పి కొంచుఁ దగ నేగితి మానిసి వోయె నీగతిన్.

౨౪

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జొక్కలు వివేక విహీనులమోములట్ల ని

ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం

బులఱలెఁ డెల్వీ మీఱె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నియోగులున్

గలిసి యొనంగునర్హ్యములు నైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్.

౨౫

మ॥ అది వర్షపుగాన మేఘపటలం బావంత ద స్తవ్వఁ గో

విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగో విస్ఫూర్తి చే జ్ఞానిరు

ర్మదముంబోలె నపాకరించి సుదినప్రఖ్యాతి యవ్వేశకున్

గదియన్ వెల్లఁదొడంగెఁ గాక వితతుల్ గ్రాసార్థ మట్టాడఁగన్.

౨౬

క॥ తరువాతఁ దనకు సొమ్మును “గురుతరలీల” యనుపదముగొని పద్యంబున్

జురపుక లిఖించి మీసము, స్మరియించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుండు పెలుచన్

ఉ॥ *ప్రతిక నంపి యప్పుడును బద్యము వ్రాయక యుత్త రించుచు

ప్రతికఁజూచి “వీర్లనకుఁ బద్యము వ్రాయమిఁ జూడ” నేటి కి

*మహారాష్ట్ర తిరుపతివేంకటేశ్వరకవులకు.....చ॥ గురుతరలీలరేప నళ

మార్కఁగ నుంటిమిదాని, భానువాసరమునదక్కరారెవరు,...అనుకవిత్వకతావ

యాత్రము మీరు మాకుఁ గవులేయనితోఁపరు మీరు తిట్టినన్

శత్రుత మాకుఁ బుట్ట దనుచందముగా మదిలోఁ దలంచుచున్ .

౨౮

క॥ పదపడి*వచనమె వ్రాయుచుఁ, దదిదనుకం బత్రికలకు దొడఁగెన్ సుకపుల్

పదుగురుగల సభయనన, పైదలోఁరాయివడి వ్రాతలెల్లన్ సురిఁగెన్ ౨౯

క॥ †తఱిమితఱిమి మునుమాకు, త్తరములు లిఖించునతనితత్తఱిమపై

విఱిగి సురిఁగి కరిగెనెరియ, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవైపోయెన్ . ౩౦

ధానముల్ ! విరచన సేయరావలయు, వెంటనె, మేమవియాచరించి ధీ! వరసభమీ
ప్రతిజ్ఞ కెలువం గలమీనము దీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు, }
22-8-11. }

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

*మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ గారికి. ఆయ్యా, ...మీన
పుం బద్యమున కర్థ మేకారణమున నొ మికుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను ... తెలి
యదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈప్రతిజ్ఞ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను
మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి
మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినది కాదు.... (9) మీరుమాకుఁ
దెలిసినయంశములలో నేకదేశప్రవిష్టులు మాత్రమేయైనను మీకోరికంబట్టి మీ
నభకు రా నుద్యోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిఁక నొకరాంధ్రభాషైక దేశమగు
గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిర్వతిగణప్రాససౌశబ్ద్య రసాభాస కవిమార్గమునఁగాని
యన్యత్రఁగాని మమ్ముజయింపుఁడని కాబుద్యవ్వినచో మాగ్రహచారమందుకు
నెడఁ బడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు నమృతింపవలసినదేనా! మాకుఁగల
శక్తులలో నేకైక దేశముననంతో యంతో యెంతో యెఱిగినవారెల్ల మమ్మెదిరిపఁ
దగువారేనా! శాంతంపాపం... (12) ఈవ్రాతవలనఁ దెలుఁగునేని మీకువదితి
మని యనుకొనకుఁడు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

†మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ గారికి, ఆయ్యా, (1) జరూ

క॥ లలి“బాజానందడి మం, గళ సూత్రము మఱచినట్టు”.గా నభ్యతై మున్
గిలికినరవివాసర మా, పలికిన్ జని వచ్చె సోమవాసర మంతన్. 30

చ॥ సభయగునన్న యాదినము నందడిగా జను లేగుదేర రా
సభ మయి పోయె నెయ్యెడల నందుల గొందుల వంటపూటయిం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి “డాబులు డాబిరి యేల సేయరో
సభ”యని కొవవుంగవుల సారెకుఁగేరఁ బొడఁగి రంబికా. 31

సీ॥ పుట్టదిట్టములేడుపో? నిల్చుటెట్లు కొవ్వరమంచుఁ బలుమాటువలుకువారు,
తన్నుఁగట్టలబల్కి తనయున్న తినినిల్చు నెంతదనగ నటంచునెంచువారు,

రు “అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు
మీ రిచ్చిన జవాబు అందె... ౧. సభ ముందు మీరే చేయవలెను, ముందుత్తరము
వ్రాసి యవధానాశుక విత్వములకై కాలుద్రవ్వినవారు మీరుకాని మేముకాము,
...౪’ మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును సవధానపు టేర్పాటులు చే
సికోవలసిన దేకాని యయ్యవినభ్యులేర్పఱుపఁదగినవికావు, ఉభయులచే నేర్పఱిచి
కొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును దారతమ్యములును
విచారింపఁదగిన వారు మాత్రమే గె. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరుసభ
సమకూర్చుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...౮. జరూరనివ్రాసినను వెనుకటి
వలెనే ఆలస్యముచేయక తేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

అయ్యా! ఈదినమున సభ తప్పక జరుగు ననుమీవకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేకగ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వృధా
శుల నొనరించుట యుచితము కాదుకావున సవధానసభావిషయ మేమయినదియుఁ
బ్రకటించి వారినందియము తీర్పుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాకుం
డఁగ నే మేము ప్రకటించుట యుక్తముకాదుగదా? ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్నునుబండలే తన్నువంచననేయు నవనరంబైనప్పు డనెడువారు,
నేల విడిచిసాము లేలాకోరి యొకచోట నంతలోనే యుండక నెడివారు 33

తే॥గీ॥వింధ్యగర్వంబగ స్తునవంధ్యమహిమ, ముగ్ధడించి యిస్సీ యనియొటలువారు.
హంసకాకచరిత్ర మిష్టందటకును, స్త్రుతికిఁ దగిలె నటంచు వచించువారు.

మ॥ ఒకటే శైలిగ నొక్కటే వడిగ నొకటానియంచుఁ గవ్యగణి
ప్రకరం బెంచఁగ నంచ యేగె, నటు“రార”మ్మన్న కాకంబు ము
న్నెకతీ, రాపయినొక్కతీరు, పయినెన్నొ తీరులైడస్సి, నూ
టొకయానమ్ములు చూపి కాదె'శరణం బొందె' మరాశప్రభు' 34

క॥ అనిపూర్వగాథలెన్నుచు, మనమునఁ దమవడినశ్రమకు మఱిమఱి విసుపుం
గనుచుఁ దిరిగిపోనెంచుచుఁ. బునఃపునర్యో జనలకు బుద్ధి చొనుపుచు'.

ఆ॥ వె॥ కొండపీఠిసామిదండ నుండెడిలేడి, కొండతేనిమాఁతుగుట్టమునకుఁ
దటుచుభయముచెందిదండంబులికు నెయ,ద్దానితోడఁ బెనఁగుతలఁపు గొనునె.

తే॥ గీ॥ సింహగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్నిలేడి, కెన్నిజన్మమ్ములెత్తినయేనిగలదె
పాల్యపాలకభావనంబంధ ముడుపఁ; దలఁచుటదియెంతయేనియుఁ దప్పిదంబు.

క॥ తన పాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము నల్పునప్పటికి' దాఁ
గనికరము కరము గని దా, నిని ముర్దుగఁ జూడకున్న నేరమువారిదొ. 35

క॥ హరికి' హరిణమునకు నం, గర మది హాస్యాస్పదంబు గా దనువా రుం
డరుదానికేమి హరిణము,కరి నెదురుటెయంద మెట్లు ఘటించునటుల్.

ఉ॥ రంకుపు శీఘ్ర)గామియని రాజులు పట్టపుటేన్లు వీడి రా
జ్యాంకము గాఁగఁ గైకొనిరె యక్కటా? యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసిద్ధికినై “యెదిరింపు”మంచు నే
కొంకును లేనివారు పురికల్పినమాత్రన యేమిలాభమో. 36

చ॥ అరులకభేద్య మైనచతురంగబలమ్ములు గల్గుతేనితో
గొఱియలగొల్లతేఁ డెదురుకోలు ఘటించఁగ నెంచి“ మీరలు'
గొఱియలతోనె రండనుచుఁ గోరిన “నీ” యని రోసి దానికే
“నరి”యని నీదృఢవడ్డ వెడజాబుషరాబుల డాబు లేటికో. 37

ఉ॥ ఇచ్చి వరమ్ము నైకొనరె యెల్లసురారులకు న్నిలంపు; లా
నచ్చరితుల్ మహామహు లనన్మదహరులతోవఁ బట్టి వా
రిచ్చినమెచ్చు లాగికొనుటేమి యభూర్వము? మెచ్చినంతనే
హెచ్చును దగ్గునుకొ వలవదే? తల దాఁటినపోక లొప్పనే.

౪౨

శా॥ దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులకొ విడిచి వర్తింప న్నియోగించి భూ
దేవుల్ వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కి దు
ర్భావం బొతటి నూరకుండరు గదా? మైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజూతురే? కావలం బడఁవరే? కాల్పివ్వఁ గా నిత్తురే.

౪౩

ఉ॥ చెక్కిలినుక్కుచుకొ జనులు చేఁవఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్కొమై
నకుగ్గనఁ జేర్చికొన్న నమయమ్మున బాలుఁడు పాలు గోలుచుకొ
ముక్కు “కటుక్కునకొ” గొఱుక ము ద్దదియెల్లను మూలఁబట్ట నా
యక్క “ఇదేమిరోరిచెడుగా” యనదోనమే? దానరోనమే.

౪౪

ప॥ వితతతరప్రబంధముల విశ్వజనీనములకొ రచించి కీ
రితి జగమెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడితిర్పతివేంకటేశ్వరుల్
మతిచెడి కొప్రపుంగవుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికికొ
గుతుకము పూనినా రని జనుల్విని నవ్వున రేమొగమ్మునకొ.

౪౫

ఉ॥ అల్లిక కేమి సాలెపురు వల్లదె? ‘హు’ వ్పని యూఁడునంతలోఁ
బొల్లగునల్లికల్ నరిగ బుద్బుదముల్ గద? దీని కేసుదృ
క్తల్లజుచిత్తహేనియు యథార్థముగా ముదమందునే? యెటో
యల్లిన దేల కాదనఁగ నంఁచది మే, లను టొక్కమెచ్చొకో.

౪౬

ఉ॥ మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్నురచించినట్టివే
మంగలి కీడ్చి పాఠమును బొల్పుగ నప్పఁగఁజెప్పశిష్యుపో
ల్కిం గడు థాటిగాఁ జదివి కేవల మెక్కడో యొక్క టొక్క టో
జం గయితంబు నెప్పుట యశనగ్గరమే? సుకవీంద్ర నుత్యమే,

౪౭

ఉ॥ విప్రవిసౌదినంచి నెటు వేటొక వస్తువు టుండు నట్టులే
కొవ్రపువారు నంచి నిడుకొందురు వర్ణన లన్ని చేసి, యా

శుక్రకృతి రచించి రని శుద్ధులమాయికులరద్రు మర్కమున్
సుప్రథితుల్ గ్రహించు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లడన్.

౪౮

ఉ॥ గుట్టిది బెటఁబెట్టుటకుఁ గొందఁజెరింగియు నంశయింతు రీ
చెట్ట నడంపకున్న నెటు చేటు దొలంగు? నుహకవిత్వ వి
ధట్ట సుధానథామకవితానవతామరసాన నావచః
పట్టణవైభవప్రథితబంధురసాధవిహసలక్ష్మికిన్.

౪౯

ఉ॥ జీవనమూడె మాకని వచింతురుగా కొకకొందఁ బట్టి వా
రేవగనైన జీవనము నీవయిఁ జేతురుగాక కైతయే
కావలెనే? మఱొక్కగతి గానఁగరాదె, యమాయికాత్మలన్
జీవికకై జగం బహసింతునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే.

౫౦

చ॥ ఇటులొక కొంతమంది కడు నెల్లిదవుంగతి దొఁప నాడ న
ప్పటుమతు లాడుపల్కు లలపక్షమువారు నహింప “కేల యీ
కటువులు? కొవవుంగవు లఖిండులు వారల శక్తి చూడు, దు
త్కట మది, గోరతం బనెడికావ్యమునం దగుపట్టు నావుడున్.

౫౧

ఉ॥ అప్పరమేశ్వరీ దయకు నాకరులన్ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి గర్తమునఁ గూలి యెటో పయి రాఁగడంగి యీ
కప్పలరావముల్ కొఱయిఁ గా వని లోనఁ దపించి పొక్కుమీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులన్.

౫౨

చ॥ అనుటయు వారిపక్షపు జనావళి వారలయోడు పూర్తిగా
మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జననఁఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగ నేగెద మంచు నెంచుచున్.

౫౩

క॥ చనుచుండ వారిపక్ష, మ్మునజా రొకకొందఁ జొంగి మొగి నేమేమో
యన మొదలిడ ‘మీరెవ్వరు? చనుఁడా, మేమడుగ నటకుఁ జనవలెననుచున్.

శా॥ కాలిం ద్రవిత్తి రూరకుండెదరె? సంస్కారుల్ జగ మ్మందు వే
వేలున్నా రలవారిఁ గోరికొనుఁ దావిద్వాంసు లేతెంచి మీ
మీలోపమ్ముల నేర్పరించెదరు సాష్టై మ్మేరి కెవ్వారికిన్
వీలో తెల్పద రీనుడిన్ విసఁగ నువ్వి శ్లూరెడిన్ లోకముల్.

౫౪

చ॥ కవి యన నెట్టిదో? కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
రవణము లెట్టిదో? కపులరావము లెట్టిదో? సత్కవీశ్వరో
త్సవ చరితము లెట్టిదో? బుధత్వ మదెట్టిదో? యేరి కేరికొ
శివ? శివ? సామ్య మెట్టిదియో? చెప్పఁ గలారు బుధోత్తముల్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరుచు నేరు నొక్కయెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచున్న నొ
ప్పపునొకొ! యేరికిం దగదో? యక్కట? శక్తులు పట్టి చూచి “వీ
రగ్రు లలవారలో! కపులు గాఁ దగువార” లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులుదక్క జగత్త్రయమునకొ. ౬౪

ఉ॥ రా మనిరొక్కొ! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదో? నద్యశః
కాములు మీరు వారిపయఁ గా లటు ద్రవి్య యుపేక్ష నేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టిసా
రీమెయి సూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటిపక్షము వారియందుఁ, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనస్సున కెక్కఁగ నేల! కొప్పపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లకొ
ప్రేమముగూడఁ గన్నడ దరిప్రకరమ్మును మించి రీప్రజల్. ౬౬

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువాఁ యి “మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్థను లయి మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్ట” దంచు నుడువకొ “బని లేనిదె వచ్చినారమే. ౬౭

మ॥ కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీసత్పథా
నువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యిచ్చోటికికొ
జవసత్త్వమ్ములు వెచ్చఁ బెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాహంకృతి
స్థవిరుల్ సించినపత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచుకొ. ౬౮

మ॥ అదిగా కూరక వ్యాఘ్రముం గడుపులా గంతంత మిట్టెక్కి నె
మ్మదికి నెమ్మది దక్కి మీసములపై మాత్యర్యముకొ గ్రక్కి సా

గద యంచుక దల గ్రుక్కి- పాటుకపులన్ గన్గొం జనక రాదె!యే
మిది! మీవునిక యెందు డిందె!' నని పేర్చిన్ బలకగాఁ గూడదే ౧౯

చ॥ అడిగెద మేము మి; మృదుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
నృడమి యదెట్టిదో? కవటపద్ధతు లుద్ధడు లెట్టివాళ్ళా! యా
గడబిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవ్వు ట దేడ కేగెనూ!
మడమలు ద్రొక్కి మీసమును మట్టునడావడు లేడ దాఁగెనూ. 20

ఉ॥ “మీనము,, లంచు మీనములమీఁదికిఁ బోవుటెకాక వారియ
థాననమండఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటె కాక యెన్నియో
దోసపు భానలకొ గిలికి చుందుడు కందుటె కాక పై రసా
భానము చేసి పాటు టిది భావ్యమె కొప్పగపుంగవీశ్వరుల్. 21

చ॥ సమరము చూచి భేదరులు సంబర మండట యెందు విందు మ
య్యమరులువోలె నభ్యులు జయావజయార్థులు గాక వారు వ్ర
శ్మము లిడ నెవ్వ “రద్దుఁడు వనకొ గనుఁ డడ్లెద’ మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రావ నందులకుఁ గాక పరాజ్ఞులులైతి రేటికో. 22

ఉ॥ గ్రుద్దె నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుద్దును రావణుఁ బట్టి, మూర్ఛమై
నద్దివిజారి జాటి తెలి వంది “బలీ” యని మెచ్చెనంట? యా
గుద్దికి నంజనా సుతుఁడు సుంతయు నంతన మంద ‘కొర? నా
గుద్దురుచిక్ వచించు టానఁగూడెనుగా? యని వంచె వక్త్రముకొ. 23

ఉ॥ “మీనము” లన్న “జు” ట్టనుచు మిమ్మును వా రన వచ్చుఁగాదె! యే
వాసియు లేనివారియెడఁ బంతము పొజ్జుల కేల? మీరసా
భానపువ్రాతయే తెలుపుఁ బండితదూరు లటంచు; నశ్వభా
దోనము మీది, మీ రిక నెదుంగక చేసెడి దేమి కైనరుల్. 24

చ॥ “గురుతరలీల” వద్య మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బరు విడుకొన్నవారలు నభం బొనరించుట కంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు నెవ్వఁ డని బి ట్టమగన్ వలె నంచుఁ బోయి కొ
ప్పరపుకపుల్ కనంబడక వచ్చిరి వా ర్మముఁ జూడ నంబరో. 25

బ॥ ఆపు దొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మానినా
నవదము చూచి వీరలును జాతిరొళ్ళో! యని యాడుకొంచు న
ట్టిపనియు నుండునే! యనుచు, డీకొని కొట్టెడిసేనపోల్కి న
య్యపరిమితత్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటన్.

22

శా॥ అందుం గొందఱు పొక్తొనల్ మఱియు వైశ్యశ్రేణులుం గమ్మవా
రెందుం గన్నడి రిందఱున్ వితకై యేతెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నొయంబ! మే
మెందు న్ను న్ననియుండ మిందఱును దాదృగక్తి నంపన్నులన్.

22

ఉ॥ నాలవజాతియందలిజనంబులు తూర్పున నుండ్రు గాని యీ
నాలవజాతివేఱు పయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి
ద్యాలయులన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిబతులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతమున్ నచానమున్.

23

ఉ॥ వారలు నన్యులుం గడు నవారిగ వీధికి రెండువక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొవవువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మఱి వా రగువట్టమిన్ వృథా
యై రహి నిండ్లకున్ మరలు. టాదిగ నెండొరు లాడుకొం చొగిన్.

24

శా॥ అయ్యా! తిర్పతివెంకటేశ్వరులు! మే మత్యాశమై వేడగ్గ మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గా ల్పివ్వినా రెవ్వరా
యయ్యల్ మోమును జాటు వెట్టి రిక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమో, లేదా? యుందుమో? తెల్పుఁడీ. ౨౦

చ॥ ఎఱుఁగుదు మేము “కొవ్వర” మదెట్టిదో? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మొఱుఁగము మీదుపొత్తముల నింకెసలారు “ఘటోలు” దక్క నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక పొమ్మటందురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఱలం బొనఁగం దలంతురో.

౨౧

చ॥ అనుచు ననేకభంగుల జనావళి మావయిఁ గల్గుప్రేమమున్
నుపగడగ జేయుచున్, బలుకఁగా నపుడేము వనించుసౌధ మొ

య్యన డిగి నాటకాలయమునఁ దొక మేటిసభకా బొసర్చి నే
ర్చినగతి వారికికా గలుగఁ జేసిత మగ్గల మైనమాదముకా.

౮౨

సీ॥ “తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితీ” మంచుఁ బలుమాటు సంతసంపడెడివారు,
ఉవ్వెత్తుకా లేచి యొక్కదండములేలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు,
కొప్పంపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యెఁబో? యని పేర్చినాడువారు,
కయ్యంపునభఁ జూడఁగలభాగ్య మింక లేదు వారుపాటేరటాచు దూలువారు.

గీ॥ పాట కేమి యొనర్తును వారికున్న, నరుకు నెఱుంగమెయని చర్చనలుపువారు
బసచోఁ గాలు ద్రవ్వనెలనెడివారు, అడుగుమవ్వారి నటకేగుచునెడువారు.

ఉ॥ అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దడ్డడకా
దున్నకవిత్వమఁడు వలఁతుల్ మనవారలె యాడు, రంచు; నే
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియె యున్న దంచు, నా
తెన్నెకకప్పమె యను, చుదీర్ణతరమ్ముగ వాడు లాడుచుకా.

౮౩

ఉ॥ ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ శుభీ
గ్రామణు లట్లానర్చునెడ గ్రాంధికు లొప్పురు సాంగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్పతివేంకటకండితుల్ వచ
స్తోమము జార్చ లేరె యది వోనిముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

౮౪

ఉ॥ జార్తురు గాక నొరెటులొ చయ్యన, నెయ్యన నట్లె వద్దెనుల్
నూత్తురుగాక వీరు “చెవి గోసిన మేంకల” పోల్కిఁ జాలసే
పార్తురె! డయ్యరే? యుభయు లంత బలాధ్యులె దేహదార్ధ్యమం
దేర్తురు కొప్పరంపుఁ గపు లీకవియుగ్గము నొక్క ప్రేల్పిడికా.

౮౫

చ॥ అనునెడ దేహదార్ధ్యమునకా యలవారలు గాలు ద్రవ్వి రి
ప్పనియెడ నేను జాలనెకొ? పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారినిం గలికిరేనియు నాబుజ మొక్కటే నుండి

పనిఁ గొని యాపు నం చొకడు బాహుబలాధ్యుఁడు పలుక నలగమై.

౮౬

క॥ అని వారి వారికికా దోఁ, చినగతిగాఁ “బిచ్చ పాటి” చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బసలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ॥ నెలపును వ్రాసె సూక్తులునకుఁ జెచ్చెర నెంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బఠముం
గలిగి వనించె నప్పురిని, గయ్యపునంగతు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొంద ఆయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనకు భజింపఁగన్. ౯౦

చ॥ సరసులు మోగ్యు తౌజనులు సంతతమున్ గవితాదరమ్మునై
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింప న
ప్పుర మది వాసమై యచటిపూజ్యులకున్ దలలోనినాల్గయై
తిరుపతి యప్పు డప్పు డరుదేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్. ౯౧

శా॥ “ఆసీమాంత మొనర్చి గాని విమచం దావెంకటేశుం” డటం
చాసీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్మున్ గవిశ్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమచు లంధీభూతచేత సుగ్రులై
యీసున్ జెంది కృశింప మూడునెల లందే యుండె నుద్దండతన్. ౯౨

ఆ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు వెట్టినది యల్ల*శిష్టాహ, నూమదార్యగేహనీమ యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప, పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చె. ౯౩

ఉ॥ చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి రజకికణకీలితంబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీధికిఁదాకి గేహపుం
దాపున నున్నయనన్యనదనంబుల ప్రక్కల నిల్చి సారెకున్
శ్రీపతివేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్. ౯౪

శా॥ అంబా? నింబము నీనివాస మదియో? యభింక మనూనశా
ఖం బచ్చో నెపు డీపు పొల్పు టది నిక్కంబే, భవత్సక్షికం

(గుంట్టూరినుండి గుఱులు దేలు సమయమునఁ జెప్పినది.)

*నీ॥ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండకు నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శ్రీ
శైలమల్లేశు శిఖరమ్మనకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మనలికిని నీకు
భేదమే..., కాశికావిశ్వేశుగర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుముహూ
ర్తమందుఁ దాఁగట్టెనుకొగ్గ, ఘనుఁడు శిష్టాహనూమదార్యాక సుకవి, అదుగు
వెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁజేసి, పంపుచుంటివి నినువీడ వలసె నేఁడు. (వెం॥ శా)

బుం బూజ్యాశయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పారుతత్త్వభా
లంబంబౌ కవితాప్రసార మది యేహ నెక్కి వాక్రుచ్చుటల్,

౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవా జ్ఞధుద్రవము లందేహరె, శత్రుప్రజం
బటకున్ వచ్చి మనంబునందు నెటు “ఘ్రి” తౌవార, హక్ష్మప్రభం
గటువాక్యముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బందువా, రెట్టుగా?
గుటకల్ మ్రింగెడివారా? నీమది యెటుంగున్ జెప్పఁగా నేటికిన్.

౯౬

ఉ॥ ఐనను శాఖ బాధ కయి యావలికిం జని తవ్వచొప్పులన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాఁగ లేక మా
వై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రనం బది గొల్గిలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియునెల్లరు నీవును డాఁగురింతురే.

౯౭

చ॥ ఎలమి వచించి తీరవలె నీకపటాబ్జులనత్స్వభావ; మీ
యలఘుల కేము శత్రువులమై మఱి మావచనంబు లెట్లు వీ
నులకు రసాయనంబు లగునో? యవి జీర్ణము లైనవెంట లే
ఖల కపవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గరముల్ దిరుగాడు తెట్టుబా.

౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుఁ, దల యని తోఁక యని చెప్పఁ దరమే? యలపా
పులకేమి నింబకుజభూ , తలనభ లవి యెంతకేని దగు జగదంబా.

౯౯

చ॥ అరు లగువారి కిట్లు లెదయఁదలికుంజటివోలె నుండి యా
తిరుపతివెంక టేశ్వరులు “తీర్థరులన్ బిలిపింపుఁడీ, నభన్
జరుపుఁడి మీననుల్ శెఱుకఁ జాలినచోఁ బెఱుకుం డ,,టంచుఁ దీ
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పగవువారిబడాయిక్రమక్రమమ్ముగన్.

౧౦౦

ఉ॥ తగ్గి యిదెట్లులేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు సంతటన్
బగ్గెలు వ్రాసె మాని తమపక్షము దుగ్బల మౌట నెట్టులు
నైగ్గ దటంచు లో నెఱిఁగి *నెయ్యటకుం గడు సూఢవృత్తిపై
నగ్గతి డాచి స్నేహ మగు టర్హ మటంచు విఖించుచు న్నెనన్.

౧౦౧

చెన్నపురి; వైబరీ, గురువారం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగవులు నావేర రి వేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదవ

శ॥ పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పలుకుచు నప్పరచుండె తీరికన్
గయికొని కూరుచుండిరి ప్రకంపిత మైనమనంబు చంద మె
ల్లయెడల నెల్లరుండెలిసి “లావణి” రచు వచించుచుండున
ప్రియములు పూర్తిగా విరియు బీరము మానర వారు మాటలన్.

౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున కాదరు హకులవృద్ధుఁ “దక్కటా?
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి పత్ర మల్లవా
రెంతటిపట్టు పట్టిరొకొ? యిప్పురి వీడరు కొప్పరంపువా
రెం తలవారిధాటి; కిపు డేమనుకొన్న మఱేమి లాభమా.

౧౦౩

మ॥ పుల్లిపై బెడ్డను వేసి చెట్టుపయికిం బోవన్ వెనక్ దత్తుజ
స్థలమందే యది పీట వెట్టి యెటులో సాధించు గావే పగన్
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేదో వ్రాసె మన్నార మి
ప్రలంభిం బో కది “యేకు మే,, క నెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కడే

౧౦౪

ఉ॥ పాపము? “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేని గా
మోపము వారి,, కంచు నతిమోగ్యుఁడు కొప్పు బేయ్యుఁ డప్పు తా

రిత్రమును వ్రాసినారు, తమదోషము లేశమును లేదనియు వె॥ శా॥ అన్యాయముగా
గర్హించిరనియు, మొదలుగా వ్రాసినారు. దానివైఖరిచూడఁగా వివాదమునుండి త
ప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దొఁచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నచో తప్ప
కమీరును అంగీకరింప వేడెదను ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు కావు. నడుమ
వారికి పండువు, పోరాడువారికర్పరకు శ్రేయము కన్పడదు, ఈసభలలో
తీర్పుతీర్పునారెవరు? ఎట్లుసాగును? “లోకోభిన్నరుచి,, తత్రాఽపి స్వస్వప
క్షాభిమానోబలవాన్ బాధతే, వారు “ఛాలెంజి,, ప్రచురించినందుకు, శివరామ
శాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాంగిన బాగుండునని నేను తలంతును
నాప్రార్థన మిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవుమాపుకొనుట బాగు, నేను వా
రికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాల్పకయున్నాను, జబాబు వెంటనే వ్రా
యించవలెను....”

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

నూపిన యంతవట్టు మొగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానపుం

దాపము నాఁడు మామదికిఁ దద్వచనమ్ముల నెక్క నీ దహూ. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి ధైర్యముకొ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని

చ్చింతగ నాఁటి నత్సభ “సనేమిర వారల కా సనంబు మా

చెంత ఘటింపఁ గూడ,, దని చెప్పఁగ నేర్చు నె? వేఱు నీమ య

న్నంతన భీతి వుట్ట వలదా? కలదా? యిటువంటిచేవయుకొ. ౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట? వారిముందు మా

ట మయితి మింత కెంతటిపరాభవ? మూరక కొప్పరంపువా

రిమొరప మిక్కతమ్మునఁ బొరిం బొరిఁ దగ్గఁగఁ జొచ్చె నేయుపా

యమున నె వీరిపైఁ బడున పాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెకొ ౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ డాయీప్రసంగంబు నె

ల్లను విన్పింప నభం బొనర్చి తగుహేలకొ వినికొ నేయంగ వ

చ్చినవా రెల్లరుఁ బ్రతికల్ వినుచు మంఁకజెడ్డ యోజించుచుం

డునెడకొ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యనద స్సాఁగఁగకొ ౧౦౮

* నిష్పక్ష పాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరుపురవాస్తవ్యులు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా 27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు నభకురావలయునని ముందుగా మూపైఁ గాలుద్రవి పత్రికప్రవాసి, యందులోని యనందరథములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁగా వానికిఁ దగు నమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతోఁ గొన్ని యుత్తరములు వ్రాయుచు నభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకుమార్చిరి తుద కాదివారమునాఁటిరాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల విభలమనూరథులఁ జేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారమునాఁడు ప్రవాసిన యుత్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి “యీ ప్రకారము మీరు సభకూర్పుఁడు లేదా మేము శూర్యేదము ఆంగీకారానంగీకారములు రేపుదయమునకు దెల్పుఁడు లేదా మీరీయద్యచుము మానుకొన్నట్లే ప్రజలుదలంతురుగాక” అని స్పష్టికరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక నభానిష్ట యదినమునందుఁగూడ నుదయము రి గం॥కు మరల రిమైండరు పంపినను దాని

ఉ॥ వచ్చిరిగాని యానభ యవార్యముగా జరిగెన్, నమస్తమన్

విచ్చుననంటిపండుబలె విజ్ఞులదృష్టికి న్నప్త మయ్యె “ని

ప్సచ్చర మెందు కీగతి గజాగబ లాడిరోకో?,, యటంచు వె

న్నిచ్చినవారి దూటి “రిహిహి? యిహిహి?,, యని కొంద ఆయ్యెడన్. ౧౦౯

కిని నేమియుఁబలుకక చల్లఁగా నాదిన మెల్ల దాఁటించి ఆమఱునాఁడు 29 వ తేదీని మాకవనరము లేకున్నను మేమువరల “మీయుద్యమము మానుకొన్న స్త్రీయనితలఁచి మేము కాకినాడ వెళ్లుచున్నా”మనివ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన సమాధానము నేమియు వ్రాయకుండుటచే వారు సభను మానుకొన్నట్లు ముమ్మాటికిని స్పష్టపడినది. పిదప సభమాటట్లు లుంచి మీ మా యుత్తరప్రతి్యుత్తరములలోని సారాసారములును న్యాయాన్వయములును ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ దీర్చికొని పిమ్మట విద్యావాదమునఁ బ్రవర్తించుమనియు, ఇందులకు రేపుదయము 8 గంటలకు లోఁగా జవాబిండుననియు 29వ తేదీ రాత్రి 7గంటలకు మావ్రాసిన యుత్తరమునకు నేఁడు 10, గంటలకు ననవనరపు యుక్తులతో దానికెఁగూడ సంగీకారమును దెల్పక “యుత్తరప్రతి్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము” అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యింతతో ముగించుకొని ఆయీయంశములు లోకులకు శ్రుతపఱపఁ దలఁచి ఈనాటి సాయంకాలము 6ఘంటలకు శ్రీ ఫస్టుకంపెనీనాటకశాలలో నుపన్యసించుచున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థితులు.

ఇట్లు,

గుంటూరు, 30-8-11.

తిరుపతివేంకటేశ్వరులు. శతావధానులు.

పైనుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఫస్టుకంపెనీ హాలులోనికి ననేకులు పౌరులును నితరులునునగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు మున్నే వచ్చియుండిరి. పదపడి కాలేజీ ఉపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వెంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధీపత్యమును వహించిరి. వీరుసంస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించినపండితకవినత్తములు. పిదప నాయాయీ యుత్తరములు తిరుపతివేంకటేశ్వరులు వినిపింపఁ దొడంగిరి. మొదట వెంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకృష్ణరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము

ఉ॥ పనిగొనియుత్తరాల్ వినుచుపట్టున నానభ నాఁ గుపూనిగ్గ వ

చ్చిన యలక్రీనివానగుణీశేఖరువైఖరి “కొత్తరంపున

ర్తనములయుత్తరమ్ము లవి ప్రాజ్ఞానభాసనుకూలమర్వచః

ఖను లని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నెప్పుగకొ.

౧౧౦

వినిపించి ఆనాఁడే 12గంటలు మొదలు మూడు గంటలవఱకునుగోర్తులొంగంసాలు
లనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసముచేఁగాబో
లును పదపడియుత్తరములను దిరుపతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతిశాస్త్రి
గారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతోప్రకృతసభ
ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తనినంత హేతువునుజూపి కోర
నందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పదప గంభీరముగాఁ దిరుపతి
శాస్త్రిలుగా రాయాయాయుత్తరప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వెంకట
శాస్త్రిలుగారు దానినాఁపనుంకించువారితో సహేతుకముగామెల్లఁగానుపన్యసిం
చుచుండిరి పదపడి నభనాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పుటకు న
వకాశమిండని కోరిరి అందులకును దుట్టతుదకుఁగాని వీలులేదనియు నప్పుడేని య
గ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. ప
దపడి యుత్తరములనెల్ల దిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరునమర్దులో, యె
వరుకారో, యెవరియుత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవనిపట్టివికావో? యెవరు
కోరినషరతులు పండితనమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకతీతవలననభ
కాలేదో, లోనగు సంశయములసభ్యులకేకాక నభనాఁపవచ్చివ యుత్తమపురుషుల
హృదయములకుఁగూడ నృప్తపడినవి. ఆ యాయంశములనే శ్రీ ఆగ్రాసనాధిపతి
గారు తుట్టతుదనుపన్యసించుచు “మీసములపద్యము యొక్కయర్థమునుగూర్చి,, తా
ముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది నృప్త
ముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దానిజోలికిఁ బోఁగూడదనియు
సంస్కృతమురానితెలుఁగు గణనీయము కాదనియునుపన్యసించుచుండఁగానభనాఁ
గుపూనికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయమునాఁగవలసినదనికోరిరి. దానిమీఁ
దనగ్రాసనాధిపతిగారు “వీరికోరిక ననుసరించి యాపద్యార్థమునిప్పుడు విస్తరింపక
వదలితి”మనిచెప్పి యావిషయముమానితమకీయ భయకపులయందును భగవంతుఁడు
స్వామ్యముగాఁ పోషించిన యభిప్రాయమును చెల్లడించిరి. అదివిని నభ్యులేల్ల నా

ఉ॥ ఏమిటి కాగలగా పలెను? యెల్ల రెఱింగినయుత్తరమ్ములకొ
 అమహితుల్ మహామహులు చేరినసత్సభ వినిగ్గ సేయుచో
 నామహితుండు ప్రాజ్ఞుఁ డగునట్టిఁడు గావున వారితప్పుడం
 బూమెలు కంపు గొట్టు నని బుద్ధి గలంగినవాఁడుగానిచో.

౧౧౧

క॥ ఉత్తరముల తత్తఱములు, సత్తములకు నేహ్యమైనచందము గలవం
 చుత్తముఁడు అనివాసుఁడె, విత్తములకు సాక్షి యని వివేకు లెఱుఁగుతకొ.

క॥ *కుచమర్దనాదిపదముల. రచనం బచరించుకొప్పరపువారి వచో
 నిచయము గలపత్రికలకు, నచటఁ గలసభ్యు లేవమందిరి పెలుచకొ, ౧౧౩

క॥ ఆమెయి సాక్షాదశ్వ, త్థామకొ బురణించుతేజు దశదిశలలమం
 గా మాశిష్యుం డలశివ, రామయ చనుదెంచె సభ కరం బలరారకొ ౧౧౪

ఉ॥ ఫీవచ్చి సభాంతమండుఁ దనవచ్చిన హేతువు, తాను విన్నయా
 యచ్చెరువుకొ, సభాధిపతి యాజ్ఞను బొంది సభాసదుల్ ” బలే?

నందించిరి. పిదప శ్రీ వెంకటశాస్త్రులవారు కవితయన నేమో, కవియన నెవరో,
 ఆశుకవితయన నేమో, కవికివలసిన సామగ్రియేమో, లేటతెల్లముగా నుపన్యసించిరి;
 పదపడి సభనాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో నొకరగు మ॥ రా॥ రా॥
 గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరావువంతులు బి, యే, బి, యల్. గారు సర్వసమ్మతమ
 గుర్తమ మనూరథమును వెల్లడించిరి. వారిపూనికకు వెంకటశాస్త్రీగారు తమ స
 మ్మతినిదెల్పిరి.

* (3) ఇంతనైన మీస్వకుచమర్దనములు మానుకొని”...

30-8-11

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ-శతావధాని.

ఉదయము—9—గుంటలు.

శ్రీ పదపడి యంతకొక యరగంటకున్నే రైలుదినభాభవమునకువచ్చి
 యున్నట్టియు, తిరుపతివెంకటేశ్వరుల శిష్యుడైనట్టియు, చిరివాడ గ్రామ కాపుర
 యులు శ్రీవేటూరి శివరామశాస్త్రులవా రీక్రిందిపద్యములఁజదివిరి.

ఆ॥ వె॥ రాజాశ్రీ భుజంగరావు. చెల్వతిరావుఁ గూర్చి యిటులువానె గుంటు

నచ్చినశిష్యుఁ డీతఁడె' యనన్ విన నింకగుకంఠమాధురిన్

పాచ్చగుగానపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గ్రమమ్ముగన్ ౧౧౫

క॥ పదపడి నభ్యులు సారెకు' నెద శివరామకవి వాణి కెంతయుమెచ్చుల్

వాదలఁగఁ గరతాళంపుని, నదములఁ జెలఁరేఁగఁ గ్రన్ననన్ నభ ముగినెన్

క॥ ఆమఱునాఁ డుదయము శివ, రామయ కొప్పంపుఁ గవిని "రారమ్ము నభా

నీమ" కని యుత్తరంబు, ద్దామత లిఖియింతు" ననుడుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ॥ వెంకటశాస్త్రి వల్కు "నది విన్న బుధుల్ మము నర్జి నట్లే ని

శ్శంకగ నిన్ను నప్పుడరు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితీ నిర్ధా

తంకతఁ బేర్చియన్ శతవధానివి యై యసమానకక్షగాఁ

అంకెలు వైచెదే? "నభకు రం" డని కొప్రపువారిఁ బిల్చుచున్. ౧౧౬

క॥ † అసమానకక్ష యని మము, రస దూటెడివారియుత్తరము లివిగో? నీ

రస మీకయ్యముమాకున్, బొనఁగెం దనయంతఁ బూర్వపుంగర్మమునన్.

రిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁదిర్పతికవి, వెంకటకవి, తెరుపుతప్పే॥1॥

చ॥ అనవిని యంత నామడలునామడలుంబడిపోయినట్లువ,చ్చిన నడిమిధ్యయంచుఁ

దెలిసెన్ గవితానభలేకపోయెఁగా,కనుపుగ ధారణాబలమునందున నా శుక విత్వమం

దునన్. దనివిగఁ గొప్రపుంగపుల దారులుతీరులుచూచితీరనే ॥2॥ తే॥ ౧॥ కాశి

నాథబుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని,వాససూరియు నెందఱోవలఁతులైన, కవులుపేఁ

కనిమీనమ్ము కఱచివట్టి, పేకనున్నారె కొప్పంపుఁ బదపకపులు ॥3॥ తే॥ ౧॥ కలదు

నేత్రావధానంపుగరిమయొకఁడు. కలదు గర్భావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలదు

హస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు, వీని నెఱుఁగని సూరులెందేనిగలరె॥4॥ ..."

1. †...యిదివరలో వున్నదే అసమానకక్షఅని అనుకుంటూ వున్నసంగతిలో పులిమీదపుటలాగు యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు॥ కొన్నిరోజులువ్యర్థ పుచ్చ డమున్నూ శ్రమతీసుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు...."

ది 28-8-11

రా॥ వెంకటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానలు తిరుపతి శాస్త్రులవారిసన్నిధికి, మీరుకృష్ణారా

నచ్చినశిష్యుఁ డీతఁడె' యనన్ విన నింకగుకంతమాధురిన్

హేచ్చగుగానపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గ్రమమ్ముగన్ ౧౧౫

క॥ పదపడి నభ్యులు సారెకు' నెద శిషరామకవి వాణి కెంతయుమెచ్చుల్

వాదలఁగఁ గరతాశంపుని, నదములఁ జెలఁలేఁగఁ గ్రన్ననన్ నభ ముగినెన్

క॥ ఆమఱునాఁ డుదయము శివ, రామయ కొప్రంపుఁ గవిని "రారమ్ము నభా

నీమ" కని యుత్తరంబు, ద్దామత లిఖియింతు" ననుడుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ॥ వెంకటశాస్త్రి వల్కు- "సిద్ది వినన్ బుధుల్ మము నర్వి నట్లే ని

శ్శంకగ నిన్ను నప్పుడరు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితి నిర్దా

తంకతఁ బేర్చియన్ శతవధానివి యై యసమానకక్షగాఁ

అంకెలు వైచెదే? "నభకు రం" డని కొప్రపువారిఁ బిల్చుచున్. ౧౧౬

క॥ † అసమానకక్ష యని మము, రస దూటెడివారియుత్తరము లివిగో? నీ

రస మీకయ్యముమాకున్, బొనఁగెం డనయంతఁ బూర్వపుంగర్మమునన్.

రిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁదిర్పతికవి, వెంకటకవి, తెరువుతప్పె॥1॥

చ॥ అనవిని యంత నామడలునామడలుంబడిపోయినట్లువ,చ్చిననడిమిభ్యయంచుఁ

దెలిసెన్ గవితాసభలేకపోయెఁగా,కనుపుగ ధారణాబలమునందున నా శుకవిత్వమం

దునన్. దనివిగఁ గొప్రపుంగపుల దారులుతీరులుచూచితీరనే ॥2॥ తే॥ ౧॥ కాశి

నాథబుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని,వాససూరియు నెందఱోవలఁతులైన, కపులుపీఁ

కనిమీనమ్ము కఱచివట్టి, పీఁకనున్నారె కొప్రంపుఁ బిదపకపులు ॥3॥ తే॥ ౧॥ కలదు

నేత్రావధానంపుగరిమయొక్కఁడు. కలదు గర్భావధానంపుగరిమయొక్కఁడు, కలదు

వాస్తావధానంపు గరిమయొక్కఁడు, వీని నెఱుఁగని సూరులెందేనిగలరె॥4॥ ..."

1. †...యిదివరలో వున్నదే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ వున్నసంగతిలో వులిమీదపుటలాగు యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు॥ కొన్నిరోజులువ్యర్థ పుచ్చ డమున్నూ శ్రమతీసుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు...."

ది 23-8-11

రా॥ వెంకటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానలు తిరుపతి శాస్త్రులవారినన్నిధికి, మీరుకృష్ణారా

చ॥ జ్వరితుడ నయ్య నజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వరానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాడ ని
ప్పరపునియోగి వైదికులపొత్తి సుమంతయు నే నెఱుంగ వు
రభర మానమానకక్ష యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెఱ్ఱెఱింగెదన్.

ఉ॥ ఐనను గాల్గుదప్పుదొనఁ గాదెన నుండుటఁజేసి యంత మా
పై నెవముండ దీ విపుడు పత్రిక నంపెవవేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్ల యయి “తక్కెడ” సామెతగాఁ దనర్చు నీ?
మానఁగదయ్య యిట్టియనమానపుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ॥ ఎప్పటికేని మాయెదుటనే పడఁగా వలె వార, లప్పు డా
తప్పుడుకైతపద్ధతులు తజ్ఞులకున్ విశదంబు కావలెన్
బిప్పిప్రసంగముల్ నలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పినమాటచొప్పునకుఁ జేతము చొన్నుచు మిన్నకుండుమి.

చ॥ వెనుఁబడి కాకపుల్ తనదువీపుజయిం జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చివ్వుకుఁ బూనక వైనతేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడే? శక్తిమంతు లెం
దును నలఁతుల్ పొనర్చునలతుండుడుకున్ గణింప రంతగన్.

పుగారిపేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది, మాయుభయుల నమస్కారములను అంగీ
కరింపవేడుచున్నాను, యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లే
కున్నను దానిసత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలముమీరీలేనిపోని
కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనుట మాయా
భిప్రాయము కాదు. వారినిగెల్చినను మీకీర్తివాచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతి
ద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారుకుర్చీమీద గూరుచు
మనకేమి? ఇంటి కప్పమీదగూరుచుండిన మనకేమి? మీబలములు లోబ్రంబు
ర్తిగ నెరిగియే యున్నది. ఈపోరాటములను గుంటూరు చెరువులో దీసి, కొ
వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మాప్రార్థన...”

ఆ॥ నారాయణ

మీనము

గంటికురగ

చింపుండు కొ

ఉ॥ ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభి మా
 వింతకవీశు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్చరు లున్ననత్సభా
 భ్యంతరచుందు ని న్నెదురువా రనుకోకుము వారితందనాల్
 గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డ్రేటుంగుమీ, ౧౨౪

శా॥ “ఓ కెన్నా మఱివంక” లన్నఁ దెలియక యాజిగపఁగా లేనిన
 దీక్షుల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దాదృగ్ధీ విశేషంబె యీ
 యేకాకారులు సత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేతెంతు? నీ
 వీకార్యమునకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింటికికొ. ౧౨౫

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికి ననన్యము చెప్పక మిక్కిమడ నె
 మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోఁచుచుండె, నా
 తని కొకకొంత తిర్పతి న్వతంత్రిత నిచ్చె ననంతరంబు వెం
 కనఁ గికురించి యిద్వరును గ్రక్కున నేగిరి “ప్రస్తు” ప్రక్కకుకొ. ౧౨౬

ఉ॥ * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామమున్
 ప్రొద్దును దాఁటునప్పటికిఁ బూర్తి యొనర్చిన మేటికార్యమున్
 దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకుకొ జనుదెంచి చెప్పి రిం
 కెద్దియుఁ జేయ రామి నహియించెను వెంకన కొంతసెప్పుతో. ౧౨౭

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మగారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరివై నరివైఖరిం గవీ శ్వరుఁడగువాఁ
 డు నొంటనుడువకొ గడు నీగ్గిలునాశుధారకుకొ, బురికొలుపం దలంచి తె ‘నమోన
 మ’ యంచు వచింపకేటి య, ల్లరియిది సింగ మేర్పుపలలంబు భుజింపక పూరిమే
 మేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్వివ త్వదీయాహంత నాఁపుండలం,
 పున నీనీరసనిర్దుణాశుకవసంబుకొ జెప్పి నిన్దెల్ప నెం, చిన యన్నద్దురువయ్యలకొ
 లకవితాశ్రీధుర్యులకొ మానిపిం, చి నినుకొ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదె నభంజేయిం
 పులిగో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట? “గంటకువందలు వేలుపద్యముల్,
 డమునునంచు’ నేఁడు పరికించెద గెంటుటయెట్టివో? నినుం, గెంటెద నే వధాన
 ద నీరసధారయందు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గమ
 కొ. నీ॥ గురుపాదసేవఁ జేమాజీనవ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ య
 2. బ్రహ్మయభాషా కావ్య విభవాభిరామమా పాండిత్యగరిమ యటుండని

శా|| * రామస్వామి యనంతరమ్ము కడుధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
 మేమా పద్దెము లల్లి తెచ్చి యవి మ మ్మిక్కింపుఁ డన్నకొ ట్టణం
 బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి" మే? తీపద్దెముల్ వారిదా
 సామర్థ్యమ్ముఁ గడుకొ యథార్థముగ నిచ్చల్ నచ్చి వాసుచ్చెడికొ ౧౨౮

చ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీ చాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ
 భరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి|| గీ|| ఆశుపతనంబటంచుఁ
 గొండాడఁదగిన, తావ కాశుకవిత్వంపుఁ జేవగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁ
 గూడఁ, జూడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బారాయ! చ||తిరుపతివేంకటేశ్వర సుధీవర
 శిష్యుడ నాదుపేరు వే, మరి శివ రామశాస్త్రి యని లోకము వాకొను నాధ్యమైన వ్యా
 కరణముజీవనమ్ము నధికారము కావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు
 నఖండమునాఁగ శతావధానమున్||

గుంటూరు

31-8-11

ఇట్లు వినీతవశంవడుడు,

వేలూరి శివరామశాస్త్రి,

శతావధాని.

* మహారాజత్నై కొప్పరపు సుబ్బరాయశర్మగారికి—నీ|| అటవదేశంబున న
 వధాన మొనరించు, టోకాద? యిదియు గుంటూరునీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యం
 బులను జెప్ప, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ. ఆయూరనాయూర నాశుకవి
 తనెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, గుడివాడనీమలోఁ గొన్నియూళ్ల
 నుజెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, గీ|| యెట్లుదక్కించు కొందురో
 యిపుడుమీరు, నిండుకొల్వున మీకున్నదండిబిరుదు, లూరకేసోదు పూజ్యులఁ గా
 టులటవ, నాశుకవిసింహ కుండిన హంసలూర. ఉ|| బట్టులరీతిఁ బద్యములఁ
 లుగ్రతె కాని శతావధాన మె, పట్టుల నేదిచేసితిరి, పండితురెల్లరు మెచ్చి "ర
 లో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనంబును జేయఁజూతురే, "పెట్టులకొనితంజా
 పయి, బీకముఁ జూపిన" లాగుఁదోపవో. గీ|| జగతివైదికుతొట మీసాచిసి, కొ
 న్న నెవ్వరునవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుండురేకన్నవారు నియోగివయఁ మీసము
 లఁగాచు కోలేకమిడుమచుండ. క|| గంటలఁ గట్టెవరే! ము, గంటితురగ
 ములకు హళికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంటె చింతింపుండు కొ

ఉ॥ వారకన్నక దెల్లునెడ వారక సంస్కృతమండఁగూడ నీ
వారయఁ బెద్దపండితుఁడ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్నియోగులును “శూద్రుఁడ వీ” వని యీనడింతు రీ
వేరమునందుఁ గా లిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిఁ.

తే॥ గీ॥ వారితప్పడుభారను వడిగఁ బోయి, నభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెప్పు
డేని పనివడ్డచో మేమె యేగ వలయుఁ, బిదపనిదితప్పటంచు నెప్పింపవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్ననపు నగి యాతఁడు “చిత్త” మటంచు నేగి యే
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతనిపదెము లచ్చులోనికిఁ
జనుటయ కాక, కొప్పరపునన్నిధికిం జనె వీని నెల్ల మే
మనిపిన వే యటంచును యథార్థ మెటుంగని వారు దూఱఁగఁ,

ఉ॥ ఉన్నయథార్థ మియ్యది మహాత్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసితి మింకొక కుట్టశిష్యుఁడుక

ప్రపుంగవులారా. నీ॥ శతఘంటకవనంబునల్పుడు మన్న మీ - శక్తియడంపనేఁ
జాలనెక్కొ, అస్థావధానంబు నాచరితుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ,
ఆశుకవిత్వంబు నాచరితుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, సద్గ్రంథర
చనంబు జరపుదుమన్నమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, గీ॥ ఇంగిలీషున వత్తు
రో యెఱిగియడవఁ - గరము నేఁజాలనెక్కొ మాగురువులేల, రండు వేగమీబి
రుదులుదెండు పెట్టి - పొండు నిండుసభను గొప్పపుఁ గవులార. గీ॥ ఓడినారని
తలపోయవఁడమీరు - నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీకమాన, ముద్రవహియింతు
లేని నీముచ్చటెఱిగి - ముండుపనిఁ జూడుఁడీ కొప్పరగవులార. క॥ శివరామ
కృత్రిబోలెకా । జవాబునెసఁగకయె వృధగ జంపునడిపినన్, వ్యవసాయముకలదు
నుత్తి । వ్యవధింగయికొనక యిండు ప్రత్యుత్తరమున్,

అంగలూరు, }
3-9-1912 }

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,

త్రిపురనేని రామస్వామి.

గ్రన్ననఁ *గొన్ని పద్దెములు గానుక గొర్రెపువారి కంపె నా

చిన్నతఁ డొక్కసాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపముకొ. ౧౩౬

ఉ॥ బందరునుండి పద్దెములు వారికిఁ బోవునఁ బంపి మీఁద మా

కందఁగఁ జేసె దానిప్రతి; యక్కట? యాఁగుట యెట్లు? లిట్లులే

బందరు.

ఇ మ ద్ద ర వే న మః .

(ఇయ్యది కొప్పువకపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన నకలు.)

* 1. చ॥ ఉరుకరుణాయుతుఁడు, సమయోచిత ధీమహితుఁడు, భక్తులం, దటికిని గల్పకజ్జిమవిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడుతిన్ననిచూపుల మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లరును ముదంబు నొందునటులకొదయ, మీక జయముగూర్చుతకొ. 2. చ॥ ఉరుతరధీవిశేష మహిమోన్నతులార! గుణాధ్యులార! కొ, స్వరపుకవీంద్రులార! వినవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతో నం, బరమువహించినాఁడను, రమాపతి మీక జయంబు నిచ్చు, నా, తిరుపతివేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీసముల్. చ॥ ధనముగడించి యురిటి రవధానములం బొసరించి మీ రలిం, దనుక శతావధాను లనునామముతో; నెకమీఁద నట్లు కా, దనుచుకతావధానములనక్కడనక్కడఁజేసిపండితుల్, వినుతియొనర్పమీసములఁబీకుఁడునూతననామధారులై. 4. గీ॥ తెలుఁగు తిర్వతినెంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నొడింప భారమగును, గాని వారికి నేత్రావధానమందుఁ, బ్రజ్ఞలే దందుమీరుగెల్వంగలారు. 5. క॥ నేత్రావధానమద స; ర్వత్రజయంబిచ్చు మీకు, వదలక దానికొ, మాత్రమె కెట్టిన నప్పడు, శత్రులనొడింప మీ క సాధ్యంబగునే. 6. చ॥ వినుతగుణాధ్యులార! యొకనిన్నపముకొ వినుఁడయ్య “గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్కిరించి నటులకొ” గనుపట్టెను వీరియత్తు” మం,చు నటు జనుల్ వచించి రది సుంతయు నామది నమ్మఁబోవనే, మనిన నియోగినౌటఁ దగవాని యది నమ్మిమిముంద్యజించుటల్. 7. మ॥ “నభమీరెచ్చటఁ జేయవార” లని ప్రశ్నకొవేసిరవ్వారు, మీరుభయుల్ మాపురికేగుదెంచియిట సభ్యుల్ మిమ్ముఁగీర్తింపఁగా, సభ సేయింపుఁడు, తోచినంతనటకుకొ సాహాయ్యముకొ జేతు నా. కథిమానంబదిమీయెడంగ లదు రండామోదముం బొందుచుకొ. 8. ఉ॥ “ఆరయ నీవు చేసెడిసహాయ మదెట్టిది? పిల్లవాఁడ” వం, చూరక నెంచఁబోకుఁడు మహోదధివారినిబంధనంబు చే, కూడఁగ

కొందలు *సూక్ష్మలశిష్యు లొకకొన్నిటి సంపిరి, మే మెరింగిన
ట్లందలు గాక యన్న జను లందరు గొందలు మానవ నేర్తుమే ౧౩౩

చ॥ “తిరువతివెంకటేశులకుఁ దీవ్రముగా నభ కేగుదెం డటం
చటిముటి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా నభ కేగుదెంచెనే?
“పరపర” వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాటుద మం చలసూక్ష్మలశిష్యులెం
చిరి యని తోచుఁ జర్చుఁ దగఁ జేసినయోగ్యులకెల్ల నిష్పనుల్. ౧౩౪

రాముఁడయ్యడవిఁ గ్రోతులసాయముగోరలేదె?ను, శ్రీగహమించ మీరు దయచేసి
జయంబు వహించుఁడోబుధుల్. ౧. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రిప్పురికి జవా
బుదీని కిడుఁడు నరగునన్. మెప్పుగనుఁడయ్య వైశమ? కొప్పరపు కవీంద్రులార!
గుణమణులారా!

ఇట్లు

సుకవిపాదరేణువు,

వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.

Vith Form C. Division,

Noble College,

Masulipatam.

శ్రీ మత్పరదేవతామైనమః.

11-9-11 బందరు.

*గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మచిం
తనపరిలబ్ధిద్యకవితా వనితా మహితప్రభావ సం । జనితలనద్యశః కుసుమ-
జాలవి నిర్మితహార ధారులై । తనరెడు వేంకటేశ్వరజుఘాగ్రణి? మీవగుపాద
కంజముల్ డ॥ ఇందులనుంచు పద్యముల నేనెరచించియు నచ్చువేయఁగా, నంది
యమొండుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా,కుందయవ్రాసినవేఁడెదను గొం
కకయెట్టులు నేయుమందురో? యందులనుండుదోషములనన్నియుదిద్దుచునంపవేఁడె
దన్ మ॥ తమనందర్శనమెప్పుడబ్బునని చింతాకాగ్రింతచిత్తుండనై,కుముదంబుల్
శశిగోరుభంగిదమవాక్కు నామృతా న్వేషనం,భ్రమమేపారనెనంగువాఁడనిటధి

క॥ ఎటు దోచిన సరియే మే, మిట లేశమెఱుంగ మెఱిగి యే మెవ్వరి నాఁ

గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ మునుమున్న దానిఁ జూపితిమికదా.

చ॥ చరితము గాన వ్రాసెద గునంగతి వ్రాసితి మంతె కాని యే

తెఱుంగరు మేము కొవమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి పంపుసం

బరమున కొప్పవారమో? స్వపాపబలమున్నఁ బోవువారమో?

యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జొచ్చిరి వేఱురీతిగఁ,

౧౩౬

చ॥ ఎఱిగినదేకదా? జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులఁ

మఱి యలయుర్వరందు నెకమానిసే కన్న బహుశ్రుతుఁడు కొ

ప్పరమున వారి కంపెనెకపత్రిక * నేత్రవధానమందు వ

త్తురె,, యని రామకృష్ణ లటుదాఁకఁగఁజేసి రసంగఁ జెల్లునే॥

౧౩౭

రాగ్రేసర స్తుత్యని, త్యము లేఖార్థమ చూచునాఁడఁగృహతో నంపంగఁ బ్రార్థించెదఁ

చిత్తగించవలెను

ఇట్లుతమశిష్యుఁడు

కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మ గారికి... మ॥ ధరణీచక్ర
ము గూలఁగా వలదె! సప్తాంభోధి భాస్వద్వసుం, ధరభారంబు వహించి మించున
లమాతంగంబులుకవీడి; కొప్పరపుంబండితమానులార! తమకుఁ భాషాద్వయి కా
వ్యసం, భరితుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో,, మ॥ కరిశార్దూ
లమృగేంద్రనత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, లీవిజృంభించి పెనంగుచుండఁ గవి
మార్జాలాదిసంపూజ్యులీ, రవధానంబు రచింపబూనితిరహా? హాస్యంబె యార్వోక్తి
యుకొశిపుఁడుండాండవమాడనాడ వెవిశాచీభూత భేతాశముల్... డ॥ చెప్పినమాట
చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగ విత్వధారగా, నెప్పిదమావిధంబున బుధోత్తములందఱుమె
చ్చనీరముకొ, దప్పిక వ్రాపుభంగివచనంబున గెల్వఁగరండు నన్నమో? కొప్పర
పుంవీశ్వరులకుందగ దేమొకొ? నాప్రతిజ్ఞయుకొ.....”

*విద్యాచర్చాపత్రిక,

“అయ్యా? తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒక
కమానమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ పనిగొని రామకృష్ణులు “నెహాను? బిఁబియని,, కొప్పరంపువా
 రొనరుచుతప్ప లన్నిటిని నెవ్వలు గాఁ దలపోయఁజేరెఱు
 గని? దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనక
 జనునె? యశక్తి దుర్జనత సర్వ విగర్జిత మెన్ని భంగులక॥

౧౩౮

క॥ ఇది యిట్టులుండె మమ్ముకొ బదిబది, యాసీమ నున్న పాజ్ఞులు పూజా
 స్పదులుగ నవధానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రులు పురపురఁ బొక్కక.

శా॥ అవై గొప్పభవారిపక్షమునవా చాలానకల్ నేసిరిం
 క్తై నెయ్యది కార్య? మీపురమునందే వారికిక సారెకుక
 బ్రాపై గౌరవ విట్టు లానె? యది మెప్పాటన సహింపంగ నాఁ
 గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటక.

౧౩౯

సీ॥ చుట్టుపట్టులనుండి చూడె వచ్చే వారిసంఖ్య వండలకన్నఁ జాలపెచ్చు
 వచ్చి “మాయానికి విచ్చేయుఁ,, దనువారిసంఖ్య యేబదికన్నఁ జాలపెచ్చు
 “రాజాల,,మన్నఁదీగదురాక, యనువారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁజాలపెచ్చు
 ఏమాట వినిచిన నింపునై వినువారిసంఖ్య యో? వేలకుఁ జాలపెచ్చు

తే॥ శీ॥ పద్ధతినియోగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ, సేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి
 చుట్టునుం గూరుచుం డ్రిది చూచు టెట్లు, త్రిమతములు వారిపక్షమైతిరిగిపోయె

శా॥ * దైవాద్వైత మొకండు దక్క నఖిలద్వైతంబు నద్వైతముక
 లైవంబుక మతీ వైష్ణవంబు నొకటై శత్రుంబుగా వారలక

...సర్వసాధారణమైన యాశుకవితకేమి? తమకు నేత్రావధానంబున నెన్ని బి
 రుతులున్నవో...వానిని మీకంటే నతిశయించి కాఁక రపర్తి విద్యత్సభలోది 20
 నెట్టెంబరు 1911నం॥ గం తేదీని తత్తదశంబుల నెటవేర్చి యూడఁ బెఱుకుచున్నా
 ను గనుక నీసూతీను అందిన వెంటనే విప్రజ్ఞా విశేషులు గనుపఱుక నారో
 జునకుఁ గాఁకరవట్టుమీరు రాఁగోరెదను,, లేదో మీతోవిద్యాచర్చలకు రాజా
 లను,, అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరెదను....

ది 14—9—1911

సామవేదుల సుందరనారాయణావధాని

నేత్రావధాని, అండప్రావధాని, మకాంకాఁకరపట్టు అగ్రహారం, తమకుతాలూకా

*దై వా ద్వై త ము.

 వరా:—అనఁగా? నిది యొకనవీనమతము, దీనికే పద్ధతినియో

బూవుంబంతఃలపోల్కి-ఁ జూచెదరు. రేపు న్నాపు నవ్వారితోఁ
బోవై యుండుఁ బుకంబు వారివచనంబు వేదము వీరికిఁ. ౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోపము కల్గి యున్న నా
కుతుకముగూడ వా రనినఁ గొండొకవర్షులు వాలు వారివా
క్ష్మితతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుఁ బోను వారిపెం
కెతనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతకు మూల మెమ్మెయిన్. ౧౪౩

ఉ॥ “పెంకెలు గారు సాధువులు వేర్వేరికి నిక్కలు గర్వదూరు,, లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టిరునుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోచుటయు న్నిజంబె యే
పంక మొ యచ్చదాదులకు వారు రుచింపరు వేయు నేటికిఁ. ౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యీమనము పాండితిపట్టున వారి గెల్వ లే
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె “హుమ్మ, సు” వారిది మాపఁగా వలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకవీఁదుఁ డేమిటికిఁ గొంకెసె? “రా,, నని యుత్తరం బిడెన్, ౧౪౫

తే॥ గీ॥ వీరి కూర్చుండి వెట్టి రీవైర మనుచు, నతఁడుకొండొకనిరనించినట్లువినికి
యితరులకు నల్లైతోఁచుఁగా కిదియునట్టి, దెబ్బలగు? నాననమునీయ రేమిమనకు.

ఉ॥ పండిత సామరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలన్
గండ డఁగించు టెట్లు? మనకక్ష జయించుట యెట్లు? తోఁప దొ
క్కండు సుపాయ మంచుఁ దన గాదిలిపద్ధతివారితోడఁ గొ
ల్వుండి విచారణల్ నలువ, నుండొక నేర్పరి వలెన్ నీగతిన్ ౧౪౬

గమనియుం బేరు, ఇది సదుద్దేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితు
లవారు పుట్టించిరి, వైదికు లగుపరినియుఁ దాము దేవతలమరియు వారిసిద్ధాంత
ము, ఆయీయంశము, దైవాద్వైత పదమే తెల్పెడిని, సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి
నసురాద్వైతము, విస్తరము వారివిశ్వవత్యసురవిజయము లోనగు గ్రంథము
లకలన నెఱుఁగఁదగు. ప్రకృతకలహమునకుఁ గారకు లేతస్మతావలంబులలో
న్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ॥ అవమానం బది యెంత గావలయునో యానర్వ మవ్వారికిం
జవిఁ జూపెన్ మనకొప్పురంపుఁగవి “మీసాల్మాట సామాన్యమే?
యెవ రెచ్చో నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతయే చాలు న
న్యవచారం బింక నేలని నా కొకయుపాయం బిండుఁ గన్పట్టెడిన్. ౧౪౭

మ॥ అవివేకంబొ వివేక మో జరిగె నేలా “సంధి మిచ్చంతి సా
ధవ,, యన్ వాక్యముఁ బట్టి పోవుదము విద్వత్తాకవిత్వాభిజ్ఞా
త్య విశేషములఁ జేసి యిరువలకు వా రంగీకృతిం జూప రం
చు విచారింపకుఁ డట్లు కాపుటకె యీచొ ప్పువ్యా మెబ్బింగులన్. ౧౪౮

క॥ కొఱుకంగ రానికొయ్యలు, తిరుపతివెంకి టకపు లని తెల్లము సేయన్
బరికించితి నదుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ్రహియింపుఁ డనన్. ౧౪౯

తే॥ గీ॥ వృద్ధుఁడిట్లను “బాగు నీవెఱపు; దీనఁ, గలదు కష్ట మొకందు లోకమునఁ
గొప్ప,రంపువారలసారులుగ్రామ్యకపులు, వార నేతాదృశు లటంచుఁ బేరుగలదు

తే॥ గీ॥ అట్టిచో సంధియనుటకు నర్థమేమి, యగును? పరికింపుఁ డదియనమర్థతకును
నపరవర్యాయమగు’నననతఁడువల్కు, ‘నగునుమీరన్న నుడియు నేన రసినాఁడ.

గీ॥ కానియిపుడింతకన్నఁ జక్కనియుపాయ, మొందుగ న రాదునభ సేయకుండ వారి
నిత్వరమునుండి వంపుట కింక నొక్క, సాధనం బేది? యానతి నల్పఁడనుడు

తే॥ గీ॥ కొంత యోజించి యావృద్ధుకొనకునమ్ము, తించి రాజీకిందగునట్టి మంచిమాట
లెల్ల వ్రాసియించి వ్రాళ్లు చేయించుటకును, బెద్దలగువారిమొద్దికంపించుటయును.

ఆ॥ వె॥ ఈనడించువార “లిహిహి”యనెడువారు, పెదవి విఱుచువారు “మొదలలేని
శాంతి యిప్పుడేల చాచ్చులుఁ బొందు పొం” డనెడువారు నైన మన ముఁదిగి

క॥ చనికడచినవృత్తాంత, మున్ను వృద్ధునితోడఁ జెప్ప మొగ మించుకయై
వనటం బడి తెప్పిటి యే, మిని వోఁచక యుండె నపరిమితయోజనతో.

తే॥ గీ॥ “నే నిడుడుఁ గంటిలోవ్రేలు నీవునాడు, నొంట వేలిలిడు” మన్నట్లు “లేటికిట్టి
సంధి” యని యెల్లరాడునాచందమేను, మొదటఁ దెలిసియుఁ బంపితిమోనపోతి.

క॥ అని కొంతసేపు తనచే, నినయపతౌకికపుఁబనికిఁ జేతమ్మున నె
క్కిన సిగ్గుకల్పిఁ జింతం, గొనుచు నుసాయాంతరములకుం గడఁగునెడన్.

చ॥ మఱియొకఁ డిట్లువల్కు “మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నెం
డరయఁగ రాదుపాయ మొకయైదుగురేనియుఁ జాలు వా)ళ్ల కం
దఱు నెనరించినఁత విలువై చెలువారెడు సంతవాగుగా
దొరక వలెన్ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెన్. ౧౫౮

తే॥ గీ॥ శాఖ కొక్కొక్కరుండు గాఁజర్చ చేసి,యేర్పివాళ్లు చేయించితిమేనిఁ జాలు
సంధి కన్నప్పడేమని సమ్మతింప, రరయరే? “సంధిమిచ్చంతి” యన్న నెడువు.

నీ॥ ద్వైతులకెల్ల నాతనిచేతఁజేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతనిచేత
నతనిచేఁ జేయింత మలవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక దైవాద్వైత మిండుఁ జేసెడివార లెందఁతేనియుఁ గల రెంచనేల
శుక్లయజుశాఖ సుముఖులకెల్ల నయ్యసఘుచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ॥ తప్పెవరిదేనియగుఁగాక తగు మనుష్యు,లిరువురకుసంధిగూర్చుచో నేమిదానఁగు
వైకిన టియింతమిట్లుచేవాళ్ళుదొరకు, వజకుఁబిమ్మటమనయిచ్చునుటుకవచ్చు,

ఆ॥ వె॥ సంధి కొప్పిరేని “చాల లే” కందము, సమ్మతింపరేని “శాంతిదూరు
లంద మవల; దీనియట్టియుపాయమ్ము, మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు

క॥ చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, ప్పరమునకున్ లాఘవంబు పైఁ బడ దెవరో
యెఱ్ఱఁగిన వా రెట్లాడిన , సరయరు,దూరగులు మోగ్యు లందురు మనలన్।

తే॥గీ॥ ఒక్క రొకరికి నెప్పట్ల నొడువారు, కారు తుల్యులుకయ్యమ్ముగలిగినప్ప
డేరి నేరు జయితురో? యింతలాన, సంధి చేసిరి వైవారుశాంతి గోరి, ౧౫౯

క॥ అనుప్రథ గల్గిన మనకున్, ఘనతయె మనకవుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేగలమే? మును పా, సనమేసియుఁ గోరు టీయశమ్మునకె కదా.

తే॥గీ॥ ఆననం బిడ నందుల కల్లవారి, మీనములు బీఁకుడు మటన్నపాన చాలు
నివుడు మనపన్నుగ డఫలియించెనేని, “కోటలోఁ బాగవేయఁబో? కొప్పరంబు

క॥ అనునతనిమాటచొప్పన, ఘనుఁ డావృద్ధుండు నలువఁగా నెంచియు వా)
ళ్లనుకూలింపమిఁ గొండొక, దనుకన్ మాకడకుఁ గాగితము రా దయ్యెన్

గీ|| అంత బ్రాహ్మణకోదూరియగజన్ము, లెల్లమమ్మునాహ్వానించి యెలమి నెక్కు
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణ కోదూరు శతావధానము.

సుగుణకలితకవితావనితానేతలును సుగుణచాలంకారవిధాతలును విలసి
తపాక, త్రాతలు సఖిహర్షదాతలు సగుణి తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల యవధానవి
ధానంబులంబరికించి యానందించి యీజంట సత్కరింపవలయు సనుతలంపున
గుంటూరుమండలమందలి బాపట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోదూరు నివాసులం
ద తేకకగ్రీవముగ నిర్ణయించికొని తద్దామంబునకు నారలంబిలువనంపిరి. కడచి
సశవారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమ న్నన్నశాస్త్రసంపన్నులును బాలన
రన్వతీ బిరుదాంచితులును, లలితగతి శతావధానధురీణులు సుభయభాషాకవితా
ధురంధరులు నయిన శ్రీకాశీ కృష్ణాచార్యుల వారిని దద్దామంబున కాపురజను
లు రావించి గ్రామావకంఠంబున నే యీతిమూర్తులశిబికా సుఖాస్థీనులంగావించి
నానావిధ హృదయవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మత్వి పెరవలి సారవతీశ్వర శా
స్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు సలిపి నగౌరవంబు
గ నాఁటికి వీడ్కొనిరి. అయ్యెడ నీకిందపద్యముల నొక చాలుఁడు వదిలెను.

ఉ|| స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సుభారస

శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషనభౌంతరరమ్యదీధితుల్

సాగరకన్యకాఘనకుచస్థలచందన చర్చితప్రభా

భ్యాగమరమ్యదేహు లగునార్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య సత్కవిహృదంతరదంతరిత ప్రభావనం

భ్యాగమతర్పితాఖిలజనాహ్వాచకోరులు దర్పవద్విరో

భ్యాగతచుంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి కం

భాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్విత కావ్య సద్యశో

భాగ విశేషవేష్టితవిభాన్వరలోకులు గౌరవ ప్రథా

సాగరమజ్జదుత్తమవిశాలయశస్కరిపుప్రభావు లం

మూగరిమ ప్రణాశనమహోయుత తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియత్సవంబునకు సుగుణ సంపత్తి గలపాదులయఃత్సాహము నైకమత్యమునుగాగణములు, ఆచ్ఛట కాపులుఁ గరణాలు” వీరగ్రజన్ములు వీరలితరులంచు భేదభావంబుంచికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగిఁ జెలఁగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపకమానదుఆహ! యైకమత్యచున్ననిదియక దా? యైకమత్యము, ఇట్టియైకమత్యముకదా భరత ఖండవాసుల నుద్ధరింపఁ గలదు మఱియు నీవర పారులు నలుగడలనుండియుఁ దత్ప్రజ్ఞాదర్శనంబునకై గౌరవనీయులగు మఱికొందఱుఁ సెద్దలరావించి వారల సుచిత్రవిధుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మష హృదయతయు, నెంతయు జ్ఞాసునీయములు.

మఱునాడు 10-9-11 ఆదివారంబున వవధాన సభ నేయ నిశ్చయింపఁబడియె, ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు త్రినాగమల్లేశ్వరాలయపురోభాగంబున స్థాపింపఁబడిన నారికేళస్తంభవిలసితంబై పచ్చతోరణంబులరాజిల్లు తాళదళంపుఁ బందిట సభమార్పఁబడియె, అందు నానాగ్రామ సమాగతవియధవరులును గూడియుండిరి. నాటిసభ క్రగాసనాధిపత్యము వహింప శ్రీకాశీకృష్ణాచార్యులవారు పార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారియాధిపత్యము క్రింద నాసభ సుముఖంబుగఁ బ్రారంభమయినది. అవధానంబును ముగిసె అంతటఁ దద్ద్రామవాసులు నితరులును జక్కని మృదుమధురశైలిఁ గొన్నిపద్యైంబుల, శ్లోకంబుల, రచించి యవధానుల కర్పించిరి. తదనంతరము సభ చాలింపఁబడియె.

ఉ॥ రంగారావు, బి, ఓ., డిస్ట్రిక్టుకోర్టు వకీలు.

(అవధాన చా)రంభపద్యములు.)

చ॥ “వయసుగతించు చున్నదిక వల్లనధానము,,లంచు మేము త

ద్దయు బతిమాలి యేటి కి వధానములకొనమహారెచ్చ దన్న“నా
దయ కొక్కఁడున్నె వార్ధకముతాత!,, యటంచు వచించెదేమి య
ట్లయిన “తథాస్తు” నీయభిమతార్థమె తీర్చెదమస్తు శాంకరీ॥ తి॥శా॥

శా॥ ఊరేగించుటెకాక మాయెడల మీయూరెల్లఁ జూపించు వి

స్తారోదారపు గౌరవమ్మునకు నేచాయకా బ్రతీకారమె

ప్పారకా జేయఁగ నేర్తు మేము;కనవ ద్వాద్యహారముల్ గొన్ని శ్రీ)

వారిం గొల్చి గడించుకొన్న వెటులా వాక్రుత్తు మాలింపుఁడీ॥ వెం॥శా॥

(అనధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణసీయల్ ద్విజు లల్లరాజులు యశస్కాముల్ కిరాటుల్ లన
ద్దణగంభీరులు కమ్మవారు తనరక దోరమ్ముగా ధాన్యపుం
గణముల్ నోట్లుగఁ బుట్లు పండఁగల భాగ్యంబెందుఁ బెంపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లత్యైవానమై జానీయె.

5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

శా॥ పాటంజూచ్చె నృశంసవర్గములు, దైవారంగ నీరెల్లచోఁ
బాటంజూచ్చె నమస్తమానపులకుఁ బల్ సౌఖ్యనంపత్తి పెం
పారకజూచ్చె సీతాన్యరాజ్యమున “నాహా! యిట్టిరాజుల్ ముదం
బారక వర్ధిలఁగావలెకొ మనకు విద్యానంపదల్ గావలెకొ.

23॥

అనధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ నకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ నభాస్థానమ్ములకొ నతగ్రవి
పక్రరమ్ముల్ దలలూఁచి మెచ్చఁగఁ గవిత్వస్ఫూర్తి నైకావధా
నకళోదాభితజయేందిరా ప్రథితనన్తానమ్ములకొ గాంచుచుకొ
“గుకవీభేంద్రమృగేంజుగ్రి,,లకొ యశముఁ గైకొన్నారు వీరిర్వురుకొ.

3॥

శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి.

మ॥ కవితాకన్యనుఁ బెండ్లియాడియు మహాకళ్యాణముల్ పొందియొకొ,
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్వాత నా
నవతుల్ గూడి యనన్యచిత్త లగుచుకొ నంనక్తి సేవించ నా
రవితారం బగుకీర్తిఁజెందుకవి నమ్రాట్టల్లజుల్ మీరెగా.

మొదలి నాగభూషణము.

సీ॥ ఎదిరిగాడుగుఁగన్న నీనడించెడిసాము లెవరికి శత్రుమ్ము నెత్తువారొ
యొకరుగ జంపెక్క నొర్వలేని మహింజు లిథముపైనిడి యేరియింపుగాంతొ

కలనేన్బరులచామగలఁ జూడ మనుదొరవీ వీవన లెవరికి వేయువారొ
పైరాజుకైనఁ గప్పించిడు టొప్పని యిను లెవ్వరికిఁ గానఁగ లిడెడివారొ
తే॥ ౧॥ అమ్మహమ్మలు భారతీ హవభావ, విలననము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయువారు
వీరె కనరయ్య? తిరుపతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగనాఖర్వగర్వహరులు.
ఇట్లు సజ్జనవిధేయుఁడు తాడెపల్లివెంకటప్పయ్యశాస్త్రీ.

సీ॥ భువిలో ప్రసిద్ధమా భూసురాస్వయమందు నరుదారఁగా జన్మమందినారు
శైశవంబున నె శ్రీదేశిక సేవచే మించు విద్యల గ్రహించినారు
శతవధానప్రవీణత రాజసభలందుఁ బలుమాఱు జయములఁ బడసినారు
వాణిగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి సత్కీర్తిని జెందినారు
తే॥ ౧॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమీకు, భవ్యతరకీర్తి నెన్నంగవశమెచుకొ
గీర్తికాంతానమానక్త మూర్తులారః నరన తిరుపతి వెంకటేశకవులార.
తెలికపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రీ.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయ ప్రదమైన యన్ముఖం బంతేవనత్పాలి కమృతమొనఁగు
సభ్యులకడ లిడఁజాలెమయ ద్వాణి కబ్బంబులందు సౌఖ్యము ఘటించు
తథ్యాంశమన్న న్వతంత్రించు యద్ధాటి మిథ్యాంశమన్నఁ దామిన్నకుండు
త్రైలోక్యరంగనర్తకియైన యతీర్క్తి విబుధమనోగోష్ఠి నిడువమండు
సీ॥ నట్టిరుకవీశితలును శతావధాన, ధారణాఘోరణీ చిత్రితప్రముఖులు
నన్నదీయ గురూత్తములవని నాయు, పునుయశంబును గనుచుంటాపానరుఁగాత
సీ॥ ఆంధ్రదేశావస్థితాశేషభూమిభృతోగ్రతీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి
కవితాకృతా సేకగణనీయ పూర్వపుణ్యాతిశయంబులఁ జోతలంది
గోదావరీతీరమాలంక షామోఘపాండితీప్రభకు జీవంబు వోసి
కమనీయరచనాప్రకారకారణయశస్సీమంతినీలాన్యశేష మరసి
తే॥ నరసరనపుష్టి భావతగ్రనత్ప్రబంధ, బంధబంధురతతగ్రతిత్వప్రభావ
భావగంగాప్రవాహభాస్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబునొనఁగె
నరనతిరుపతి వెంకటేశకవులార.
సీ॥ అన్యదృశంబైనయశమును గర్హించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి
విషమవరీక్షావివేచనాప్రపాధులౌ సంస్థానపతుల సంశయము దిద్ది
భిన్నభిన్నరుచిప్రభేదముల్ గల్గులోకులనెల్ల నొక్కమేకునబిగించి

అష్టావధానశతావధానామరథాపితపాండితీబలము నొసఁగి

గీ॥ అఖిలదిక్కుల జయవైజయంతికావి, జృంభణము మీకుముందుగై నేనియుంచు
తమపురాకృతపుణ్యంబు దరమె పొగడ, సరస తిరుపతివేంకటేశగురులార!!

అవ్వారి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

నీ॥ పట్టుమంచొక నీతపద్యమ్ము వ్రాయరాదా! యేమి నొరులేదాయెఁ గాని
ఆశుధారయటన్న ననలమాచేతఁగాదా! యేమి ధారలేదాయెఁగాని
అవధానతంత్రంబు లందు మాయుద్ధిపోదా! యేమి మేధ లేదాయెఁగాని
వాఙ్ముఖమ్మున మామవక్తమించుక సాగదా! యేమి మాటరాదాయెఁగాని

గీ॥ మాకు ననుకొనుపండితుల్పహిని నెంద, టో కలరుగాని యీమేలుపోకలుట్టి
పడఁగ నవధాన మొనరించు వారుగలరె, ధరణిదిరుపతివేంకటేశ్వరులుదక్ష్.

కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

నీ॥ కన్న చిడ్డలవలెఁగాపాడి విష్యల శిష్యాళి కెప్పుడు చెప్పుచుండు
సాహితీగ్రంథముల్ చక్కఁగ బొధించి పండితులనుజేసిప్రబలుచుండు
సారకవిత్వంపుసరణిని నేరిపి సద్గ్రంథములఁ జేయ సాకుచుండు
ఆశుకవితధార నలవడఁగాఁజేసి ఛాతులఁ గనుఁగొని సంతసించు

గీ॥ పుడమి వీరికి నరియగుపురుషు లెవరు, నరుఁడునారాయణుండునుబరమకృపను
వరుసఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతిజన్మించినారలు నత్యమిదియ.

నొరి, హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క॥ నిక్కిననీల్గినఁ దమకిపు, డెక్కడిచారేని సామ్య మెవయరునిక్కఁ
బిక్కరణి నేనువ్రావయఁగ, నక్కఱయేలేదు జగతి యంతయుఁ బలుకున్.
వలివేటి, వెంకటానగసింహము.

❧ దిజ్ఞాత్రముదాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము
నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0అణాలుమాత్రము.

క॥ పిదపఁ బినపాడు లోనొక, నద స్సీటులె జరిగె సంత ఛాతుఁడొకఁడుగో
విదమయ మగుకాలేజీ, నదస్సులో శతావధాన చతురిమనెఱపెన్. ౧౬౮

శ్రీపి న పా టి శ తా వ ధా న ము .

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు బ్ర|| శ్రీ) తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు గుం
టూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి అచ్చట బ్ర|| శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి
అగ్రాసనాధి పత్యమున అవధాన నభజరిపి న్నకవితా సుధాసారముచే తద్గ్రా
మవాస్తవ్యులను సంతనపఱచిరి, పిమ్మటవారిసమావేశమును జేసికొనదలంచి మేము
అతికుతూహలాయత్త చిత్తులమయి మాగ్రామమునకు దయచేయుండని వారిని(మువ్వ
రను)ప్రార్థింపవలెయనిరి 21-9-11 తేదీని సాయం సమయమున వారుదయచేసి మా
చేసెనర్పఁబడిన వాహనాదియుత్పవముతోఁ గూడపురజనులు జయధ్వనులొనర్చు
చుండ మాగ్రామము నలంకరించి భోజనానంతరమున కొంతతమకవితామృతము
చే మమ్ములనానందిపఁజేసి నాఁటిరేయి సుఖముగఁబుచ్చిరి, మరువాఁడు అనగా
22-11-9వగలు మ|| శ్రీ|| కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి యగ్రాసనాధి పత్యముకింద
వగలుపిఁకుంటలకు అవధాన సభప్రారంభింపఁబడియేనాఁటిదినంబున తెనాలిమున్న
గుగ్రామములలొకికవైదికవిద్వాద్గణ్యులువిచ్చేసినభనలంకరించిరి, మరునాడుసభబ
హుజనపూరితంబగుటంజేసి నమ్మర్దమెక్కుడు'గలిగినందున పిఁకుంటలకుమాత్రము31
మందికి ఏకైకపాదక్రమంబున జెప్పి ఆమరునాడు సాయంసమయమున తక్కినది
పూర్తిచేసి సభికులను శ్రవణానందము నొందచేసిరి. అవధానము సంపూర్తిచే
యుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము 8 ఘంటలలోపు అయియున్నది.

ఇట్లు విన్నవించువిధేయులు,

తెనాలితాలూకా

పి న పా టి పు ర వా స్త వ్యు లు .

(అవధానప్రారంభపద్యములు.)

ఉ|| ఒక్కొక్కచోట నొక్కొక్కతి నొజగదంబ! భవద్విలాస మ
మృక్కఘటించు వస్తువయమంతయు శక్తివయంబు దానికిం
దక్కినవార లెందులకుఁ దా రసమర్థులటం చెటింగి నే
నిక్కృతికిఁగడంగెద నిహిం యనిపింపకుమమ్మ శాంకరీ.

1

ఉ|| మానియుఁ జేయఁబూనిరని మావయిఁ గోప మదేల నీకు,మా
వై నెన రూపుపేరకులవై ననురాగ మదేల? యెట్లులో

పూనితి మిష్ట పొమ్మనినఁబోజువె? “ఱోటశిరమ్ముఁగ్రుక్కెఁజం
మానఁ బనేమి రోకలి, కెటో నటియింపు శతావధానమా॥ 2॥ వెం॥శా॥

మ॥ స్త్రయమేపారశతావధానకవితాసామాజ్యమేలించి త
చ్చయశోమూలముగాఁగ, నీవగటివేషా లెన్ని నాల్లింక, మా
పయి కేరే నరుదేర వారల నదల్పంజాలుధీశ క్తి యి
చ్చి యెటోమన్పుట నీక భారమగు నీచిత్తంబు కామేశ్వరీ॥1॥తి॥ శా॥

అవధానపద్యములనుండికొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఎవ్వరు వైదికుల్? మఱియు నేరు నియోగులు? నొక్కవిపు) లే
చివ్వకు డీకొనక గలుఁగుచేటికఁ;దక్కిన జాతివారికి
నవ్వఁగ నండుగాదె! యటునవ్వఁగఁజేయుట ప్రాజ్ఞధర్మమే?
యెవ్వగనైన వీరిరుపు లేకముగాఁ జరియించుటాపదే॥7॥

బాసుగారిచట్టము.

మ॥ కలికిక గంటికిఁ బ్రీతిగొల్పునెడ వేడ్కక దేనినేనిక నరుం
డెలమిక నైకొనవచ్చు దానివయినెందేఁ జేర్చి వో నప్పుడ
క్కలికిక వీడఁగవచ్చు నుండొకట భాగ్యంబున్న విశ్వస్తతోఁ
గలియక వచ్చును “బాసు,, చట్ట మురరీకారంబు గావించుచో॥15॥

ఇప్పటివారి కవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములౌ నలంకృతులకుక సన్నానము ల్లలై శృం
గారంబెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ ఖండంబులై పోయె నం
సాగరమొల్ల నశించె భాషలకు దౌర్గత్యంబు ప్రాప్తించె నం
సాగరమ్ము ల్పానరించువారికతనక నర్పంబు మానెంజుఁడీ॥ 27॥

పృచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బడుమూఁడువందలయేండ్లపైఁబార్ధి వాఖ్య
వత్సరంబున మాఖబహుళచతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాభిఖ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునికకలంకదాన

మమరఁగానగ్రహరముగాఁగ నెనఁగె నీ పినపాటిగ్రామంబు నునుపు; నేఁడు
కారణంబెద్దియో గల్గి నేరీ యయ్యె నైనను బంట లత్యధికముగను
తే॥గీ॥బండఁ జేసెడిహయాణులప్రాభవమున, నీరియు నంపదయునుగల్గి చెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెనక మెనఁగ, వృద్ధిఁగాంచుతమిపిన పాటియూరు ॥41॥

సభ జరిగినచోటు.

నీ॥ ఎద్దానితూర్పున నెనకం బెనఁగుచుండు లీలమై మదరాసురైలురోడ్డు
ఎద్దానివైశాల్య మెంచి కొల్పింతుమే నాటువందల గజాలై చెలంగు
ఎద్దానిదేహ మెంతే సుష్పఁడేకు దూలములతోఁ డేకువానములతోఁడ
ఎద్దానియంతరం బింపారు నత్కవిపటలిచే నద్దవీపటలిచేత
తే॥ గీ॥ పేరుగోష్ఠంబుగాని యేయూరనైన, మఱియుఁ బట్టణములనైన వఱల దిట్టి
“హలు,,నాఁ జనునిద్దాని నాలకొఱకు, కొట్టికోటామగట్టించెఁ కుతుక మెనఁగ

సమస్యాపూర్తి.

శా॥ కుంచాలకొ గొలిపించి యిచ్చితినిగా గుగ్గిళ్లకై యల్వలకొ
గుంచాలం దిడఁబోకు మన్న మిపుడెక్కొ బోడు సంసారి “పా
వంచాలం డిగి దప్పిగొన్నవిరసుబ్బ! నీళ్లు వేవేగదె,,
(మ్మం చాలకొ బిగియించె గుంజలకు నమ్మా! బిందియకొ దేగదే?)॥ 62॥

సమస్యాపూర్తిః.

శ్లో॥ నహి సంతతిస్తు సరకార్ణవాపహే, త్యతిదుఃఖ మాత్మపితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయంతతస్త్వహూ! (అనుజోబభూవ తనుజోఽపియోషితః)

అవధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

నీ॥ తూములూరికులబ్ధిసోముండు విద్యద్విధేయుండు కోటయ ధీరుఁ డొకఁడు
పినపాటి వంశాబ్ధివిధుఁడు శ్రీవీరభద్రయకవిత్వరసత్రధానుఁ డొకఁడు
భల్లమూడ్యన్వయవారాశిచంద్రుఁడౌ త్తిరామనామక సూరి యొకఁడు
తూములూర్యన్వయేందుండు శ్రీసూర్య నారాయణాభిధకవిగేయుఁ డొకఁడు
తే॥గీ॥లక్ష్మీకాంత మొకండు సులక్ష్మీతుండయి, వఱలునన్నముభొట్లసువంశజుండు
వీరుఘటియించి రవధాన మారఁగఁబిన, పాటిసాంబశివాభిఖ్య భవ్యుఁడొకఁడు

అనధానాంతమున నితరులు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తము నమ్మానముఁ జేయ శక్తియిగుమంతన్ లేకు మీశక్తియి
త్త మటంచున్ గ్రహియింపలేము సరనాథ పాక్ష్యమై యొప్పు కా
ర్యము చేయన్ నమకట్టినార మీట లోపాలోపముల్ దిద్దుమా
ర్గము మీదేయని వేడుకొందుము నమస్కారంబు గావించుచున్.

చంపకమాలిక.

తరతమభావమున్ భువిని దజ్జులు పండితు లెల్లవారు గొ
ప్పరపు కవిద్వయంబునకుఁ బండితులై యలరారుమీకు నీ
వటకె గ్రహించినార లది బాగుగ లోకమువారు గూడ నె
ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములన్ బాడగట్టినకోర్కె పేర్చి చే
కుఱిగను వారికిన్ చమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
ప్పరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు మెండొకో
.....దీనికిని సాటిగఁ గొండొకఁ జెప్పబోవఁగా
వారకొనవచ్చునే! యెచటఁ దోయజమిత్రుని ముందు దీపము
బ్ధరమగు? నేస్తుముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? ధురం
భరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
దర ఖరమున్ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
తుర! యనిప్రేక్షకుల్ తమమదుల్ బయివెట్టఁగ నెప్పనట్టి శ్రీ
తిరుపతివేంకటేశ్వరుల దివ్య కవిత్వ మహత్వ మివ్వ దా
దరమునఁ జూడఁగలై ఫలితంబుగ నయ్యెను జన్మ మిత్తటిన్.

తూ॥ కోటయ్య

ఉత్పలమాలిక.

నీతులు వల్గవచ్చుఁ బరనింద లొనర్పఁగవచ్చు నిట్లు లా
నేతు హిమాచలంబును బ్రసిద్ధి వహించు నృపుల్ సెబా ననన్
భీతులు తోవఁబట్టి తల వెనక్కుఁ ద్రిప్పుచు జాటుచుండఁగన్
జాతవిరోధులే పలుకు సాగక యొక్కెడ మూల్గుచుండఁగన్

మూతులు విప్పి మొత్తువడి మూర్ఖులు కొందఱు తారుమాటుగా
భ్యాతిఁ దలిచ్చి పండితులయారె! భళి; యవురా! యన...."

తాడేపల్లి వెంకటకృష్ణశాస్త్రి చందవోలు.

- సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన విరాజితుఁడైన విష్ణుఁడె యీ కాశి కృష్ణుఁడంచు
కవితానరస్సతి ఘనత నాడించుగీష్పతి దివాకర్లతిర్పతి యటంచు
కుకవిత్రిపురదైత్యకుంభికార్యక్షుఁడౌ నీశుఁడె యీవెంకటేశుఁడంచు
ద్రష్టలు లానభేదము లేక గనుఁగొన్న మూడుమూర్తులు మొక్కమూర్తియంచు
- గీ॥ మానవోత్తము లేమహామహుల నెట్లు, పలుకుచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పద్మమున వినుతించుచుండు, నెలమిఁ దిర్పతివెంకటకృష్ణకవుల.
ఇట్లు విధేయుఁడు, దెందుకూరి సోమనాథశాస్త్రి.

- సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేషదేశీయుల నిత్యోత్సవములచే నెగడినారు
వడ్డికాశులుగాక యడ్డులేక జనాభు లిడ్డకాశుల సంగ్రహించినారు
వరసూడపదభోగవసతిగాక యసూడపదభోగవంతులై పరఁగినారు
ఈశ్వరబిరుదు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరబిరుదు గ్రహించినారు
- గీ॥ కొందఱికిమాత్రమే మహిమందమిడుట, గాక యందఱ కానందఘటకు లైరి
యిప్పు డాతిరుపతివెంకటేశు మించి, రిలను నీతిరుపతి వేంకటేశకవులు.
- చ॥ గురుతరలీల నీసభను గూర్చినబుద్ధిమదగ్రకోటికి
సరసశతావధానుల కెసంగునభావతికి నభాస్థలం
తరసకలవ్రజాళికిని ద్రష్టల కీ పినపాటివారికి
నిరత సుఖంబు నీప్పితము నీభగవుం డిడి ప్రోచుఁగావుతన్.

ములుకుట్ల, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

- శ్లో॥ ఉద్దచ్చస్తు శతా త్వరేచ కవయో జల్పస్తు నిస్సంకటం
మాత్సర్యా తక్రవితాప్రశస్తివిషయే నతక్రల్పనా చాతురీ

ధీమత్పట్టితమట్టిలీహృదయసంతోషవహిదౌ సద్గతౌ

నైవాన్యం నమృతైతి కిన్ను భవతో ద్విహ్వం విహాయ క్షణం

వేమూరి, శివస్వామిశాస్త్రి.

సీ॥ మీథారణాశక్తి మితిలేనిదనుటకు డంజా శతావధానంబె సాక్షి .

సాహిత్యసామాజ్యచక్రేణు లనుటకుఁ దమరుకూర్చిన పుస్తకములె సాక్షి

కాకవీశ్వరమత్తకరిహరు లనుటకుఁ గొప్రపుంగపుల నేకుటయె సాక్షి

అఖిలరాజన్యపూజ్యత నుంది రనుటకుబిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి

గీ॥ ఎలమిమిముఁబోలఁగుకవీశ్వరులుధరిత్రిఁగలుగరనుటకుమాణువల్గమియె సాక్షి

విమలమతులారసి తిర్పతివేంకటేశ, గుకవిమణులారసిబహుత రాగుకపులార ॥ 3 ॥

గూడ, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరు కాలేజీ శతావధానము .

చ॥ ఎఱుఁగడు పిల్లకాయ యెటులే నెనరించు శతావధానముక

సరసులు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్ని ననుగ్రహింపుఁ డా

దరమునఁదప్పలక విడిచి తద్దయు నెప్పులు చూచి మెచ్చుఁడి

తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునిక ॥ (వెం॥శా॥)

 అవధానపద్యములన్నియు వదలఁబడినవి.

.....

శా॥ నీకుక శ్రీయును ధీయుఁగల్గుత మఱి నీ కంతసారన్య మ

స్తోకంబై యలరారుఁగాపుత నినుం దూలింపఁగా లేకు

ర్థీకుల్ గ్రామ్యశతావధాను లింకవృద్ధీభావముంగఁడ్రు గా

తేకాకారయశంబు గైకొనఁగదోయీ! ఛాత్రమాదామచే.

॥ 3 ॥

మ॥ కుతుకంబొప్ప నరన్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతార్జనం జేసితి

స్మృతిమస్మఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంతన్నెచ్చితక విద్య ని

చ్చితి నీకు స్మఱిఁగొంతమందికి యశశ్శీనిశ్చి తి వోజగ

స్మృతనామా! శివరామ! నీకు నెనరింతున్ దీవనిలే హెచ్చుగన్.

॥ 4 ॥

మ॥ ఎదిరిం దమ్ము నెటుంగకే యెవరో మ మ్మెంతేని నిందించునా

యవన న్వచ్చితి వడ్డు చొచ్చితివి ని న్నవ్వారు లక్షింప నై

రది లోకం బెటులో యెటంగె నభ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర.

య్యి? దేసల్ నండె భవద్యశంబు శివరామా! భాత్రమాడామణి!॥ 5॥

నీ॥ నీతండి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నొము నెక్కి

నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నదా నెంత ముదముగనునె

నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుం డిట నిపుడున్న నెంతటియెలమి గనునె

నీతమ్మండవధాననిపుణుం డీకృతి గన్న నెంతయోమోదమ్ము నెనయు నెక్కి

గీ॥ ఇది హఠాత్పంభవంబు నీయెల్లబండు; పులును బొందెడిమోదమ్ముగ లిసియొక్క

నన్ను నేపొందెభరముఘనంబు మోయు, టెట్లుశివ రామా! చెప్ప మోయూ! కుమార!.

మ॥ కలవిద్దెం బలుమంది కిచ్చితిని వీరకం గొంద టెట్టెట్టులో

యెలమిం గూర్చిరి పంగనామ మిడి యెక్లే గొంద టొనందముం

గొలుపం బూనిరి నీకతమ్మననం దగ్గుంగాక యాయెగ్గుం ద

గ్గులు; వేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిక. 7.

శా॥ “నంతానం బది లేదు నా” కనుమన శ్శల్యంబు నీవైదుషీ

కాంతుల్ గ్రోచెగదోయి! తండ్రీ! నిను వాకాగ్రంతుండుం దద్భార్యయున్

స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుభా నంతుష్టునిం జేయుచున్

మంతు గ్గత నమస్త్రలోకమును నమ్మానించుంగాత న్నినున్॥ 8॥

చ॥ “అటువదియేడు లాయు,,వని యందురుగా కలిలోన, నల్వ దీ

వటకె గతించె నిప్పటికి వ్యాఘ్ర మనన్ జర నొరువిప్పి మ

మ్మరయుచునుండె మాభరమునంతయు నీతలదాల్చి చేయు మే

ర్పటచినతోవ నొయి శివరామకవీ! బహుభావధానముల్॥ 9॥

క॥ “య,,ననుచుంగొండటనంగా,,బ,,ననుచుంగొండటనంగ బాలుండవయ్యన్

నిస్సీమ యశముగొంటి మ' హస్సాగర!వృద్ధినండుమా! శివరామా!॥ 10॥

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముడితస్వాంతంబునం గానగ్ర లం

పంగ సాంగంబు నలక్షణంబుగ శరద్వాదినశతిం బేర్చి హ

చృంగమా యేలిన యీవధానకవితాసామ్రాజ్యభారంబు మో
యంగఁ బూసంగదవయ్య తండ్రీ! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 1॥

మ॥ రిపులేతెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీనాథు లర్పించు న
య్యవదల్ గైకొనుచుం బ్రహ్మత్తుండపు గా కుద్యన్న వేందుండవై
వివరీతం బగు త్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యవరా క్రాంతి వహింపుమయ్య శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 2॥

శా॥ బాల్యాద్రోకముపై నెదిర్పితివి కొవ్రంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బొసరింతో లేదా యని నీకై కొంకు నన్నన్నన
శ్శల్యం బివ్వటి కూడఁదీసితివి వత్సా! నత్సభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యింకవీరకౌ శిష్యచూడామణి. ॥3॥

మ॥ అవనీదేవులు నిన్నమానకవితావ్యాపార వారాశిసం
భవపీయూషరసాభిలిప్తలలితవ్యాహరసీహరులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముంగూర్చి గౌ
రవము స్పృశితివయ్య మాముణము తీరక శిష్యచూడామణి. ॥4॥

శా॥ స్వర్ణీలావతులెల్ల రఙ్భతపదవ్యాపార మేపార మా
చర్లబ్రహ్మసుధీగురూత్తమునితాచాపూర్తిఁ గీర్తింపఁగా
గీర్లాభంబునుఁ గోరిమాదరికి భక్తిన్ శిష్యు లేతేరఁగాఁ
దర్శంజేసితి వన్నదీయగురువిద్యావంశచూడామణి. ॥5॥

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

సీ॥ శతవధానవిధానసందర్భములనెల్ల నేర్చి దిక్కులఁ గీర్తి దార్పినాపు
అవధానమునఁ బెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల నొర్చి నీపని నీవ తీర్చినాపు
నడుము క్రుంగఁగ వ్రాయు నడిమివాదల కష్టమార్చి గీతని వారిఁ దేర్చినాపు
పున్నామనరకంబు పోవునానియనుచింత దీర్చి యుజ్జకుఁ డుష్టిఁ గూర్చినాపు

గీ॥ మేలు, శివరామశాస్త్రి?ని నొప్పలిగురుని, కనుపమయశంబుఘటియించునట్టిశిష్యుఁ
డరిది, గురువులతోఁగ్రుడ్డలాడ కెపుడ, గురుయశంబులనార్జించి కొనఁగదయ్య.

కాశీకృష్ణుఁ, శతావధాని.

... ..

క॥ మాకును మాశిష్యులకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడియ
స్తోకపుగౌరవముల కల, లొకికు లెంతేని జింతలకొ జివికి వెనక. ౧౬౯

గీ॥ యత్తు మెంతేని యునరించియు, త“విశద,, లాఖ్యఁదగువలెలొనభననుఘటించి
రాసభావిశేషంబుల నరసి తీర, వలయు నంతియె యంబ? నీ వరయ లేదె.

గీ॥ వాని“ కలవాటు లేనియా పాననములు” కొప్పరపుసాము లొనరింప నెప్పి కొనరు
పాప? మేమి నేతురు వారిఁ బట్టికొనిన, గ్రహములనుబట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

క॥ “తాటికెగఁ బ్రాకఁకఁబూనిన, చోటకొ మఱియెంతదనుకఁ, “జోచో” యనుచుకొ
మాటికి నెగఁద్రోయుదు,, రను, మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబది యొప్పెక.

గీ॥ కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబూని, *వశము గాకపడెడిభంగ పాటులెల్ల
మాప యినిబొల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలకూటలొకేకాచారపరులు.

మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, “బళి, మే, లాహా, జగ మ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్క రిట్టి రని యాహాకారముల్ వ్రాసి తా
నెవఁ డో పత్రిక కంప దానిఁ గవి “యిట్లే నిక్క మంచుకొ జగం
బవలొకించు మనమ్మునందు నిజ మేల తేలు నప్పట్టునక. ౧౭౪

ఉ॥ శ్రీ“బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” దటంచు లిఖించునప్పడుకొ
దాఁగియె గిల్గి రెండఱొ కుటాహుటివ్రాఁతలు దాఁగ నేల? యే
వాఁగుడొ వెళ్లఁ బెట్టునెడ వ్రాయనకాఁ డటు నేయుఁ గాక“మేల్?
బాగు? భళా? భళా” యనెడిపట్టున దాఁగుట కర్థమే మగున్. ౧౭౫

* ఈభంగ పాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

శ్రీ(1911 సం॥ రం 13వ అక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్రికనుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

...నభ అనమానవైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాటముగా
జరుపబడినది. అవధానపుబద్ధములైనను ప్రబంధపద్ధములను మించియున్నవి
యిదియంతయు జూచినతోడ ప్రతిపక్షులకు నొరెత్తుటకునయినను సందుదొరికిన
దికాదు అంత నభానంతరమున ప్రతికక్షివారిచే కూడ మెప్పువడసిరని వ్రాయుట

క॥ కలనిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
వలుగో పేర్పార్చి యెదో. గిలికెడి నిజ మెల్లు తెలియఁ గృతబుద్ధులకుఁ.

ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరొ? పృత్తిపాటికా
మయ్యయ, రామకృష్ణులును, నందఱ దాఁటెడి కాళ్లకూరినా

కు గడునంతసిల్లుచున్నారము యిదివర కీ గ్రామంబున జరిగిన నభలలో నేదియు
నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రప్రతిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 వ తేదీని గుంటూరుతాలూకా “విశదల” గ్రామమున కొప్ప
రపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే
శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటినభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య
పంతులుగా రగ్రాననాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు
నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమా
రు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండివంటలతో నహా భోజన నమపా
యములు జేయబడినవి. వీరీధారణాశక్తియును, నమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవి
తాపటుత్వమును మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభానంతరము కొందఱు
పండితులు, కవులు తమయత్సాహములను దెలుపుచు గొన్నిపద్యములను జదివిరి.

ఒకప్రచ్ఛకుఁడు.

ఇట్టివ్రాతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిగియుఁ గప్పి
వుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవ్రాతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ
బరికించువారికి “విశదల”లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమె
లు గనుతత్వార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావ
ధానము మాయవధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన
యతనివ్రాతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ జూడఁగోరెదము.

రయ్యయ్యఁ జట్టిసింగయ్యయ నట్టిరె నాఁ దగుపోచిపోత వీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయం దొకరే యని తోచు నఁబి కా. ౧౭౭

క॥ అవధానం బారీతిగఁ, జవుటం బడువీత్తులట్ల నమయుడు శాఖా
యవతీమనోహరులు తమ, సువివేకమునెల్లఁ దెలుపఁ జూచ్చిరి వెలుచక.

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁ దెచ్చి తిర్పతికొ
వెంకన నొడఁ బుత్త మిది వీ లని కొండలు వారికోనమై
చంకలు గొట్టికొఁచుఁ జని సారము గన్గెని “నీ” యటంచు ని
ట్టింకుల నింకినట్లు జను లెంచఁగ వింటిమి సుమ్మి శాకరీ. ౧౭౮

చ॥ “కునికిన బోసినకక్రపయిఁ గొండొక తాటిఫలమ్ము పడ్డ” య
య్యనువున రామకృష్ణ లిది యారని యుండవలెకొ దెగించి యి
ప్పని పయిఁ బెట్టికొన్నఁ దమపాండితి బైటికి రాదె మారపుం
జనులు నమీపగుల్ బలె న్వశక్తిమహత్త్వ మెఱింగి నవ్వరే. ౧౭౯

తే॥ గీ॥ “ఎడమచేయియుఁ బుట్టిచేయియు” నటన్న, సామెతయెవీరిక వధాన చర్యవట్ల
తక్కు సామగ్రిలోన భేదంబుబోలె, దెనఁగుఁ గొప్పించునకు రామకృష్ణులకును,

ఉ॥ వచ్చిన రాకయున్నఁ దమవాక్కులఁ, దోడుగ నంపు లేనియుకొ
మెచ్చు ఘటించుఁగా? యనుచు మేటులు మేటులు “శృంగభంగముల్”
వచ్చిక మోపులుంబలె నె పంపిరి పాపము? రామకృష్ణ లే
మిచ్చఁ దలంచిరో? నిజ మేటే బయ లౌ నని తా రెఱుంగమిక. ౧౮౦

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలపు ‘శృంగభంగముకొ’
జంకల నూని జన్మదివనమ్మున నే యనధీనతాప్తి ని
ట్టింకులు గొన్ ‘శతఘ్నిఁ, బరియించుచుఁ గొప్పపువారి బండుగుల్
సంకపుఁదోవలం బడి న్వపద్ధతి వెల్లఁగఁ బెట్టి రంతటకొ. ౧౮౧

తే॥ గీ॥ బండుగులటన్న దగ్గటవారు కారు, ఏకశాఖీయులని యె నీవెఱుఁగుమంబ?
వారు లోలోనఁ గొప్రపంపువారినత్త, నెఱుఁగ రనుకోకు మెఱిఁగియు నిట్టులెరి

తే॥ గీ॥ ఒక రొయిర్వొరొతక్రనీయోగులందు, గొప్పరపుధారయన నెప్పకొననివారె
కాని యానన చర్చాభిమానమాన, మాన సాంతరు లై మేను మఱచిచెడిరి. ౧౮౨

నీ॥ “పండితబ్రువ,, మంచు బండతిట్టులుతిట్టియెవ్వఁడుతన హైవ్యమెఱుక పఱచె,
 “నత్యవాది,, యటన్న చాటువేరున లేనిపోనివాడుల నేఁడు పూని వ్రాసె,
 అతనికెక్కుడుగఁ యథార్థవా,, వ్యభిధానమున నెవ్వఁడులిఖించెననృతములను,
 వంటబ్రాహ్మణునుత్సవమున కెవ్వఁడు తనయశ్వము సునంగిఘనతఁజెఱిచి
 తే॥గీ॥కొనియెనీచల్వరునుమఱికొంతచుండు, దక్కమామందు ద్వేషంబున గులుజనులు
 లే రట నియోగులందు నివ్వారికతన, వృథగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీ? కొప్రపువారి పక్ష మది నీచంబో ఘనంబో? కనుం
 గొనుమీ? వంటనియోగి నశ్వముపయిన్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
 రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగొత్తదీవాలతో
 “ననయుల్ వీరికి బుద్ధి లే’ డని పురం బాబాలమున్ గోలగాక. ౧౮౮

మ॥ శివరాముం డవధానమున్ నలిపి వానిన్ బేర్చుడన్ వానిగౌ
 రవ మొప్పన్ ఘను లట్లు చేసి రని యోర్వన్ లేకి కొప్రంబు దా
 నవధాన మ్మిట్లు చేయఁ జాల దెటు లట్లొ నుత్సవం బంచుఁ గుం
 దు వెలార్చన్ దమపాచకాధముని నెందుం ద్రిప్ప రప్పట్టునన్. ౧౮౯

తే॥గీ॥ దీనిచేతనె నకలంబు తెలిపినట్టి, దయ్యెఁ బ్రాజ్ఞుల కింకననృత మనవసరము
 ఐననా యాయినందస్థమంతొ యింతొ, తెల్పకున్నదూరగులకుఁ దెలియుటెట్లు

చ॥ “విశదల”లా ఎధాన మది వెట్టిగఁ దోచినమీఁదఁగూడ నీ
 ర్విశయము దక్కి గుంటురుపురిన్ శుభం బెట్టి చెడంగఁ జూచి “దు
 ర్దశులకు నుత్సవం బనినఁ దప్పగ నుండు” నటంచు నెంచి యీ
 పశుకృతి కిచ్చఁ జేసి నగుఁబాబులసా లయి రంబిరొకికుల్. ౧౯౦

మ॥ అభిమానంబనగర్తపూన్ధితనియోగ్యుగ్రేనరాధీన ము
 చు భయం బించుక లేక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వార లద్దానికై
 శుభదూరంబు ననత్యమున్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు రే
 రభసప్రక్రియకేసి సిద్ధపడి యారంభింతు దుర్వ్యాహృతుల్. ౧౯౧

క॥ కుక్కశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపుసంతోన మందునిపుణులు కవులం
 దెక్కువ తక్కువ లరయుదు, రొక్కో యిదివిన్ననవ్వరొక్కో? విబుధుల్.

క॥ ఇదియిటులుండుత రాజీ, గుదిరింపఁగఁ బ్రతమది యొకొండు మునుపె యా
సడమతులు వ్రాసేయుంచిరి, కద? తచ్చరితమ్ము వినికి గావించు మిఁకక.

క॥ ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మాకి
చ్చిరి తెచ్చి* గౌరవస్థులు, మఱిమూఁగురు; దానిఁగాంచిమదిముద మొదవక.

ఉ॥ అంతకుమున్నె “పత్రికటులా గతమా, నని విన్న నాఁడె వా
క్కాంత యనుగ్రహమ్మున నెకానెక కల్పన దోఁపఁగా,, యశః
కాంత వివాహముం,, గుఱిచి కట్టియ యుంచినపద్యనప్తకం
బెంతయుఁ బేర్చి వారు విని హెచ్చిన మోదముగాంచి రయ్యెడక. ౧౨౬

* (1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతక
ముచేసిన వారు నమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపన:—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధాననభజరిగినది మొదలు దమకును గొప్ప
రపు సోదర కవులకును వైషమ్యములేర్పడి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు సడచినవి.
మాత్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయ
ముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులేయగుట
మాత్రామమునుండి వాగలను మిమ్ములను సఖ్యపరచి పంపుట మాకు యుక్తమని
యు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీక
రించి మీరానభ మొదలింతవరకు నుండొరులంగూర్చి వచించినవియు లిఖించిన
వియు మరల్చుకొనుచు నెకరినెకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని యెత్పటి స్నేహ
భావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి
మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతనము కూర్చుదరని నమ్ముచు
స్థాము.

గుంటూరు.

4—9—11

చిత్తగించవలెను.

ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు. న్యాయ
పతి హనుమంతరావు. కొండ వెంకటప్పయ్య.

యశః కన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటల్ మ్రొగంగఁ దరలి వచ్చెడియారుకొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాభరముమైఁ దరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు

తే॥ గీ॥తిరువతియొక కన్యకాదాత తెరువువదలి, వచ్చుచోనితయాతిధ్యమిచ్చురాక
యన్నచో నప్పడే పెండ్లి సున్నయయ్యె, నెకరువారింపనేటికోయోగ్యులార. 1

సీ॥ కలదొక్కఁకూతురు కలిగెఁ బెండిలికాకమున్నొవదుగుగాక మున్నెమాకు
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేట నెందఱో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీనడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దటియయ్యెఁ బరిణయంబు.

తే॥ గీ॥ లేకయే పోయె ననుకొనుపాక మెఱింగి, కొప్పరపువారుతరలిరాఁగోర రంత
నంతసించితి మంతనే జాఱఁదొడఁగి, రూగకుంటిమి తప్పేమి యోగ్యులార. 2

సీ॥ 'తల నరసిన నాతిఁ గలయుట కామశాస్త్ర విరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొ?
'ఉభయభాషలు నేర్చు నువిదఁ బెండ్లాడఁగాఁ దగ'మంచులోలోనఁదలఁకిరొక్కొ
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లనుగొన్న మాటదక్క' దటంచు మానిరొక్కొ
'ఎందఱో జంకిన యెమ్మలొడినిగొన్నఁ బరువు దక్క'టంచుఁ బఱచిరొక్కొ
తే॥గీ॥ 'కట్నమే చాల'దనుకొని కనలిరొక్కొ, వారు గోరినదిచ్చుమానేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లిపొనఁగించియెలమిమైన. దన్యమునఁబండితులఁదన్నఁనలఁపుఁడయ్యె. 3

సీ॥ వియ్యమ్మనకు వారె విందుల నంపింపఁ దల లే దనుచు మున్నె పలికినాము
"కాదుమాడ,,దటంచుఁ గాలెకల్కుక రాగ "మంచిదే"యనినమ్మతించి నాము
ఒకమీనమే కట్న మొలిమైఁ గోరఁ దక్కినమీనమునుగూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాకఁ గార్యంబొనర్చితి మంతలో సుముపూర్త మగునటంచు
గీ॥ దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁగాలివాన
వచ్చి కథయఁగె నిందలి పొచ్చె మెఱింగి,యేల నెవపెట్టెదరు మమ్మహీనులార. 4

సీ॥ "ఎంత మీనమ్మైన నివి వెండుకలె,,యంచు నీనడించిన రోనమేమి మాకు
"వైదికకన్యక వలదు కైకొను,,టంచు నీనడించిన రోనమేమి మాకు

“శాస్త్రంబు చదివిన నతియేల మా కంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు

“హచ్చువంగడపు మీయింతి మాకేల, యం చీనడించిన రోసమేమి మాకు

గీ॥ మొదటఁగోరిరి పిమ్మటఁ జదువు నందె, లేటిఁగియో?యేమొవెనుదీసి రెండుకేసి
నమ్మతించితి మింక మీరైమ్మిగూర్పఁ; బూనుటది పునరుక్త మోజ్ఞానులార 5

నీ॥ రుద్రాక్షపూస లఱుతఁ దాల్చువారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?
పెలిబూది దాల్చువారలకుఁ దిర్మణి తిరుమార్పాలవారి కేచుట్టటికము?

“ఇత్యర్థలితిభావ,,లేవేళఁ బల్కు-వారలకుఁ దెల్లులతోడ రాజియేల?

గురుపాదసేవఁ జేకొనినవిద్దియకు బాబారు విద్దియతోడ నఖ్యి మేల?

గీ॥ ఏడ ‘తిరుపతి, ‘కొప్పరం, బేడ నహహ, ఆహవమె కానిమఱి వివాహంబె కాని
స్నేహమే కాని నూకెల్లుచెల్లుఁ జెవుండ, నరఁసులార, గుంటూరువాస్తవ్యులార 6

నీ॥ నోదావరీనదీ మూలమ్మునకుఁ గొండవీటి మాపమ్ముతో జేర మేల?

ఆమాదితరుజాల మలరుతోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేల?

ఎచటఁజూచిన నిక్షులే వొచ్చుపొలములకేలయ్యి? జొన్న పొలాల చెలిమి

తిరుపతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాన మేమి?

గీ॥ ఇంతకును గాలుద్రవ్విన దెవ్వరో యె, యుంగుదురు మీ; రలెవరిన్వరూపమెట్టి
దో యెయుంగుదు రురక యేదోవిధమున, మమ్ము నెవపెట్టనేల?యోమాన్యులార. 7

చ॥ పదపడి కొన్ని పద్యములు పత్రికలోఁ *బ్రకటించి సంతకము

స్వదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల నంధికిఁ గొల్పు యోగ్యులన్

(*1911 సం, అక్టోబరు 20, 28తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పైసంతకము లొసర్చినవారికి నమస్కార పూర్వకముగా మా యొనర్చుకొను
వినయపూర్వక వద్యమయఁ జ్ఞాపనము:—

ఆర్యులారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 ఎ తేదీ సాయంకా
లము సుమారు 5½ గంటలవేళ మ॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగా
రు బి. ఏ; బి. బిల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవింద
రాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి యల్; అను నీపెద్దమనుష్యులవలన
మాకు నంది యపారానందము నొసర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు భగవతి
తోఁపింపఁగా నయ్యవి యన్నియును దమనన్నిధి కంపికొన దలచితిమి గాని

ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోడమెలర్పఁ గవిత్య గోష్ఠి పెం
పొదవఁగనుంటి మావయికథోదయమున్ వినుమంటి వేర్మిమై

౧౯౭

(అప్పుడుప్రకటితమైనపద్యములు)

సీ॥ అనవసరముగా నాననమును గోరి యవధానవిఘ్నము నాచరింప
“మది యయత్త,, మటంచు నగ్రాననాధిపుఁడనినపిమ్మటఁగూడఁజెనఁగబోము
పెనఁగియుఁ దుద కది గొనలేక నభవీడి యవలి కేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమున నుండు నప్పుడు పద్యము లంపఁ బోము.

గీ॥ ఎఱుఁగకే మీనములఁబట్టి యెట్లా వ్రేలఁ, బడము దురుదుకందము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోకములనిలిపికొనఁగఁ, జాలుదుముపండితులయొద్ద నరఁగులార 1

సీ॥ ఒకని పెండిలిలో మఱొక్కఁ డావల్లకి నిఱుక నుంకించుటెంతేనిఁదప్ప
ఎఱుఁగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁదెలిసియుఁ జెనఁగు టెంతేనిఁ దప్ప
అధ్యక్షుఁ “డిది కూడ,,దంచుఁ జెప్పినమీఁదనేని యాగమి మఱెంతేనిఁ దప్ప
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కాపై భీతి దీటి కాల్ద్రవు టెంతేనిఁ దప్ప

తే॥ గీ॥ “మీనముల,,పద్యతాత్పర్యవాసనయిను,మంత తెలియక వ్రేలాడుటెంతయేని
దప్ప “తప్పని,,నేఁ జెప్పటొప్పుగాదు, పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజుండు2

సీ॥ తిరువతి వేంతిటేశ్వరులతక్కువయును గొప్పరంబునవారి గొప్పఁడనము
అంధగీర్వాణహాషాఽవరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీప్రభావగరిమ
సనియమాశుకవిత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాశుకవననిర్ణద్రమహిమ
అవ్యాజరచనాపహాస్యత్వమును బూర్వనంచితపతనప్రశస్తతయును॥

గీ॥ సభయొనర్చినవైఁగదా!నహృదయహృద,యావగతమగుఁ, గాల్ద్రవుటలఁతి
వారు, సేయఁదగుకార్యమా!యెంత చేవయేని,నుండియేతీరవలెఁ జుండియొగ్గులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోని పని గల్పించినవార
మగుదుమేమో యను నందియమును వెనుకంజ వేయించుటచే నందలిదశాంశమును
మాత్రముఁ బరిపికింపచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకుమాత్రమే యింద
లి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పత్రి
కాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పులనుమన్నింప వేఁడుకొనుచు
న్నారము. (తిరువతివేంకటేశ్వరులు)

- సీ॥ ఊరూర నూరేగునుత్తరప్రత్యుత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు,
 నెప్ప తప్పగఁ దప్ప నెప్పగాలిఖియించు “నత్యవాదుల” వ్రాతనమయు టెట్లు
 ఇహపరమ్ము లెఱుంగ కే ప్రవర్తించు “యథార్థవాదుల” ధార్మ్యమడఁగు టెట్లు
 తిరుపతికన్నఁ గొప్పరమెక్కుడ నెడియి పాటిబండలగోల దాఁటు టెట్లు?
- తే॥ గీ॥ ఊరకేన్నే హమ:సుగూర్పఁగోరినారు, మీ రమాయికు, లివియన్నియేరికతనఁ,
 గల్గెనొ సుంతయోజింపఁగా భవద్దు, నత్వము నుతింతు మింక విజ్ఞానులార॥ర॥
- సీ॥ అక్కటా! కవులకునపయశంబబ్బెఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసివామ
 అది యాననప్రసంగాధీనమనెడిమీయాశయం బాసాంత మరసినాము,
 ఆప్రశంసను దెచ్చునమలాత్తులెవ్వరో ఆమూలముగ మున్నె యరసినాము
 ఈ నఖ్యమొనఁగూర్చియింతుమూలమున వారనఘాత్తు లగుపూనిగ నరసినాము
- గీ॥ ఆవులించినఁ బ్రేవులనరయఁగలరు, కవులు, రవియెఱుఁగనిచోట్లుగాంచఁగలర
 కొప్పరపుసోదరులెయెఱుంగుదురు నకల, మక్కటా! యాననంబెంతచిక్కుదెచ్చె
- సీ॥ “ఒడ లెఱుంగనిసివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార
 ఈతకు మించులోఁతెందేనిఁ గలదే? కా నిండయ్య యొకసారి నిండునభన
 వైదికత్వమున కేవలం బేటి కెట్లా మీసాలు దీయుంపుఁడీ నరసులార
 విద్యద్విసౌదముల్ వినుట గ్రామమున కేయపయశమ్మునుగూర్పవరయు.ఁడనఁ
- తే॥ గీ॥ లార! నత్యవాదులును, యథార్థవాడు! లిప్పరమ్మునఁ బుట్టుటెంతేనిఁదక
 గాని విద్యలలో నేరుఘనులొ?యెఱుఁగు! పూనికలుతప్పగావయ్యేపూజ్యులార
- సీ॥ “కాశికృష్ణబుధుండు కరమండు లిఖియించినన్నఁ జేసిన”, దెంతనత్యమయ
 “అభిమానమున మమ్మునర్పించిరే కాని “శుద్ధమూర్ఖులె”యంటగూనృతం?
 “రామకృష్ణులఁబట్టి రహిఁదిట్టినా” రన్నప్రవాతయెంతటి నత్యవంత మయ్య!
 “నలుబది మందికే సలిపి రివ్వా” రని వెక్కిరించుట యేటిఫక్కియయ్య!
- తే॥ గీ॥ తమలెఱుంగని దిందులేశమునులేడు! ఆననమె తెచ్చిపెట్టె నీయనృతముల
 నిజముదెల్పి యశమ్ముచే నెగడరయ్య! వలదు జంపింక గుంటూరు వాసుల
- సీ॥ “కృష్ణులొ” ప్రవాత నిష్టేని మీరొకసారి పరికింపుఁడీ హితవాదులార!
 “దేశమాత”యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడీ, యొకసారి యాశ్వులార
 “ఆంధ్రకేసరి” లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుఁడీ యిష్టేని శుద్ధులార
 తమకృపతికల యథార్థంపు ప్రవాత లింకేనిఁ జూడుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ నభను జరిగినయట్టి వాస్తవమదెట్టి? దెట్లువా)యుచునున్నారొ, యెఱిగిశాంతి
చేయుఁ దీవ్రవాఁతప్రొలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్పు నిజ మెట్లొ పైకి రానేర్చునేని.

నీ॥ వేనవేల్ నత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీరితిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
నభ నున్న మీవంటిసర సులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
పంచభూతముల మాపండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పగించెదరె పౌరు
లెవ్వరో యొకరిద్దఁడే హేతువై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోయినయ్య.

గీ॥ 'రజకు వాక్యమ్ములనువిను రాము'లౌట, యుచితమయ్యమీవంటియోగ్యులకుసకల
మెఱిగినందుకు ఖలమేమి? యిట్టిపట్టు, నందుదాసీనులగు తెంత యర్హమయ్య

నీ॥ "అననం బొప్పలే"దని కోపగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం"బనుట కేయాధారమందురా! కొనసంపుకవిదాఁచికొనుటెనుండు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను"లెల్లుకోరువా రందురా! అది ప్రమాదాతిశయము
మఱిప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమాయందురా! స్థి "వారికే"యంచున్ధారణంబు.

గీ॥ చేసివాసిరి వ్యాఖ్యాతృ శేఖరులు, ప), మాదములు విశ్వసింపమిమాకుఁ దప్పె
అంతమాత్రానగంతులకనుమతింగ్రతె, సోదరులుచెప్పఁడయ్య! యోగూరులార.

నీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డరయఁ గావలె భవిష్యత్ప్రశంస
అని * భర్తృ హరిచెప్పటైనఁ జూడక యేరిప్రేరణమ్మున నె దుర్వారు లగుచు
గాల్ ద్రవియెన్నియోగాటులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితనభ"యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబింక మొకిఁతప్రవాఁతయందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞులనమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
నఖ్య మది మాకులేకున్నఁ జచ్చిపోము, వృథగ నెవవెట్లకుండునుప్రథితులార.

నీ॥ 'ఓంశాంతి'యనెడుమీయోగ్యత వేనొశృ జ్ఞాఘోషవలెఁజుండు నగఘోర
ఈయాహ మీకవ్వడే పుట్టెనేని మీనములమీఁదికి వారు చనరునుండు
అంతకొక్కిరింతపైనఁ బుట్టిన వారు "కుచమర్దనములు" పేర్కొనరునుండు
నకలమ్ము జరుగుపై శాంతిఁజెప్పటకన్న నన్యాయ ముండునయ్య! మహాత్ము

శ్లో॥ ప్రమాదోద్ధీమతామ" పీత్యత), అపిశబ్దవివకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః
పండితేన. (భర్తృహరిమా)

- గీ॥ లార! విద్యత్తలోఁదప్ప నన్యవిషయ, మండుఁ గొప్పింపువారినఖ్యంబు చూకు
నమ్మతము, దానిలోఁగూడ నమ్మతింతు, మేని భారతి మ మ్మింక నీసడించు.
- సీ॥ చొరవమై నెదిరించి సొఱకాయకోఁతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
అవధానమందు మిమ్ముతిశయించెద మంచు వ్రాసినారు నవార్లు చేసినారు
మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినా ర్చెడుగుడుల్ గూసినారు
మనీపూసి యెట్టులో మారేడుగాయ గాఁ జేసినా ర్త్త మైడఁ బాసినారు
- గీ॥ పెనఁగి మామీసమిం తేనిఁబీకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్ముఁగడుమకుండ
నేటి నఖ్యంబు మాకు? మీకేటిభరము, నభను నమహర్షుఁడయ్య! యశస్సులార.
- సీ॥ బందరేమయ్యసో? “ప్రస్సు” లేమయ్యసో? పుస్తకా లేమయిపోయెనెక్కొ
అచ్చేమి యయ్యసో, ఆస్తి యేమయ్యసో? వర్తకం బేమి కావలసెనెక్కొ
‘సూక్ర’ లేమియయ్యసో? బాబురేమయిరోకో? యుద్యోగ మేమూల నెండెనెక్కొ
ఇ లేమియయ్యసో! యితరమేమయ్యసో? మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరోక్కొ
- గీ॥ వచ్చినదె రాకయయ్య నీవాటికేము, నెలపు గైకొనుచున్నాము స్నేహభావ
ముఁచి పంపింపుఁడయ్య! యేముండె! ‘వడ్ల, గింజలోబియ్యపుంగింజ’ గేస్తులార.
- సీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిష్పట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిప్పుడు కార్తికమువచ్చె నిప్పటికేని మాకింటి కేగు
నిచ్చ పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల సీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీమైత్యునుమాదు ధీ మీసాల మహిమయుఁ గొప్పింపువారి మిక్కుటపుఁజేర్చి

 ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతిము మ
ద్రాసులో బి. యే (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి శ్రీని
వాసరావుగారు తత్కాలమం దంపిన 200 పద్యములనుండి సంగ్రహిం
చి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథవిస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహ
రించిన మమ్మవ్వారు మన్నింతురుగాక.

శ్రీమ॥ తొలుదొల్త గలనూఁగు లేఁజెమట నెంతో కాంతులకొగుప్పఁగై, తలఁ
జెప్పించితి భారుణీపతుఁ హృద్వద్మంబు లొప్పార ని, శృలవాగ్ధోరణిమారుతిక్రమ
ము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బళిరా! మీసమ? నీకు నీవనరి ద్రిప్పన్ జెల్లురా ని

గీ॥ యనుజుండీ! లేకయున్న మేముకటనింత, కాలముండుటిప్పట్టునంగల్లుపెట్టు
తక్కిన ప్రసంగములకేమి దైవకల్పి, తమ్ము లాజ్ఞ యొసంగుండీ ధన్యులార.

సీ॥ స్తీడర్లమా! కాము, బీయేలమా! కాము, ధనికులమా! కాము ధన్యులార!
అర్థులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, ప్రభువులమా! కాము, ప్రతితులార!
దీనులమా! కాము, మానులమా! కాము, మానులమా! కాము, మాన్యులార!
కుర్బులమా! కాము, బద్ధులమా కాము, వృద్ధులమా! కాము, వేత్తలార!

న్నికక. మ॥ కలరుర్వొ గడుసుక్కివుల్ మదః శులగర్వాంధు లవ్వాదుబూ,
తులనేనీతులటంచు రోతలను నెందుకైతలేయంచు ని, శృలదంభవ్రతవిక్ర మో
త్సుకతమై సంచారముక జేతురా, బలిరా! యెల్లెడ, వారిఁగాంచినినుఁ ద్రిప్పక
జెల్లురా, మీనమా! మ॥ తలమీఱక దలపోసియీ సుగొనిగ ద్వాహత్స కూర్పార్థివేండు
లసంస్థానములందుఁ బండితులునిన్నున్ దీయయత్నింపను, జ్వలవా గ్వాహినిగొట్టివేసి
తివిప్రాంచత్పాంక్షితీవైఖరిక, బలిరా! మీనమా! నీకునీవసరి త్రిప్పక జెల్లురా నిన్నిక
కక. సీ॥ నీనూఁగు నీపూడ్చనే యూడ్చ వప్పడే గురుకీర్తి కాపాడికొంటివయ్య,
నృపనభాప్రకరసాన్నిధ్యంబునక జైత్రవత్రికలను దెచ్చి ప్రబలితయ్య, ఆశు
ధారాకవిత్వాశ నెల్లెడనేగి యలరారుబిరుదంబులందితయ్య, వాగ్విహానముడేల కలు
కావ్యములువాని కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్య, గీ॥ నిన్నుఁ జెనయఁగ నెవ్వా
రునేర్తురనఘ, చాల రటుగాన పెంచంగఁజాలు దీవ, త్రిప్పఁద్రిప్పంగ మఱిత్రిప్పఁ
ద్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ, ద్రిప్పఁ ద్రిప్పంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు॥ సీ॥ విస్తలనెక్కిం
చి పృథ్వీపతులు గొల్వ నిక్కింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదింపఁగా వచ్చువారివా
దంబుల నీఱుగావించితి నీవకావె, వర్షాశనస్థితిఁ బడయఁగా దగురాచనెమ్మి
నుద్రదేకింతు నీవకావె, మాన్యంబు లిప్పించుమార్గంబుమాపించి నేస్తంబుఁ జూటుదు
నీవకావె, తే॥ గీ॥ మీనమా! గాఢ గౌరవావానమైతి, వెంతఁజేసితి ముక ముంది
కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పడుఁగడుఁబెంచఁజాలియుండు, త్రిప్పఁద్రిప్పంగనినుఁజెప్పి
చెప్పవలయు. క॥ నినుఁ దీయవకునుగల క, త్రిని జూడను సైపలుమేకు, తి
రున సేమో, యని కొంకుదు ధరణికేది. కక్కినవచ్చినఁ గాదె? కొంతగాఁదగు శ్ర
మి. క॥ కానర మానర నుడి నఁ, తోసిల్లఁగ నా సుకయితతోసాగెడినీ, వీనపు
కైసరులేనరి, మీనమా! నినుఁ దీయఁ గలుగు మేధాగతికిక. చ॥ మన మెటుచాలియుం

గీ॥ కవుల,మిప్పటి'రూల్కు'కుఁగట్టఁబడము,ఘనులు*పండిత రాయాదికవులు చూపు
త్రోవలం బట్టి పోదుము దేవునైన, లక్ష్య పెట్టము† మాకు వల్లభులు లేరు.

నీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునాననపుఁ జర్చ
అల్ల కొప్పరపు సోదరుల పేరులుమీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బైఁ, జని మనపైకిఁదెచ్చి కొని సర్వవి
ధంబులఁ జింతసేయ నె,య్యనువునఁ బాయు? వేసితిమి! యద్దొకఁడంతన జాతీయుం
టిమం, చును దలపోయుచుండి రింకఁ జూడుము కోపముమానిమీనమా. చ॥ కలరు
కవిత్వపార్థులును గల్గుదు రీకవితాభిమన్యులున్, గలరు కవిత్వ భీములును గల్గు
దు రీకవిమాడ్దిపుత్రులున్ గలదు కవిత్వధర్మమింకఁగల్గునమస్తముగల్గుకుండినన్,
గలుగవెనీపుకృష్ణుఁడనఁగాఁ దగి దుష్టుల నెంచ మీనమా. చ॥ చుడుకుదనంపు
పోకలకు దోనపు సేతల కాలవాలముల్, కడునెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ డి
గ్గెడువారిపీఁచ మె, ప్పడఁపఁగ ఫాలలోచనము వచ్చిన వెంటనె నీవువత్తు వి,వ్వుడు
దయఁబూనుమా? యలుకఁబూనక మానుమ? నీవుమీనమా, నీ॥ అలబ్ధహద్రభుశక్తి
దరియనప్పడ నీళ్లు మ్రింగిన వివ్వచ్చుమీనమెంత, దుర్వోధనుని గూల్పఁ దోడుగాఁ
గృష్ణుండుమిణ్గి నవలలాంకుమీనమెంత, వాలినివధియింపవంచ నావృత్తిమై మేమ్మే
యనిన రాముమీనమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱింగిత్రించుచుదూడ నేనిన సామిత్రిమీన
మెంత, గీ॥ నీవ మీనంబ వీచుకొ నీవ 'కుంఠి,తంబా, నాఁగలపల్కు నెత్తటినెటుం
గ, వెప్పు డనమానవిక్రమంజేవహించి జయము గొంటివి జగతి మీనంపుట్రేడ,
చ॥ అలఘుకవిత్వకీర్తిఁ గొననండటకున్ దరమానె? మించునె, త్తులగమకింపనం
దటకుఁదోచునె? తోచిన'జీలుగెత్తు'గా, వెలయదె? మేకుమాటమఱిపించదె పెం
చదె గీరతంబు;నీ,వలుగకు సంసక్రతాంధకవితైకమహత్వమ? చాలు మీనమా.
మ॥ సుమనిర్యస్కంకరంజగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తప్రతిపత్తితో
వెలయుచున్ బాండిత్యగంథానిలం, బమలంబైతెమలంగ లోకజనసమ్మన్యక్రియం
బొల్తు వో,కమనీయప్రతిభావిలాసమ? నమస్కారం బిదే మీనమా. (13)...

* శ్లో॥ మనస్వీ మ్రియతేవాఽపిస్వోత్కర్షం నైవ ఘుంఛతి।

అపి నిర్వాణ మాయాతి నాఽనలో యాతి శీతతామ్॥

† నిరంకుశాః కవయః

విద్యతగ్రవీంద్రనంబిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ
 కేవల కవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ
 గీ॥ మేటి యానన చర్చకు, మీకునత్య, వాడులకు, మాకును, “యథార్థవాదుల”కును
 మఱియు మామీసములకుఁ గొప్పరపుసోద, రులకు, దీర్ఘాయువిడిసల్వ ప్రోచుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁగొన్నిమాత్రము.)

- నీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 వండితరాయలదండితన మెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘాటత నెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
- తే॥ గీ॥ పల్క నేపల్కఁడెప్పట్లఁబండితుండు, వల్గె నానిల్పు నేగానిభయముగొనఁచు
 ఇదియె విద్యతగ్రవీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమీ రెఱుంగరే మహితులార.
- నీ॥ మాకవకీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతకు దూఱు దెచ్చినారు
 మాకప్రతిష్ఠ సంపాదింపనెంచి కృష్ణును నప్రతిష్ఠచే నడిపినారు
 మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తిపాల్పఱచినారు
 మాకు దుర్యశము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రపుఁ బ్రతికకు నదితార్చినారు
- గీ॥ ఎందఱో “యథార్థవాదు” లిం కెందఱేని, నత్యవాదులిప్పురమున జననమంది
 నారు శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికిశివ, రాముఁడయ్యెమాకేలకొవంపుఁజెలిమి.
- నీ॥ నఖ్యపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీచేయుయత్నము గడు శ్రేష్ఠ మయ్య
 సాగనంపకమున్నె చనువాగమేకాని చుట్టుకట్టుల నుండఁసూరివరులు
 నభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియేకాని నభాంతరమున
 కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు గాయత్రి సాక్షి నికగ్రమ్మెఱుఁగుఁడు
- తే॥ వారి సేమంబు గోరినవారు గాన, సంశయించుచు నున్నారు నకల మెఱిగి
 నట్టిమాకడ డాచ నేలయ్య! వారి, వదలి చిరకాలమయ్యె నహృదయులాద.
- నీ॥ వ్రాసి యిండంటిరే? వారితోఁ బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
 వ్రాతవ్రాసిన యంత నే తప్పిపోవునే! కాల్ద్రొప్పువారి బింకంపుఁగంపు
 కాల్ద్రొప్పు పెట్టివో గనుఁ గొన్నవైఁగాని నిదురఁబట్టదు మాకు నికగ్రమయ్య
 యీయూరఁ గాకున్న సేయూరనైన మీసమ్ముఁ బీకుట చూచి నఖ్య మంతఁ.

గీ॥ జేసి విడుతుము మామీద నీను గొనకు, డనఘులారా! దెబ్బను దిని నట్టిపులికి
నూరుపెటులబ్బమీరెన్నియోర్పుమంత, ములనుబరియింతురేనియనలఘులార.

సీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ జిట్టుబుట్టు లచ్చొత్తించి పట్టణంబునఁ బంచినెట్టునాఁడు
“కాంపిటీష” నటం చెకామెకీ నరుదెంచువజలకోరిక భంగ పటచునాఁడు
అక్షరతత్త్వ మావం తెలుంగక మీన లాగి బట్టియుయ్యాల లూఁగునాఁడు
ఎఱుంగని వాత లేవేవియోగిల్గుచు “గుచమర్దనములు” పేర్కొనెడునాఁడు

గీ॥ మీర లేజైతిరాక్కా! యిమ్మెయిని జేయి, కాలుమీద నాకులకు యత్నాలివేల
యద్భవతి తద్భవ త్యేవ, యనెడిమాట, లెఱిగి వర్తింపుడయ్య యింకేటిసంధి.

సీ॥ నత్యవాదియెవరో “జంట్టిమకా” పదవాచ్యుడేయంటియా సూరి నెఱుంగుడయ్య
అతని జ్యేష్ఠభాత యగు “యథార్థపువాది” నూడ నట్టిడె యంట! చూడరయ్య
ఈయవతారమ్ము లెత్తువారలరసనాంచలమ్ములకు భర్తాంచితములు
భూషణమ్ములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వానిమై సూరేగఁ జేసి పిదప

గీ॥ సోదరులకును మాకును వాడుతీర్పఁ, బూనుడయ్య తరతమత్వములను బట్టి
మార్గుల సెనంగుడయ్యమీమతిశేష, మెల్లవిద్వాంసులును మెచ్చ నెనఁగుడయ్య

సీ॥ “కుక్కతోఁకను బట్టి గోదావరీడువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“వేడినీళ్లనె యిండ్లు వెలిగింపఁ బూనువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“గానమ్ముచే జింతకాయలు రాల్చువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“కంజాపు ధూళిచే గప్ప నెంచెడివారు” తిరుపతివెంకటేశ్వరులు కారు

గీ॥ పైకి రాకున్న నెవ్వరి పైకిఁగూడఁ జనరు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి వారివీరి తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

సీ॥ పిలువని పేరంటముల సెనర్పరు గౌరవార్హుల నవమానమంద నీరు
ధూర్తుల నైపరు ధూర్జటియైనను దగవుమాలినచోటఁ దగవుపెట్టి
తీరుడు రూరక యేరిని గదలింప రెవరేని గదపిన “నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర” నం చనుకోకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి

గీ॥ అంతయో యింతయోయర్హులైనవండి! తులుపొన ర్చెడినభలోన నిలిపికోనఁగ
బూనుదురు పక్షపాతుల పూనికలను! వినరు తామెఱిగినయట్టివిషయమెయిది

సీ॥ ‘నత్యవాది’ పదంబు చంతాలమయ్య నద్దానియాపదదీర్పడలఁపుడయ్య
అదురాపదయె ‘యథార్థవాది’ పదంబు గనియెడద్దుఃఖంబు కడవరయ్య

- శాస్త్రీయమైనట్టి నరసాళు కవిత ధిక్కృతయయ్యెనెలుపోడు లెఱుంగుడయ్యె
పదియాలుకళల యవ్వానితో రిక్కల నెనఁజేయుపూనికల్ గొనకుడయ్యె
- గీ॥ కీర్తికాములరై కవితార్వీరబాపి, పక్షపాతులవ్రాతల వలనఁ గలుగు
దేశఘోషంబు నుడిపి యుదీర్ణగరిమ! వఱలఁజెలువారుడయ్యెధీవరులు మెచ్చ
- సీ॥ లేడు శాస్త్రజ్ఞత లేడు కాన్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞాన లేశమును లేద
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జకువంగ లేదయ్యె నదియట్లులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేడు వ్యాకరణంబు లేడు పాండిత్యంబు లేడు సారజ్ఞత లేడు శిష్యు
లకు భారతాదుల నొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్పు శక్తి నిక్కముగ నేరి
- గీ॥ కట్టియయ్యలు మహ్మాంధ్రమందు నెట్టి! మీనములు పీఁకుటకు నెట్లు మీనములు మ
హాత్ము లాప్పుదురో? తెలియంగవలయు, నభనునమహర్పుడయ్యెయశ స్ఫుల్వలార
- సీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు
తా నుచ్చరించు వదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జొందు
కవనం బనఁగ నేమొ కవు లున్న నభలోనఁ జక్కఁగా జెప్పినఁ జాలుఁజొందు
పద్యములటులుంచి గద్యమేయనుకొందు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు
- గీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్వదచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగ నుపన్యసించినఁ జాలుఁజొందు
మేమువదలెద మూరకే మీనముల మ! టంచు మీనముఁ దలపెట్టు టర్లమగునె.
- సీ॥ మచ్చిమ్యల నటుంచి తచ్చిమ్యలకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీదికి వచ్చి కాలులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు
లెఱుంగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార
శాఖాభిమాన పిశాచంబు వైదుష్య మీ నేర్చునయ్యె యహీనులార
- గీ॥ తగినమందులు పక్ష వాతమ్మునకు ల! భించుఁ బక్ష పాతముకు లభింపఁ బోవు
“కొఱవిఁబెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు, నివ్వు! డేటి రాజీలుమావారి కెఱుంగఁ జెప్పుడి
- సీ॥ ఆంధ్రమ్మునందేసి యప్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహక్కు?
శతవధాన మ్మునుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరిదే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దానిపే ర్వీరలెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియండినఁ “బండితులుగల్గు నభ”యన్నయంతనే జాటుటేటి
- గీ॥ కయ్య! వారుమమ్మెదిరించు టాశుకవిత! యంద యుక్త మామాత్రమేయైన మేము
విశ్వసింపకయున్నను విశ్వమెల్ల! నమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

నీ॥ “ఆశుకవిత్వమ్మునందేని మీ రేల విశ్వసింప” రటంచు వేయఃప్రశ్న
కుత్తరమ్మాలింపుఁ డూరకే యెల్లెట్లా “బడబడ” వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు రేమానవులూ దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు
పండితులగువారు “పకపక”నవ్వుదు రవ్వారు నవ్వి నయాశుకవిత

గీ॥ అందువేరొక్క నామంబునట్టిదాని, కెవ్వఁడీకొను “నిహిహిహీ! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనిపండితులునవ్వునిట్టి పూర్తి గొనరువిద్వత్తు పులుగనుంగొనుఁడుమఱియు

నీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గుగానంబె గానమో? కట్టువీడినదియే గానమొక్క?

కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయేకాంతమో? కట్టుదప్పినదియే కాంతయొక్క?

కట్టుఁబాటులు గల్గు? కాయమే కాయమో? కట్టు వానినదియే కాయమొక్క?

కట్టుఁబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టుదప్పికొన్నదే కవనమొక్క?

గీ॥ మీమనమెఱుంగదే? మేరమీటి మంచి, చెడ్డ లరయకయెన్నియో చెట్టులఱచు
వారి నేరంబు నైఁచుట పాడిగాదు, కూక లిడుఁడయ్య నతెగ్గర్తి గోరుఁడయ్య.

నీ॥ సంసక్రతగ్రంథవాసనయే లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులుగాని
ఆంధ్రరహస్యవైయాత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్కయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము నుంథ లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనినలుఁగుగాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డపలుగు గాని

తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱుఁగనిచారెమీరు, తెల్లలూనేని వీర లెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? నుంథచెప్పఁడయ్య, సంధినంగతికేమి యోసర నులార.

నీ॥ ఏపండితుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ కులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునె?
ఏకవీంధ్రుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నరిఁజేసి నద్యశశ్శాలి యగునె?
ఏజమీందా ర్వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనఁజేసితా వ న్నెకెక్కఁగలఁడొ?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁడొ?

గీ॥ చూచియేతీరుదుము మీఁదఁ జూడవచ్చు, సంధినంగతు; లెట్లేని నభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేటొక గతిగాంచఁబోకుఁ, డయ్య! వేత్తలరప్పింపుఁడయ్య! యొయ్య

నీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేశమెక్కరునిబిల్చి చదువునందెలు మనశశ్శ కింక
చేయింపుఁడయ్య! యీప్రపాయమందున నె శుశూష కావ్యజ్ఞు నిచ్చోట నిల్చి
మాన్సింపుఁడయ్య! “డమాడమాడమడమల్” “ప్రాజ్ఞు లీపోకలాప్ప” రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య! “యీబుడబుడక్కల” “కాశుకవితాత్రశస్తిదక్క”దని నెకిర

సీ॥ మీకు యశ మబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మమ్మెదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేనిమోద, మబ్బు సంధియు నామీద ననుఘటించు.

సీ॥ వైదికతాకిక వైషమ్య మెవ్వారు తెచ్చిపెట్టిరో? సుంత తెలియఁడయ్య
ఆత్మగౌరవమునకై పాడుపడువారి దీనిఁబెట్టుదురు సందేహ మేల
తగుగౌరవంబు విద్వత్తకుండునుగాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ“ దదన్య లీకక్షకుఁ గారకు” లని యెవ్వరేనియు ననకమాన

సీ॥ రకట? విప్రులు, దేవాంగులట్ల వశ్య, తో హరులయట్ల వెటివెట్టితోవఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానువఁగఁడఁగుఁడయ్య, సంధి గోరుమీ కెయ్యది చనుఁగదయ్య.

సీ॥ ఆంధ్రభారతకర్త యైనతిక్కనసోమయాజిజన్మ స్థానమైనకతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిఁ బ్రక్క నుండుకతన
ప్రకృతంపుఁగవుల సంభావించుగ ద్వాలరాజ్యంపుఁ దోవలొఁగ్రాలుకతన
వెనుక కాలమునందు వినుతింపఁ దగుపెద్ద విద్వత్కవులు దీనవెలయుకతన

సీ॥ నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె మెచ్చ,వలదె గుంటూరిపురిని విద్వత్కవీంద్ర
జనని, కేవలకవితరనగ్గరిణి, దీని, మహిమ మెంతేని జ్ఞాఘ్యంబు మాన్యులార.

సీ॥ నిందింపనేమయ్యె? నిజమైననత్కర్తి గలిగించు“నత్యవాదులు” గలారు
గర్వింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించుయోగ్యు లగుయథార్థ వాదులు గలారు
కయ్యలకేమి? నత్కవికదంబములపే ర్వలయింపఁగలనియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁగూడమన్నమాన్యులు గలారు

సీ॥ ఏరిచేమెచ్చగొనదుగుంటూరిపురము, నగనతకుఁదాపు బలుచన్నెసిరులప్రపోవు
మీకుమీప్రపోలికినిమేరమీఱుసిరుల, నిచ్చుభగవంతుఁ డింకమ మ్మేగ నిండు.

సీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్చుకొన్నచో వారి కేకొఱఁత రాదు
వారిసేమమాఁగోరువారె“యాదవకుల మునకు మునలము” నాననపుఁ జర్చ
కల్పించి రదిపూర్వకవినమ్మతము గామి మాకు సంకీర్తతి లేక పోయె
దీని నామీద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్పి రెవ్వరో ఘనులు వారి

సీ॥ నెఱుఁగుఁడయ్య! యనవసరమిట్టిక్ష,లింపుగాఁబో’వనుచుమందలింపుఁడయ్య
యేరువైదికులు? నియోగులెవ్వ? రొక్క, నిప్రులేగారటయ్య! యావేత్తలార.

నీ॥ ఘనమగు పయోవృద్ధిపాండిత్యభూషణుడు నీతారామశాస్త్రి కన్న

నుభయభాషాకవిత్వోపాయశాలి శిష్టాహనూమతగ్రవిశాస్త్రికన్న

కృతి యభినవనరస్వతినేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రికన్న

ములుకుట్లకులుడు నిస్తులుఁ డాశుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రికన్న

గీ॥ మఱియునుంగల శాస్త్రవిస్మయలకన్న, మొలచిన వెకొమ్ములితరులమోములందు?

నవనరము లేనియాననం బడుగ నేల? చర్చ పెంచంగ నేల? యశస్సులార.

నీ॥ వేదవేదాంగాదివేత్త చేవలివెంకటప్పశాస్త్రుల కెన యన్యుఁ డగునె?

రామడుగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రులఁ బోలనెవని వశము?

కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీసౌరి హనుమద్భుధుని కెవ్వఁ డగును దీటు?

అతిశాంతమూర్తి సాహితీపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యెందుఁ గలఁడె?

గీ॥ మఱియు నెందఱులేరు ధీమంతులందు, వీరిలోనేరు కొప్రంపువారు చెచ్చుఁడ?

వారికేయాననంబును గోరనేల, చర్చ పెంచంగ నేల యశస్సులార!

నీ॥ కవి పూణభాషావగాహి వంకిపురవంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న

బలిజెవల్లి కులసంభవుఁడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత సుకవికన్న

నకలకళానైపుణికిఁ దాపు మేటి మల్లాది వెంకటసోమయాజికన్న

నాటవేలనియోగి యనఘజూపూడివంశజ హనూమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న

తే॥ గీ॥ మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న, లోకకాగ్యులకన్నను లాఁతివారి

కాననముగోరనేలయ్య! యనుచితముగఁ, జర్చ పెంచంగ నేలయ్యనర సులార?

నీ॥ శౌంధి భద్రాద్రిశాస్త్రులవారిశిష్యుండు తచ్చెలి గలకైత దనరుసుకృతి

“అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి నని స్వయముగాఁ జెప్పికోఁజాలుధట్టుఁ

డొకతైలి నేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలుచైలులఁ గవనమ్మునలుపుజాణ

ఎపుడు రచించినట్లే కనుపట్టకే పలుకృతుల్ ప్రకటింపఁ గలయుపాయ

గీ॥ శాలిబ్రాహ్మణప్రభువునాచారవరుడు, ప్రథితమంత్రప్రగడవంశభవుఁడుశ్రీ భు

జంగరాయలకేల యాననమునడుగ? రొరులు వీరికి మిన్న లే యోగ్యులార?

మ॥ పటుజంఘానిల ధోరణీరణరణత్పాగ్భరనున్నాటవీ

తటశాఖాపటలాంతరుద్ధతనితాంతస్ఫారఘోరాగ్నిరు

ఘటనాధూపితభస్మసాతకృతకురుటాగ్రండంబుతో వహ్నికేఁ,

ఘటియింపం దలపెట్టి నారుకద! సఖ్యం బార్యచూడామణుల్.

మ॥ న్వకృతాగఃప్రకర ప్రచారనిహతాపారన్వయోధ ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యనర్వధరణీ నిర్ణేతృతాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో సుయోధనునితో బ్రాజిష్ఠునిక ధన్యు
త్రకునికాగల్పచలంచినారె? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోపా! హితుల్.

సీ॥ “గర్వం” బనెడి మిషగల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుడొకడు
“పండిత లక్షణ” ప్రస్తావమిషచేతఁ బడదిట్టునట్టి సర్వజ్ఞుడొకడు
“వంటపాపనికుత్సవం” బంచుఁగల్పించి రసఁ జేరుగనుయశో రాముడొకడు
“రామేశ్వరీయ” మన్నామంపు పొత్తాన బూతు లేకరు వెట్టుపుణ్యుడొకడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు, బయలుదేరిరియింక నుబయలుదేరి
గలరు కీరితి చేకూర్చు గలరు నంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పడయ్యె.

సీ॥ “ఈలకూరకుఁ బోయి యిల్లటం బున్నట్టు” లయ్యె మావర్తవం బాద్యులార!
అలపాశుపతమహాస్త్రిగ్ని హోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార!
కాఁకరపర్తి “శృంగంపుభంగపు” వ్రాత లడచుపూనిక దీననడుగుఁబట్టె
చ ర్ల నారాయణశాస్త్రి “బార్హస్పత్య” మరయువేడుక దీన సంతరించె
గీ॥ గీరతము సారెకుం గోరు గీరతులకు, తూహలమ్మునకించుక దొడరె విఘ్న
మిక్కతమ్మున, నికనింటికేగ నాజ్ఞ, మొసఁగుడయ్యగుంటూర్పురీయోగ్యులార.

సీ॥ కొప్రంపువారు మాకుఁ గనిమ్మ లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొప్రంపువారు మాకు సుశిష్యు లవ్వారి కరయఁగా నైజ్ఞుల మగుదుమేము
తత్కవిత్వంబు “నదరు మరాటా రైలు” “మదరాసు రై” లయ్య మాదుకైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత
గీ॥ వయసుకా! పెద్దలముమేము, వారుపిన్న, లింతియేభేద మింతకునింతకలనా,
మెందులకు? స్నేహితులమైతి, మింకమీరు, శంక దక్కుండు నెలపు నొసఁగుడుమాకు

క॥ ఉరుకీర్తి నరనరాట్పుర, వరవాసుడు పంగ నామవంశ్యుడు సుగుణ
ద్ధురుడు నరసింగరావ, వ్వరమునకున్ మమ్మును న్వయముగఁ దాఁబిలిచెన్
తే॥ గీ॥ అతఁడు శాఖాభిమానుల, కహితమైన, పనికిఁ బూనిన కతననప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాధ్యులు సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ,

ఉ॥ *ఆపురికేమురేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
పాపియొకాని యయ్యనఘుపజ్జకుఁబోయి “వృథాప”యత్న మే
లా పొనరింతు? వివ్వరికి నల్లకపుల్ చనుదేరు భీతి లో
దాపర మయ్యె వారి” కని తా నెఱి బొంకి కలంచె నాతనికొ. ౨౦౦

చ॥ కలఁడు ప్రసిద్ధ వంశ్యుఁ డరికాండము నైతము మెచ్చఁ దగ్గధీ
బలమున కిక్క యా“పయిడిసాటి” నివాసి, యశస్వి త్యాగి వి
ద్యలకు నిధాన ముంబ? కవితా వనితా హృదయంగముండు పే
ర్వలసిన“రామరా” వనెడి జెల్లముకొండకుఁజీనుఁ డున్నతికొ. ౨౦౧

*(నర్సరావుపేట శతావధానపీఠికనుండి.)

...నర్సరావుపేట.

ది 30-9-11

నాప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ “తిరువతి వెంకటేశ్వరక
వీండ్రుల”నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానై వుణ్యమును జూప నిక్కడకు రమ్మ
ని యావాహన జేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమేకదా; వారిని ఆవాహనచే
యుటకు తగుప్రయత్నములన్నియు సిద్ధపర్చుకొని యున్నాము. సోటీసులు వంచి
పెట్టి సొమ్మువసూలుచేసి పెండాలువగైరా సిద్ధముచేసి యున్నాము. వారురేపి
క్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంటలగాయితు
ఆరంభమగునని సోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే
లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు, పి. నరసింగరావు నదరుకవులను మో
నగించదలచినట్లున్ను, ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, విసుట మిక్కిలి విచారక
రముగా నున్నది, అట్టిమాటమేమెన్నడు తలంచ లేదనియు, యీశతావధానము
కై పూనినవారందఱు మరియుదగల పెద్దమనుష్యులనియు, మేము రూఢిగా చెప్పచు
న్నాము. అవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు వన్నినకుట్రమాటలై
యుండునని మేముతలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసినయవసర
ముండదు. నదరు విద్వత్కవుల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తించకో
రుతాము, రేపుపుదయం 9 గంటలైననుమీద వారు యిక్కడికి దయచేయవలయు
ను. ఈపుత్తరంతెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చేనిమిత్తం

చ॥ అతనికి మాయడ౯ మఱియు నాయనయందున మాకు వినిగ్రమై

నతితరమైన సేర్పి యలరారెడి నప్పరిలో వధానము౯

గుతుకముమై సెనర్పి కనుఁగొంద మటంచుఁ దలంచుచుంటి మ

ట్టితఱిని బెట్టె సెక్కఁడు కడిందిగఁగయ్యము దయ్యముంబలె౯. ౨౦౨

పంపబడిరి. రేపువారు ఇచ్చటికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, దయయుంచి వారు రేపు బయలుదేరులాగు చేయకోర్తాము. వ్రస్తుతము గుంటూరు లో యితరులు “శతావధానము” చేయుచున్నను, వీరివృత్తాంతి యిదివరకే లోకములో పాడుకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యముచేయక తప్పక రాగోరదము.

ఇట్లువిధేయులు

ఆర్. కృష్ణమూర్తి౯.

పి. నరసింగరావు.

షరా—(ఇంగ్లీషు పుత్తరమునకు నరియైన తెనుఁగు.)

చంపకమాలిక॥ “భయపడినారు రా” రనుచుఁబల్కిన వాఁడఁట? మివ్వఁడో మహా, శయుఁడు భవత్సమీపమున; జం కనునట్టిది మాకుఁ జెప్పడు, ర్ణయుని క్షమించుతావకఘనత్వము జ్ఞాఘ్యము “నత్యవాది” డు, ర్ణయము, “యథార్థవాది” యవరాధము, నింతకుమున్ను పత్రికల్, న్వయముగ వెల్లడింపఁగని వారలవారణ మెట్లటంచు నూ, మాయెదియుఁదోఁపకేవగ చునన్మదఖండరుషాగ్ని కీలకీ, వ్యయితదురూహబదుర్ణయ ములాజ్యము గావుటకించుకేని నది, దియమును గల్గునే! యకట! తిర్పతివెంకటశాస్త్రి లెందుకో? భయపడుటల్; రిపుల్ మనుపె పాటిరి మాటిరితోఁచినంతయు౯, నయ మొకయంత నేరనియనాథలువాఁగుట తప్పనన్యమే, వియుభయకారణం బరుగుదేర డు వారలమోరుమూయ మీ, కెయనఁగ నేల! రుద్రునకు నేని యశక్యమె? దేవుఁడెంచు ని, శ్చయముగ లేఁడ” టంచనెడి సాహసుల౯ భగంతుఁడేని యే, మియు సెనరింప నేర్చునె! యమేయున కేనియనత్యవాది డు, ర్ణయుఁడె న్వయంకృతమ్ములవరాధము లే తుదిరూపుమాపుతో, గయకరుగ౯ వలె౯ దురిత కారకుల౯ మొఱకుల్; తదీయని, ర్ణయత తదర్థసంబంధఁతరా దదివృద్ధికి వచ్చుటే గుఁడి, యయమొనఁగూర్చునజ్జనుల; కద్ది

చ॥ కలహము పెట్టుచూనిసియు గవ్వకు మాటెడివాఁడు గాఁడు పై

నెలమిని వాని నూత గొని యెన్నియొ మృగ్గులు వెట్టుచెట్టు నీ

డలమరిపంపుజీవనపుండక క్కరు లాతనిపాటి వారె య

య్యలఘుఁడు రామరా వొకఁడె యాధ్యుఁడు సర్వవిధాల నంబికా. ౨౦౩

ర! పైకినమనక్కతుల్ మృషా, ప్రియములుపల్కుచున్ నలుపుఁజేతును మాటిచిమా
 ఆ నేర్పు సం, ఘయశముకోనవై మిగులఁగట్ట మొన ర్చెద, నంచువాఁగు ని, ర్ణయమున
 మస్తముందెలిసి నాస్తికుఁడై యనృతమ్ములాదు గో, మయజల సేవ నాట్టుఁడగు మాన
 వుఁ; డాయవివేకితోడ నా, భయరహితాత్ముతోడ నలపాతకఘంజముతోడ నట్టి
 సం, శయలవశాన్యుతోడ నలసాహసికాగ్రణితోడ నట్టిమృ, జ్ఞయయశుతోడ నట్టి
 పితృమాతృవిరుద్ధునితోడ నట్టియా, మయముఖుతోడ నట్టిఖలమాన్యునితోడ నటువంటి
 జెష్టతో, నియతదురాశుతో జితమనీషివరేణ్యునితో నపాత్నుతో, నియమితలజ్ఞుతో
 నెవఁడు నేర్పుఁజెనంగఁగ; మిమ్మువంటివా, రియశమునందె యెట్టులాపరిశ్రమచేసి
 కళంకు నిగప ని, ర్ణయుఁగయతించెఁగా! అవుర! దంభ, మపెబాయవివేక! మార! దు
 ర్ణయ, మభరాకుతంత్ర! మపురా! కలికాలము! పత్తికామహా, శయలనుబోలెమిమ్ముఁ
 దనసంచినినించఁడలంచెఁగాదురా, మయుఁడు; మయుండుపన్నునలమాయలు పన్నె
 డివీని సాహసో, దయమిటులేప్రవృద్ధిఁగ నితద్దయు వానికిఁజేటుదెచ్చుఁగా, కయతనితో
 డనేమి! కఱకంఠుఁడెమర్పఁగవచ్చెనేనియున్ భయ,, మనుమాట మాగృహమువజ్జ
 వనించెడికుక్కకేని లే, దయమొనఁ గూర్పుకాళికజయంబెపుడున్ సమహర్పితీరు
 దు, ర్ణయులుహతాశులై చెడి యనాధవివాహపుమంగళధ్వని, ప్రియముఖులై యడం
 గుదు, రుపేక్షయొనర్చుటెమేలు వీరిలై, న్నియింక మఱొత కాలమునశింహక నిల్పును?
 మాత మోమహో, దయ! నరసింగరాయ! మమతన్ మముఁబిల్చినమిత్రునిన్నునె,
 మ్మొయిఁగికురింతు! మెవ్వఁడొయమేధఘుఁడే, మననేమి యాదురా, శయులునశిం
 త్రు గాక విలనద్యశమబౌద్ధుఁడౌగాక నీకుమా, కయి శ్రమచేసినందులకు నంబిక నీ
 కు శుభమ్ము గూర్చి మా, జయమున కొక్కకంబముగఁ జక్కఁగ నిల్పెడుఁగాక
 యిప్పురిన్, నీ॥ స్నేహితుల్, పిలిపించి చేయించునభకంటె శాత్రవనభయేశక్తివ
 దంబు, జయము గోరెడి సభాసదులకంటెను బలాజయము గోరెడిసభాసదులై హితు
 లు, నీరసప్రశ్నముల్ గోరువారలకన్నఁ గఠినసంప్రశ్నకుల్ కరము హితులు, న

క॥ అతఁ డింట నుండియే వం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చెన్ శాస్త్ర
 న్నైతిముఖ్యనంనగ్రతకళా, గతి ననదృశుఁ డంతెకాదుకవితాన్నితుఁడు
 తే॥గీ॥ నరనరాట్పురి శతధానంబుఁ మొదట, జరిగె నందునెకానెక జనుఁడురామ.
 రావు నడిగి నమన్యవైరంబుక తనఁ, దెచ్చిమాకిచ్చె నదిమాకున వృదయ్యె అంగ

నరనరావు పేట శతావధానము .

ఉ॥ చూకొట కొక్కబ్రహ్మను నమస్తకళాకరు సృష్టి చేసి యా
 వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిదముల్ పొనరించి ముక్కు; మా
 స్వీకృతశిష్యులకొ నడులఁజేసి యశం బనిశంబు నించి తీ
 లాకలనంబునకొ నరసులకొ దనియించుపరాంబ నెంచెదకొ.

ఉ॥ రెండవసారి యర్జునుఁ డరిందమయాత్రకు నేగుపట్టునకొ
 భండనమందు గాండివము పార్థునిహస్తమునుండి జూతిన
 ట్లాండొకచో స్థలద్దతియు నుండిన గేలి యొసర్పకుండు మా
 చండిక వచ్చి వెంబడినె నర్జుము నిర్వహణం బొసర్చెడుకొ. వె॥ శా॥

ఉ॥ “ఎందులకై జనించితిరో యేపనికై మఱి పూనియుంటిరో
 అందులకై శ్రమఁవడక యందును నిందుఁ జరించుటేల” యం
 చుం దరిలేనినీదయను జూపఁగ నెంచితి వోమదంబ! యీ
 చంగముగా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్మటులేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకల్పన.

సీ॥ చుట్టుపట్టులనెందుఁ జూపట్టదే సింగ మని మనంబున ధైర్యమును వహించి
 జంబుక మ్మొక్కందు జంకింతయునులేక గర్జించె నట! “సింహగర్జిత”మని
 ఆనమిశస్థకుంజాంతరమ్మన నిద్రఁ గనుచున్నయొక్కసింగమ్మా కన్న
 లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క వీరక యంతయుఁజెడి తోఁక ముడిచి.

మ్మాన మొనరించు నజ్జనావళికంటెఁ బడఁదిట్టువారెయ్యవ్రజంబు తే॥ గీ॥ మాక
 నుచు నెంచు లోకనమ్ముతులెకాని, “శత్రునభ” యంచు మదిలోన జంకిపాటు,
 వంచకశతావధానులవంచలోని, వారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు కారు. (తి॥వె॥)

తే॥ ౧॥ పాటిపోయియు “సింగ మే పాటిపోయె, నంచునటవంగజొచ్చెయథార్థవాది
నత్యవాదియునౌచు నిచ్చలునుగడఁగి, యిట్లెగా! శక్తిహీనులయెమ్మెలకట.౪

నత్క విత్వము

శా॥ సారాసారవివేకముల్ గలిగి శాస్త్రప్రక్రియాధుర్యమై
పేరుంగాంచి నత్కబంధవితతికొ విన్నాణమా నయ్యలం
కారాదుల్ గనుపట్ట మోద మికు, నత్కవ్యగ్రణిల్ మెట్టు, రే
దోరీతికొ జెడుగుట్లు గూయ నది విందుల్ సేయునే యేరికెకొ. ౮

ప్రచ్ఛకుఁడిచ్చినకల్పన—కవిరాజవిరాజితము.

తిరుమలలో నలదేవుని భక్తులు తేకువమై నెటు పూజలచే
బరమనుహోత్సవముల్ పొనరించుచు భక్తిమయి స్తుతియింతు రటుల్
తిరుపతివెంకటనాముల మమ్ములఁ దీరికమైఁ బిలిపించి మహా
దరమున నూదున నేగఁగఁ జేసిరి తద్దయుఁ బొరులు నర్పచురికొ. ౨౬

చిల్లపెంకు.

సీ॥ ఎద్ది దా నీటిలో నెగురవైచినయంతఁ గప్పగంతులు వైచి గుప్పచుండు
నెద్ది దా వీధిలో నేగుచోఁ గాలిలోపలఁ గ్రుచ్చుకొని పాదపడఁగఁ జేయు
నెద్దానిఁ ద్రొక్కుచో నెగిరి తిట్టుచు ముసలమ్మలు మడినీళ్లు గ్రుమ్మరింతు
రెద్దానిపాలురెంతేఁ ద్రొక్కుదుంబిళ్ళయాటలో నుపయోగమనుచుఁగ్రొండు
తే॥ ౧॥ ఆట్టిచిల్లపెంకుదరినిబుట్టి బీట, పాడు చేఁకబీటనువేరఁ బరఁగుచుండు
దానివర్ణించుచును గవితసురచించు, వారిక వనంబుచేఁడుగావలు సేమె.౨౭

దశావతారములు-

క॥ జలచరకూర్మవరాహ, మలనరసింహవటురామమానవరామ
జ్వలబుద్ధకలికిమూర్తికొ, దలఁచెద నే నాదశావతారుకొధీరుకొ, ౨౮

రాజు— కవిరాజు.

ఉ॥ ఆతఁడునుకొరసార్థి, యితఁ డెన్నను నల్లై రసార్థి, శ్లోకసం
పాతమనూహారుండతఁడు, ప్రస్తుతవృత్తమనూహారుండు వి
ఖ్యాతుఁ డితఁడు నట్టిఁడ తగకొబరిశీలనచేయ నిర్దుతా
రాతినృపాలుఁడుకొ సుకవిరాజు సరాసరివారలేక ౨౯

ఇప్పటికొండవీటిసీమవైఖరి.

శా|| జొన్నన్నంబులు పోయె నెల్లరకు మెచ్చుల్ గొల్పుమేల్ రాజనా
లన్నంబు ల్లభియించె మిన్నయగుగోఁగా కన్నఁ గర్వయ్యె నం
పన్నంబై తగుహూణపాలనము సంపాదించు నీకాలము
దన్నా! జాణ్ణిసృపాల! నీకుకృప నెంతైశ్వర్య మింకబుసా.

31

శార్దూలమార్జాలములను గూర్చి.

శా|| చాటల్, కన్నులుఁ, గూరుచుండుగతి, మార్జాలమ్ముగా నెప్పు యుం
కారంబుకొ గనుకొన్న మేనిపటిమకొగన్లెన్న భేదించు బల్
ఘోరాకారము గల్గువ్యాఘ్రములు నైకొన్నట్టిశార్యంబు మా
ర్జారంబుల్ పొనరింప నేర్చు నెటు లోజకొ జచ్చి జన్మించినకొ.

32

(ఆవధానాంతమున, ఇతరులుచెప్పిన పద్యములనుండికొన్ని.)

సీ|| ఆశుకవిత్వంబు నల్లుట జగతికిఁ జవిఁ జూపినట్టియా సరసమకుఁలు
ఆవధానసంపద నతిలాఘవముఁజూపి కీర్తిఁ గాంచినయట్టికీర్తియుతులు
సంస్కృతాంధములందు సరిలేనిపాండిత్యగరిమగాంచినయట్టి గణ్యయశులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేనిమర్యాద లందియు, నందుచున్నట్టిఘనులు

తే|| గీ|| నాచు నీయవధానమింపలరఁజేసి, మమ్ముఁడన్నిరి నిండుఁజేమంబుతోడ
శుకవిశేఖరు లంచనుసూరిజనుల. పల్కు నిజమయ్యె నీప్రజ్ఞ పరిధవిల్ల.

ఇట్లు, భువనగిరిబుచ్చిపర దేశి సోమయాజులు.

క|| అరయంగనరసరాట్పుర, వరమునవిబుధేంద్రులెల్ల బలిరేనియనఁగాఁ
దిరుపతివేంకటశుకపులు, మురిఁమున శతావధానమును నంపి రొక.

గడియారం వెంకటప్రస్తుఁడు.

చ|| ఇపుడునజీవులైన మనయెల్లరపట్ల శతావధానపుకొ
నుపథము మాడభూషికులసోముఁడు చూపెను వెంకటార్యుఁ డీ
విపులను దత్ప్రసరితనవీనపు నీయవధానమార్గమున
విపులము చేసి కై కొనిరి విశుతి తిర్కతివేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| ఇట్టిపథంబు చూపుటనె యెందఱో యవ్వవధానులౌట కాఁ
బట్టి వధాని యెఁగిపతివానికిఁగూడ ననన్య భక్తియై
వధాను

మొట్టమొదల్ తదీయపదముల్ భజియించుటయొక్క లేసినో
దిట్టఁడెయతఁడైత గురుధిక్కృతిఁజేసిన వాఁడనంబడుట,

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి,
అభినవసరస్వతీ పత్రికాధిపతి.

నీ! “చంద్రుఁడెవ్వరికైనఁ జల్లగా నుండఁదా? పద్మాభయభాగ్య మాపాటిగాక”
వెలుఁగేరికైనను జెలుపుగానుండదా? గుడ్డిగూబలనూముకొఱఁతగాక
కలకండతీయనివలపుఁబుట్టింపదా? పైత్యరోగుల పాపఫలముగాక
కోయిలగానంబు హాయిగానుండదా? విరహులదుర్దశావిధముగాక
తే॥గీ॥ మీకవిత్వంబు మీలీల మీదుఘణితి, నరసులకుఁ గాదె కన్గరసాయనంబు
సరసతిరుపతి వేంకటేశ్వరకవీంద్రు, లార? శాశ్వతకీర్తివిస్తారులార.

ఉ॥ కూరిచినారు మంజురసఘూర్ణితదివ్యకవిత్వతత్త్వ మే
పార స నేక కావ్యముల నందఱుపాఞ్జులు మోదమంద మీ
పేరులు సర్వదేశముల విశ్రుతముల్ వివరింపనేల? మీ
భారణకు న్నమసక్రృతిశతంబులు తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్లు,
రాయప్రోలు నుబ్బారావు.

నీ! ఎవ్వారిశుభనామ మేప్రొద్దునుడువంగ! బావచయంబులుపాటిపోవు
ఎవ్వారి మిత్రత్వమెల్లభంగుల మాకు సుఖమును వృద్ధియుసొరిదిఁజేయు
ఎవ్వారి కావ్యంబు లేవేశఁ జడువంగ నాహ్లాద మిడుచుండు ననఘఘణితి
ఎవ్వారి దర్శన మేవట్ల నబ్జిన శారదఁ గాంచినతీరుమీఱు
తే॥అట్టిజగదేక కవిసింహు లనఘఘదులు, సరసముగ నవధానముల్ నలువఁబూని
పూర్తిగావించి మించి రీపురములోన, వారివర్ణింపఁదరమె యెవ్వారికైన

స్వయంపాకుల నీతారామమూర్తి,
బ్రహ్మశ్రీ శిష్టాహనుమశాస్త్రి గారిశిష్యుఁడు

చ॥ పరదుపవిత్రమై మిగుల భవ్యతరంబగు 'గౌతమీతటిక'
జరలకు లాభిచంద్రుఁడును సత్పథవర్తి ప్రశాంతచిత్తుఁడై

వరధవశ్శర్కరయిన నివాసముఁ జేసినబ్రహ్మశాస్త్రి భూ
 గురవరునుద్ద శాస్త్రములు గుడ్డిక తన్నెఱుఁచి వారిన
 త్తరమున నన్నముం దినుచుఁ దత్సారజర్గముబోలించుచులుకొ
 సరనకవిత్వమార్గములు నభ్యులు మే లన నేర్చి వారి యు
 త్తరుశ్రునుబొంది నద్దురుని దద్దయు భక్తి నుతించి వేగమే
 తిరువతివెలకఁపేశ్వర గు ధీమణు లిరున్ను ప్రాజ్ఞులై భువికొ
 దిరిగిరిసర్వదేశములు దేజమెలర్పఁ గ విత్వక న్యకా
 వరులయి రాజ్యభూజ్యులయి వందలువేలు ననంగరాని గుం
 దరపత కాదిభూషల నుదారధనంబులఁ గొంచు నర్చరా
 ట్పురమున కేగుదెంచిరి గుపూజ్యత నీయఁ దలంచు మంజనా
 వరతనయా? యటంచు నభివాదన మేమొనరించు మారుతికొ

బూరుగువల్లి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు.

మ॥ వితతాత్మీయశతావధానకవితా విద్యాపయోరాశి సం
 భృతశిష్యుంబుదవాజ్ఞ యామృతరస ప్రీతాభిలాంభక్షమా
 భృతరజ్యద్రుశికావతంసకృతవండ్రిస్తోత్రమాలావిభూ
 షితు మావెంకటశాస్త్రి నేఁ బొగడెదన్ శిష్యున్నరూపమ్మనన్.

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

అవధానపద్యములేమి, అయ్యవధానాంతమున నితరులు
 చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి,
 ఇందు దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, అనుచేవ్రాలుగల పద్యము, అష్టావధా
 నాంతమున, పెం॥ శాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. ఆయష్టావధానపద్యముల
 ను, అచ్చయియున్న సరసారావువేట శతావధానమందే చూడఁగో
 రెదము. దానివెల రు 0.3-0 లు మాత్రమే.

క॥ అందుగల “పశ్య” శబ్దము, సందేహస్పృహ మెకాక సరసతరముగా

డెందమునకుఁ దగులదు త, త్సందర్భముకతనదుష్టతకుఁ దా'వనుచున్. ౨౦౬.

గీ॥ వృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుగాన నప్టేమియనక, పైడిపా డేగి మఱునాఁడువచ్చివచ్చు
నప్పుడారామరాట్టనినటకుఁదెచ్చెఁ, “దప్పెటులొ తెల్పుఁ” డనెడివాదముకొఱకు

క॥ గతదినమే కౌముదిఁ జూ, చితి మే మద్దానికొఱకు, శ్రీకరుఁ డలదీ

క్షీతుఁ డటఁ “బశ్య”యనియుదా. హృతిఁజూపెన్ సూత్రమందిఁకేమనవచ్చున్,
తే॥ గీ॥ పాపమిలరామరావల్లబలమయూని, వాదమున కేగుదెంచి యవ్వాసరమున.

నలుపు నప్టావధానంపు నమయమందు, మరల నడుగంగఁజేసె నమ్మొటకుచేత

ఉ॥ అంత కొకింత పూర్వమె* నమన్యను బూర్తియొనర్చి మేము ని

శ్చింతగ నుండియున్ “మునుపు చెప్పితిమాఁగద? తప్పటంచు ని

ద్ధాంతము సేయఁగా వలయు నానుడి యట్లానరింపమేని బ

ర్ధాంతులు వైరు లిక్కతనఁ దాండవ మాడుదు” గంచు నెంచుచున్. ౨౦౭

క॥ అది యెట్లు తప్పగునె? త, త్పరుపాయము చూడకయె వెసన్ సాహసమున్

మది సూని మున్నుబలెఁ “ద,ప్పది” యని పల్కితిమి మే మనాతంకముగన్.

ఆ॥ వె॥ “ఎట్లు తప్పనెప్పుడీ?, యని యతివిన, యంబుమెఱయమమ్మునడిగె మొఱకు

‘ఇపుడుగాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార’ మనుడుఁ జెయ్యులుడిగె. ౨౦౮

ఉ॥ కౌముదిఁ జూచియుండియు నఖిండుఁడు రామకపీంధ్రుఁ డన్నదు

ద్దామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం

బా? ముగినెన్ వధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా

యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మొయి నేగిరి నంతనమ్మునన్

౨౦౩

ఉ॥ ఏమును నింటికేగితిమి, యేగెడునంతకె ఘ్రియత్తరం బొకం

డేమను జుండొ తెచ్చె నట నెందును రామకపీంధ్రువ్రాలు లే

౨౦౪

* స్తో॥ యః పశ్యతి జగ త్సర్వం యోనపశ్యతినర్వతః, తావుభౌపరమా
త్మానంపశ్యాపశ్యాన పశ్యతః॥ (విస్తరమునకు ‘పశ్యాంపుశ్యాం’ చూ)

ఘ్రిబ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకట శాస్త్రిల వారికి.

బ్ర॥ రావు వ్రాయున దేమనగా? నిన్నటి దినము శతావధాన
ములో బ్రహ్మశ్రీయ్య, అనునొక వృచ్ఛకుడుఅడిగిన “పశ్యాపశ్యా నపశ్య

దామెయిఁ జూచి “రామకవి కంతగ ధైర్యము లేదులే”దటం

చేము మదిన్ దలంచి *ప్రతి యిండుక వంపితి మల్లజొబుకున్.

తః” అను సమస్యతప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా “తప్పలేదని చెప్పిన పండితు డెవ”డని పండితదూషణ తో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన సమయమున తిరిగి ఆపృచ్ఛకుడే ఆవిషయమును అడుగగా సభాసంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పిన ప్రకారం తప్పును చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభచేయించుటకు సిద్ధముగానున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వ్రాతపూర్వకముగా సమస్యలో తప్పలేదని యొప్పుకొనుచు “సమస్యతప్ప అని చెప్పటయే తప్పు,, అని మీరు తెలియవరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణనివృత్తికొరకై యేది విధియో ఆ ప్రకారము జరుపవలయునని కోరెదము. సాహసముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపన ఉభయత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,

(ఇంగ్లీషుచేవారిలు.)

2-10-11

Narasaraopeta.

*శ్రీమత్పురదేతావయై నమః.

మహారాజశ్రీ రావుగారికి

అయ్యా

తమయత్తరమందినది. ఆందప్రస్తుతవిషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. మేము పండితదూషణము చేయలేదు. ఆ సమయమున మాయుచ్చరించిన మాటలు విద్యావిషయములు గాని పండితదూషకములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇది పండితవిషయముగాని తమ విషయముకారు కావున సావిషయమై తమకు జ

క॥ మఱునాఁగిడుదయ మొక్కటియు, మరల నిశీభమున నొకటి మఱి య స్లేగొం
టరు లెవ్వరొ చే వ్రాలిడి, పురపురం బంపియు జవాబుఁ బొందరు మాచే.

వాబు వ్రాయుట మాక నవసరము ప్రతివాకులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దా
నికి సమాధానమిచ్చడును.

3- 10- 1911

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

నరసారాపుపేట

Narasaraopet

3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

..... రాపు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్మును కోరిన హంశమును మా
త్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతి శాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూ
చి చాలా సంతసించినాము. “మీరు ప్రచురము చేయురీతిని విశేషములుగలపండితు
లు కా”రనే షడ్దేశ్యముతో “మీరు తెలియపరుచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకోగ
లరా”యని మిమ్మును పండితసభకురమ్మని కోరగా అట్టిసందర్భమున సభకు వచ్చుట
కు పూనుకొనదగిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధముగ “సభను నిర్దానిము చేయుటకు
పూనుకొనినవారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు”మని పండితలక్షణము గలిగినట్లుకను
పడని యూహను పెట్టుకొని “వ్రాసిన నారివిషయము కా”దని పండితలక్షణమునకు వే
లియగుజవాబు నిచ్చినారు. ఆవిషయమును తమ కేపరదేవత తెల్పినదో తెలియదు.
సమయము మీరుతరి ఈప్రకారము తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ అనభిజ్ఞులగు
సూక్తులుపిల్లలు మొదలగువారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పచూ పరదూషణ
చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారేపండితు లని మీయభిప్రాయ
మా? వారితో ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయేపండితలక్షణమా? ఇట్టిసంద
ర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటులదగుదురో తెలియకున్నది. “పండితసభ చేయ
బూనుకొంటి”మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే “మీరుపండితు
లు కా”రని మాత్రము స్పష్టమగుచున్నది. మాపండిత్యవిషయమును మీరిటుల నిరా
కరించిన మాత్రమున మాకుగల్గులోపమేమియులేదు అందువలన మీకుయేవిధమైన

తే॥ గీ॥ ధీరామరావుపత్రికలోనప్రజలుచేసి, పంపుచో నుత్తరంబీయవలయుననియు
వట్టి“శశ్శోటి, గాండ్డతో వాదమేల,యనియుభావించి ప్రతి పంప మంబియేము

భౌన్నత్యమును కలుగ నేరదు. ఇంతటనైనను విజయదశమినాడు మాచేప్రవాసబడి
న ప్రకారము న్వచన పోషణనమర్థత్వము గలిగిన పండితన కు వచ్చెదరని తల
చెదము.

(తెలుగుతోచేవారిలు)

నరసారాయునిపేట

3- 10- 11

శ్రీమహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు

అయ్యలారా!

“పశ్యాపశ్యానపశ్యతః” యనునమన్య విషయములో రెండుదినములయందు
ను “నమస్యలో తప్ప గలదుగాన పూర్తి జేయవీలులే,,దనిమీరు దృఢముగాజెప్పియు
న్నారు పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను పండితుల నగౌర
వసూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల న్వచన పోషకము చే
యుడియని బ్రహ్మశ్రీ.....రాయలవారు మీకు వ్రాసిన నదుత్తరము లివ్వ
బూనరైతిరని తెలియవచ్చినది నైనమన్యతప్పగా నున్నదని మీరు పండితలక్షణ
ముగ నిర్ధాంతపటచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుట
కును సాధు వని నిర్ధాంత పటచిన నట్టిమొత్తమే మీరుమాకునిచ్చు నట్లుగను మీరు
వడంబడిక చేయనెడల నందులకు మేమంగీకరిగతుము ప్రైవకారముబూనెదరా,
మీతరపున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీసంగతులకే
మీతోకలసి మాటాడి జబాబునిత్తు మని చెప్పికాలవిడంబము చేసినందున నీకాకిత
ము వ్రాయవలసివచ్చినది వెంటనేజబాబువ్రాయకోరినాము.

ఇట్లు

.....శర్మశాస్త్రి.

.....శర్మశాస్త్రి.

౧॥ ఉదయము సూర్యుని ముక్త “దూకున నెగంగల నేల” నుంచు సొం
పొదవంగ యత్నమున సలుపుచుండు నెడన “రయి” లేగువేళ కి
య్యది తుదముట్ట దేగవలె నక్కడ నొకొకచో నవగ్గు మా
కొదవు కతాన” నంచు నలయుత్సవ మాంగితి మంబః యే మొగి - ౨౦౭

౨॥ “ఊలేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మి“మ్మోకాహా” యన న్నేడు నిం
పారన బంపెద మట్లే” యంచు నరసింహరావు లొనైన యా
ధీమత్ పల్కఁ దొడంగి రెట్లా యలనద్దీపంతులన్ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

౩॥ పతితుఁడు * “సత్యవాది” తరువాత నెటో లిఖించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినె? కట్టిఁడి నర్వ మెఱింగి, యున్న నూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు నల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియున్. ౨౦౯

౪॥ అంబా? యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ నావంతయే నల్ల “కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాయన బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం నుట్టింపుము, నీడు కోపమున కి “దేవయ్య” లేకాటి? కో
పం బూనన బలలేద, పిచ్చుకల వై బ్రహ్మస్రముల్ నింతురే. ౨౧౦

౫॥ రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క, స్థియుత్తరమ్ము తెచ్చియొనఁగె

*షరా:—ఈ ‘సత్యవాది’ తప్పడువ్రాతను గుంటూరినీమ, పూర్వరంగము
కి వ పుటలోఁ దుట్టబుదనుజడివి, దానిసత్యాసత్యములనుగూర్చి మ॥ రా॥ రా॥
పంగ నామాల నరసింహరావుపంతులుగారికిఁగాని వేరొక సంపన్నగృహస్థునకుఁ
గాని యొగ్గుఁడని మీకుఁ దోచిన యెవరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరదము,

శ్రీరంపర దేవ తాపతయే నమః

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీరాయశర్మవ్రాయనది.

అయ్యోరా! డైమండు జూబిల్ రీడింగురూం వారునిర్మాణముచేసినటుల
శ్రీపంగ నామాల నరసింగరావు పంతులుగారు తమనాహ్వానము చేయుటచే తామి

దానం, “బళ్ళె” గోలలేమ, పదవకి గుంటూరి కరిగి వానికిడితిమంబి*జాయి.
గీ|| అంతతోఁ జల్లఁబాటె నయ్యయ్యబులుపు, పదవ“బావట్ల” వారలపిలుపుకతన
నటకు నేగియప్పర వానులలిరియెనఁగు, నత్తమలుగొని గుంటూరు చనిముదమున.

చృటికి విజయంజేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా మెంబరునాటచే రీడింగు
గురూం సంబంధము నాకుబోధపడకుండి మీరుశతావధానముచేయబూనితిరి నా
కావ్యసము లేనందున నేను రాసంవర్థముగలుగదయ్యె అందుచే తమరుశతావ
ధానులనుచు వచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసింపకుండుట న్యాయము
గాదని తోచి మీరు యధావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నానుసారముగా నం
నస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయగలకై మీకు గలిగినచో ఈఆశ్వయజికు
15 స్థిరవాసరమునకు ననియగు 7-10-1911 తేదీన నేను శతావధానమును మీచేచే
యించబూనితిగనుక యాప్రకారమున జరుగబడుటకు మీయభీష్టమును వెంటనే
తెలుపగోరినాను ఆప్రకారము మీరు జరిపినచో నూటపదియారురూపాయలుబ
హుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట }
4-10-1911 }

(ఇంగ్లీషుచేవారిలు)

4-10-11 తేదీని కి గంటలు.

*శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః.

మహారాజశ్రీ).....
రాయశర్మగారికి

} గుంటూరు, క్షత్తరపేట
బగ్గి|| శ్రీ|| శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రిగారిలోగిలి.

ఆర్యా!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్ను ఇరువదియైదుసం
వత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండిత నమ్మతముగా శతావధానాష్టావ
ధానాదికములు నత్తుచున్న మమ్ము “యధావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నా
నుసారముగ యథార్థముగా నంనస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయగలకై
మీకుగలిగినచో” అనిప్రజాయుటచే మమ్ముఁ బరీక్షించుతలంపుతో మీరీ కార్యమున
కుఁ బూనితిరని స్పష్టపడినది. కానిండు మీయభిమతార్థము తీర్పుముకాని మీవంటి

బా ప ట్ల శ తా వ ధా న ము .

ఆర్యులారా!

బాపట్ల పురవాసులగు బ్రహ్మశ్రీ కైవారం నరసింహము గారును సూరి వెంకటేశ్వరులు గారును తంగిరాల ఆంజనేయులు గారును ఎడవల్లి కామేశ్వరరావు గారును మున్నగు మహానీయులు పలువురాహ్వాన మొనరింప గుంటూరు పురమునుండి బ్రహ్మశ్రీ కింకవీంద్ర ఘటాపంచాన నాదిబిరుదాంకితశ్రీతిరువతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు 8-10-11 దినమున బాపట్ల పట్టణమున కరుదెంచిరి. దిగంత విశ్రాంతకీర్తులగు మహాకవుల రాక మహానందంబు కురింపఁజేయఁ జూరులు స్వాగతంబొనర్ప రైలుస్టేషను నుద్దకు వచ్చి యెదుర్కొనిరి. కవివరేణ్యులం బుర ప్రవేశంబుఁ జేయించి బ్రహ్మశ్రీ విష్ణుభట్ల రామయ్యగారి మేడలో విడియఁజేసిరి. పదపడి ఆదినము మధ్యాహ్నమున మంగళవాద్య ఘోష పురస్సరముగాఁ జొ

మహావిద్వాంసుల దగ్గర “యథావిధిని పృచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగా యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములలో శతావధాన మొనర్చిక కవ్యమునకుఁ దా మేర్పఱచిన వెలమాత్రము బొత్తిగాఁజాలకు. కావున మాకుఁ జెటియొక 1116 రురూపిక లేని యథమపక్షమీఁగల శక్తిగల్గియున్నచో నీసారి విస్పష్టముగాఁ దెలిపితిరేని మీయభిమతార్థము నెఱవేర్చుట కేవిధమైన యభ్యంతరమునునుండదు. సాధ్యమైనంత త్వరలోఁ బ్రత్యుత్తర మంపుదుగాక.

దివాకర్ల తిరువతిశాస్త్రి.
చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి.

శతావధానులు.

ప్రశ్నా:—చదువరులారా!

ఉదాహరించిన యుత్తరములలోని“ (1) బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రులవారికి, (2) మహారాజశ్రీ... వెంకటేశ్వరగార్లకు, ఇత్యాది సందర్భములంబట్టియేమి బ్ర|| రావు” అని స్వయముగా ప్రాసాదమును తాంశ సందర్భములంబట్టియేమి, మఱికొన్ని ప్రశ్నలములంబట్టియేమి, ‘బ్రహ్మశ్రీ, వ్రాయుచు నమస్కారకూన్యముగా లేఖప్రాయ సందర్భములంబట్టియేమి, ‘హంశము, లోనగు ప్రయోగ శుద్ధిలంబట్టియేమి, యొకటి రెండు ఉత్తరములను వ్రాసిన మానిసి తెల్వి తేటలను దెలిసికొనుఁడు

రులచేఁ దోడ్కొనిపోయితి యెఱుకఁపెని వెఁదాలులో నవధానంబొనర్చి పండి
తజనహృదయాక్షాదంబుఁగావించిరి.మూడవ పాదమునులవముగా నాల్గవ
పాదము సంఖ్యనుడివి ఎవ్వరేపాదముచెప్పకున్న చాపాదము చెప్పఁచుఁబూర్తిచే
యుటచే వీరియట్లుతథారణాశక్తి సభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... సభ్యులలో
నెవ్వరోయొకరు పద్యములన్నియుం జదివినఁగాని యవధానపూర్తి కాదని తమ
యసూయను ప్రకటించినను సభ్యులు కాలహరణమున కోర్వలేరైరి. కాని శ్రీ

ఇతనిపిమ్మట, నిరువురు 'శర్మశాస్త్రుఁలవ్రాలు గలయుత్తరములలోని, రెండవమాని
సిధరించిన, శర్మశాస్త్రీ' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమీయ' మనుట
చేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరముక' బ్రహ్మశ్రీ అని మొదలిడి... అ
య్య, అను సొక పృచ్ఛకుఁడు' అనియే యొక లహప్రవర్తకుఁ డగు "రావు" లిఖించెను,
గాని సమయానుకూలముగాని 'శర్మశాస్త్రీ' భూమిక నతఁడు వహించవలసిన చాడయ్యె
ను. ఎట్టిమూర్ఖున కేని యీగుట్టునుగ మమే యగుటచే గుట్టుమట్టులెఱుఁగనివారమ
య్యమేమిది గుఱితింపఁగల్గితిమి, కావున నే యీ 'శశోటులకు' మేము జవాబొ
సంగమైతిమి, ఆడిచ్చుని నిదితోవగాదని 'అవధానార్థమాహ్వానించువారువలె నిం
క సొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేవతాపతి' శబ్దమును, మా 'పరదేవతా' శ
బ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారితెచ్చి బయలువెడలఁగలదు. అదియటు
లుండె, పాపము? ఏగ్రంథమునంబుఁగాని? ఇతని శబ్దము సాధువు కాదని వ్రాచుఁ
బడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామరావుగారి కుండుటచే వా రీ 'శశోటులను
ప్రేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయకుండఁగనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు
గాన విస్తరింపఁబనిలేదు సమన్య పంపినవారుగాన రామరావుగారు స్వయముగా
మమ్మడుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచోఁదగునమాధానమును, లేనిచోక్షమాపణమును
మేము చెప్పనువచ్చునుగాని 'చల్లకువచ్చి మంతదాఁచిన' సామెతగా శ్రీ రామరా
వుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిములకు 'శర్మశాస్త్రీ' బిరుదములను దగిల్చి
యుం దగుల్చకయ్య, అవమానకరములగు సత్తరములను వ్రాయించుటనుగూర్చి వి
జ్ఞులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లుప్రవర్తింపఁదగువారు
కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయ సూచకమనియు నందులకే దైవమట్లు
ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని, ఇందునుగూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముందు
బందరు" అనుశీర్షికగలచోఁ జడవఁదగు.

శాస్త్రులవారు మాతము కాలహరణమున కోర్వలేని సభ్యులు వెళ్లిపోయినను
ఈ సందేహముకలవారు మాచున్నచోఁ బిప్పక అన్నిపద్యములును జదివెదమని
రి కాని వారట్లుచేయకపోవుటచే ఆపని జరగలేదు. తరువాత ప్రశంసాప
ద్యములతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభమగిసివది. తరువాత మ
టునాడు మూడుఘంటలకు సభపారంభింపఁబడినది. అందు శ్రీతిరునతివేంకటే
శకవులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజా మొదలగు రాజోత్తములపై రచిం
చినపద్యములును, పరితపదనీతిసారంబగు గీతంబును గర్జర సాయనముగ సాన్వ
యముగఁ జదివి సభ్యుల కానందఁబడందంబుగఁ గల్పించిరి.

ఇట్లు, విధేయుఁడు

కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పౌరులొసఁగిన స్వాగతపద్యములు.

మ॥ జితనానావిధ బోధశోధనసమష్టి భూతపాకాద్యలం
కృత్తశయ్యా మధురీతగీతిఫణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
త్యతిభాన్వలగ్రానితామహాఖురళికాజాయుప్రతిత్యోచితీ
యతుతౌ తిర్పతి వేంకటేశకవి సింహుత్! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ సితరామున్నతి భృతుగ్రకవ్యధిప సర్విద్రప్రతాపారణజా
లతిరసుగ్రర్వ దహీనవర్షయుల వేళాలోల సీరంద్రపూ
రితవాఙిపూర భరభ్రమభ్రమిత నీవృత్తుషగ్రలావర్తకా
యితశ్రీతిర్పతి వేంకటేశకవి సంతి! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ అతిమాధుర్యగసావగుంధన సమప్రపారంభరంభాఫలా
ప్లుతసుస్వాదురసాయనప్రచుర విప్లుప్రప్రణాళివీని
ర్మితసారస్వత మంజుళామవణ సమ్మిలల్లతాంతాంతవ
ల్లిత శ్రీతిర్పతి వేంకటేశకవికేకీ! స్వాగతంబీయదే.

మ॥ కృతవిస్తారమసూహర ప్రచుర నిష్కృష్టోదధారావిసా
రతల్లదాళధళీవిలాసిసుషమాప్రాగ్భార గోదావరీ
కృతనవ్యామృత పారణోపమితనిష్కృష్టాశుధారాప్రసా
హతరత్తిర్పతి వెంకటేశ్వర మరాళా! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ చెఱుకుందోటల నాట నట్టనడుమం జెన్నాకి చెల్వారు బం
 నరు పూఁదేనియ యేటికొత్తరంగలంగ్రంపుఁ జెందివ్వలం
 బలపై యేపగుమావికైతనడిదీవం గూడి యుయ్యాలహే
 శి రహిం బొల్పెడు కోయిలల్ కవులు! హాళి స్యాగతంబీయదే.

బాపట్ల పౌదులు.

సీ॥ శ్రీమన్మహాకవి నింహాభ్యునలరారు ఘనపుణ్యలార! స్యాగతము మీకు
 కామేశ్వరీపదకమలనం నేవకమతియుతులార! స్యాగతము మీకు
 అవధానమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనలార! స్యాగతము మీకు
 తిరుపతివేంకట దివ్యనామాంచిత ఘనకీర్తులార! స్యాగతము మీకు

గీ॥ శారదామూర్తులై యొప్పి సాంద్రమైన, యశముదశదిశలంకున నమర నిల్చి
 నట్టి మిము శారదాకాలమందుఁగాంచి, స్యాగతమునెచ్చుపుణ్యంబుశాశ్వతంబు
 కర్లపాలెం సూర్యనారాయణ.

చ॥ సరనకలావిలాసయుతచాతురి మీఱ గురాంధ్రభాషలక
 గరమురనంబు లొలుగ గతిఁ గైత నమేయముగాఁగఁ జెప్పి సో
 దరు లనమేటిమారిమిదిధం బెసఁగం జరియించునట్టి యో
 తిరుపతివేంకటేశ్వరగుధీవరులార! గొనుండు మానతుల్.

చంద్రమాలి చిదంజరరావు.

శ్లో॥ శ్రీమత్తిర్పతివేంకటేశ్వర మహావిద్యతగ్రపీండ్రదాతృభౌ
 నానాభూషణభౌంతరాశవిలనత్పత్కిర్నితారావళి
 శ్రీమత్పాణినిగొతమాఽమునిభిః ప్రోక్షేమ శాస్త్రేమ తా
 సారజౌచ రసజ్ఞనభ్యసుజనవ్రాతౌ గిరీకోఽవతు

శ్లో॥ కింకవీంద్రఘటామధ్యే మృగరాజయశోన్వితం
 పశ్యంతు సకలాధీరాః, శ్రీమత్తిర్పతి కోవిదం
 కుకవీంద్రఘటామధ్యే తథా బిరుదనంయుతం
 వేంకటేశ్వరనామానం కపిరాజం గుఱశ్యత
 మాతాపిత్రోస్తు తన్నూనం పూర్వజన్మతపః ఫలాత్
 జజ్ఞే తిరుపతికవి ర్వేంకటేశకవి స్తథా

వేలూరిశంశనంభూత శ్శివరామాభిధానకః
 తయో శ్శిష్యత్వ మాపద్య తథా ఖ్యాతిం నమార్జయత్.
 శంకర శ్శంకరో నిత్యం భక్తానుగ్రహతత్పరః
 నచమాంసభ్యకాన్ రక్ష్య దుమావామార్థజానికః.
 చంద్రమాళిక్యపాలభౌ న్వచ్ఛస్ఫటికనన్నిభౌ
 శివరామకవేః ఖ్యాతి ర్జీయా దాచంద్రతారకం
 మంత్రవాదికులః దూభత వేంకటాభ్యేనధీమతా
 దత్తాని పద్యరత్నాని విద్యవోభ్య నిర్ధనేనవై..

మంత్రివాది వేంకటశాస్త్రి.

గీ॥ అందలునువచ్చుక తన నానందగరిమ, గలుగుటచుటుండ్రీ నోరికులుండు నాకు
 గురులలో నొక్కరుండు వ్యాకరణవార్ధి, గూడ వచ్చెనుబ్రహ్మణ్యకోవిదుండు.

నెలబాలుండు.

నీ॥ కొండవీటను నుండుకొమరాలిమోముపైఁ బాలుపారుపాపటబొట్టనంగఁ
 బడమటిదెసబోటి పటపుపైఁ బెనిమిటిఁవనుపఁ దాల్చిన పూవుదండయనంగఁ
 దమ్మితీవనెలంత యయ్యెయినుండ జొత్తిలిస గందంపుపెత్తికయనంగఁ
 బెరిమ నాకన మనుఁ పీర్లపంజాను,, నిల్పిన,, బాలసాహెహబుపీ,, రనంగ

తే॥ గీ॥ సంజయెలనాగ తన చేతినందునందు, జెలఁగుగాజులయొరిపిడి చేతఁదెగిన
 దోరమనంగను లేతవందురునిరేక, వెలయుచుండెడి నమవనవిదియనాండు.

చంద్రోదయము.

చ॥ కలువలెనంగఁదారకలు కాంతిఁజెలంగ ననంగవహ్ని సౌం
 పులు గులుకంగ నంగనలు పొంగుచు మేను లలంకరింపఁగా
 నలమదనాంత కాంతకపురాంతక మాళిజటాటవీనదా
 కుల మగుబాలరేఖగలకోవిదమాన్యుఁడు పుట్టువందెడుకొ.

భారతయుద్ధము.

నగ్గర—భీష్మ ద్రోణశృకర్ణః కురుపతి రసుజాః పాండవావాసుదేవ
 స్సౌభద్ర శ్చేకితానో ద్రిపదధరణిరాట్ తస్య పుత్రో విరాటః

పాశంభంజాఽతిఘోరం నమర మమరదృక్తోషదాయ ప్రవీరాః
క్షోణీయం నూన్యరూపా జని తదప మహాభారతానాం క్షయోఽభూత్.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ నాఽకాశోఽయ మపారవారిధి రిమా సోతార కా బుద్ధువా
శృంగిదో నాఽచ మకంతి కేషభశిర్వాడేనా ప్రదంతర్గతః
య శ్శేతేకిల తత్ర సిలజలదాకార స్తడంకో హరి
స్సోయం సాంద్రతరేండుకాంతివినరః చ ఘోషివీచీవయః

(రైలుష్టేషనువద్దః బ్రయాణసముమునః జెప్పినవి.)

మ॥ నరసీజాలయ నీయెడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిర కారుణ్యరసాతిరేకమున వృద్ధిం జెందుచున్ మమ్ములన్
న్నరియింపంగదవమ్మ చూపంగదవమ్మా? నీదయాపూరనం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మాపట్ల బాపట్లరో.

మ॥ చిరసౌభాగ్యము కల్గిప్రాగుదధివీచీమాలికాదోలికా
చరవాతా రభక సేవ్యమాననిజవత్సం బైన బాపట్లపూ
రరుణాంభోజదళాక్షి! మాకుసెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? యెల్లవ
త్సరముల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరనిఘాతంబున్ జయస్తంభమున్. తి॥ శా॥

ఇతరులవధానాంతమునఁజెప్పినపద్యములలోఁగొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేడు మఱి నేటికి నించియు రేళు సత్కలా
భ్యుత్పత్తి మీటుమీకవనముల్ బుధకోటికి నింపునింపు నొ
సన్నతకీర్తులార? విలసద్భవదద్భుత సత్కవిత్వ మన్
గొన్ననబోడి నిర్జరతఁ గోమలతన్ దనరారు నిచ్చలున్.

ఉ॥ క్రొత్తమెఱుంగులన్ విబుధకోటి నుతింపంగ నాఁడునాఁటి క
త్యుత్తమ మాచు మీకవన మొప్పెనలారెడుకారణంబునన్
“గ్రొత్తొకవింత ప్రాతయొకరోజు, తనుబోకులపల్కు లాడయన్
తిత్తల టంచుఁ బల్కు- విపరీత మదేటి కగున్ వచింపరే॥

ఇట్లు,

కురుగంటి శ్రీరామశర్మ.

9-10-11.

శ్లో॥ శ్రీమత్పంచీశ్వర వచోభీకృతావతారా, వి ద్వత్కవిస్తుతనమస్తగుణప్రభూరా
భా త్యప్రయుక్తముఖదోషగణాతిదూరా, శ్రీ శ్రీశవేంకటపీటకవితాశుభారా

నీ॥ అన్న! తెల్లలసొంపులెన్నఁ దిక్కన్న తిక్కన్న యంచపకీర్తి నందకున్నె
అన్న! యల్లికసొంపుగన్నఁ బెద్దన్న పెద్దన్న యంచొక దూటు నందకున్నె
అన్న! గుంఫనముగన్నెన్న లింగన్న లింగన్న యంచెగతాళి నందకున్నె
అన్న! ముద్దులపల్కులెన్నఁ దిమ్మన్న తిమ్మన్న యంచొక నింద నందకున్నె

తే॥ గీ॥ వీరికవితామహాసుధావారిరాశి, ననుచు జనులెల్ల వేనొళ్ల వినుతి నేయ
జగతి యశఘననింపిన నరనకపులు, ధరణిఁ దిరుపతివేంకటేశ్వరులుగారె.

గీ॥ అబట మఱికొన్ని నాళ్లుండియనఘులైన, వారలొనరించు విందులవలనఁదనిసి
నెలపు పూర్తి చెందుటయునానీమవిడిచి, యెవరి యింద్లకువారేగియెనక మెనఁగ.

గీ॥ ఉండుతఱిఁగొప్పరపువారిసొమదలఁచి, భంగవడినబండుగులు*దర్బారటంచు
పత్రిక నెకండు మొదలిడిపాడునుడులు, గిలుకఁదొడఁగిరితమతెల్విచులుకవడఁగ

మత్తకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ?

మంగళం నినుఁ గొల్చుమాకును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకున్
దొంగవ్రాతలు వ్రాయువాండ్రకుతూహలమ్మునకున్ నదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదదంబికా.

౨౧౫

మత్త॥ “పోచిరా,,జొకరుండు బూతులబుంగ సారెకు విప్పెడున్

“వేచిరా,,జొకరుండు ప్రేలుడుఁ బెట్టె బెటికిఁ పెట్టెడున్

“చీచిరా,,జొకరుండు చెన్నఁటిచీకుఁ గైతము గోఁకెడున్

కాని కొప్పపుచారి నెట్టులాగట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్.

౨౧౬

మత్త॥ “త్రోసిరాజులు,, కొందఱొక్కఁడ దూలనాడుచు నుండఁగా

“వేసి రాజులు,, కొందఱొక్కఁడ వెక్కిరిం పరింపఁగా

“తీసి రాజులు,, కొందఱొక్కఁడ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా

వాసి కై చదరంగ మావయి వైరు లాడి రథీరులై

౨౧౭

ఈదర్బారునుసూర్పి పూర్వరంగమునఁగొండొక చూపఁబడియె, ఇది
యిసుక పాఠజవంటిది దీనిప్రలాపనలు చూచి తీరవలయును.

మత్త|| “పోతురాజులు,, విట్ట వీరగుచు,, “బోకిరీ,, నుడు బాడంగ్
 “బూతురాజులు,, మేరదప్పచు బూతు లేకరు వెట్టంగ్
 “ఓతురాజులు,, “మేపుమే” వని హుంకరింపులు నింపంగ్
 గోతు *రక్కటా? కోత లెన్నియొ కొప్పొంగపు లావయిన్. ౨౧౮

మత్త|| బండ లొక్కెడ బండలొక్కెడ బారు బూరులు నూటంగ్
 మొండివ్రాతలవారు సారెకు మ్రోత లేమియొ మ్రోంగంగ్
 పిండి లేకయె రొట్టెగాల్పుచు బింకముల్ తెగబొంకుచున్
 దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా ప్రకల్భము లాడెడిన్. ౨౧౯

తరలి|| తెలివి తక్కువ యీసు రోనము తెల్లమోమును వ్రాతయే
 తెలుపు నంచు నెఱుంగ కూరక తెల్లవాటిన దాదిగా
 బలుగువ్రాతలు మమ్ముగూరిచి బండ్లదోలుచు దానిచే
 గెలుపు కొప్పపువారి కీ గమకించి రాపులు కొల్లగన్. ౨౨౦

(*ఫిబ్రవరి 10వ తేది 1912 నం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములువల
 దని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రిక సంపి అందు సంతకములుచేసిన క్రజ్ఞా
 నిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన వినపము....
 నీ॥ ...గీ॥ చేసిన ప్రతిజ్ఞదప్పముచెప్పమితర, మార్పుఁడీ సంశయం బొనఁగూర్చుఁడి
 నభఁ, బంపుఁడివార్త దిశలకునింపునింపుఁ, దో నర సుహార? గుంటూర్ని వాసులార!
 గీ॥ పత్రికలఁ దెల్పికొనినట్లె ప్రతిసలెల్ల, వీరక నిర్మించుకొందు మీలోకమందె,
 యింత కేమాఁడులో కాలకేగ నేల? వేగ నభఁ గూర్పు దోజగద్విదితులార!,

ఇట్లు

కొప్పరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

ఈసొంత కోతలు వీరు సంధిపత్రమందుకొనిన రమాసము
 లకుఁ బిమ్మటివని యెఱుఁగుఁడు. సారమరయఁడు, తి॥ వె॥

మత్త॥ మంగళం బగు నాశుఘోష సమాఖ్యకు రుగ్రపుచ్చమున్
గంగ నీడంగ నూతగాఁ గొనుకాక విద్విజపాలికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్చఁగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవివేకపుంజెడునోలకున్ .

౨౨౧

సీ॥ ఎండగఁడినిఁట్టి యెండగఁడి, యటంచు వాయఁజూచ్చిరివృథా వాగ్ధ్వయముగ
తమపాటిసోక లోక మెఱుంగుటయెఱింగియును మమ్ముఁ బాటిరంచనఁదొడఁగిరి
మృతపుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ చుండుదుకు మీటి తందనాలకుఁ గడంగి
“రవధానమునుజేయక వధానులెట్లులైతి, రస నెక్కనక్కెమ్ములాడఁదొడఁగి
గీ॥ రకటఁగిలోకమ్ముగ్గుడ్డిదియంచునెంచి, పించెలరేఁగి మమ్ముదూషించఁదొడఁగి
రేమిచెప్పఁగ వచ్చు నికామరోష, రూపితములు కొప్రపువారిభాషితములు.

క॥ ఇది యిదిబుండెను వాదా, న్నదమగు నల“ పశ్య ” యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, పఁ దొడఁగి రొక కొంతమంది పత్రికలంతక

క॥ ‘కాశిక’ యనుపే రెఱుంగని, భీశూన్యులుగూడ దాని దెగఁదిట్టుచు శా
ఖాశౌర్యప్రాగ్భారా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండరించిరి జననీ ౨౨౨

గీ॥ రామరావు వ్రాసెడిదనగ్ర వ్రాయరాద, యుత్తరంబనిమిన్నకయుంటిమేము
ఎట్లువాయ నే మగునెక్కొ యివివాద, మనుచునాతఁడుపత్రిక సంపాదయ్యె.

గీ॥ అపుడు పాయమ్ముదోఁచక యతనిపేరు, గూడఁజేర్చి శిష్యుడు వ్రాయుకొంటె* వ్రాత
చూచి యాయన ప్రేరణఁ దోచిపువ్వు, రాక యాతనిబుల్బుదీర్చగఁదలంచి.

శ్రీ

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యా,

మీరు నగసారాపుపేటలోయీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల
శతావధానమును పేరుచే 40 మందికి సభఁ జేయునపుడొక వృచ్చకుఁడు “పశ్చా
పశ్చానఃశ్యతః” అనుసమన్యనిచ్చి పూరింపుడనఁగా నాసమన్యతప్పనిచెప్పి, వృ
చ్చకుఁ “డిది వండితఁ లొప్పికొనినదియే తప్పగా”దనిపల్కఁగా ‘ఎవడాపండితుఁడు

9

తే॥గీ॥ కాశికా వృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్ల, రామరావున కెటుగంగ రానిదనుచు
నతఁడువ్రాయించు వ్రాతలకతన నెఱింగి, దానిచేమానుడినినిల్పఁదలఁచిమఱియు
క॥ *కలహమునకుఁ బూర్వమొక్క, యలఘుఁడుతచ్చిఘ్యఁడెలమినంపెను దోష
మ్ములగని యగు రామకవీ, ట్టిలకుని కావ్యమ్ము దాని దెఱచితి మంతక.

మత్త॥ పౌజ్ఞుఁడయ్యను రామరాట్రవి భావియోగవశమ్మునన్

విజ్ఞు లెల్లరు నభ్యుక్తైతను వెళ్లఁ బెట్టెను దానిలో

నజ్ఞు లత్తఱి జేయునల్లరి కాతఁ డూతముగావుటన్

దజ్ఞుడంచు నెఱింగి యుండియుఁ దప్ప లేరితి మంచికా.

౨౨౯

పండితుఁడైన నిట్టితప్పనమన్య నేల నెప్పకొను'నని పండితదూషణచేసితిరిక దా.
అందుపైఁ గొందఱు పండితులీ నమన్య తప్పగాదని, మేము నమర్థింపఁగలమనియు
మీరు తప్పని నమర్థింపఁగలరేని నభకు రావలసినదనియు మీరుతప్పని ధ్రువపఱచి
న యెడల మేమునూటపదారు లిచ్చెదమనియు ధ్రువపఱచ లేనియెడల మాకు మీరు
నూటపదాఱు లిచ్చిపోవలయు'నని యుత్తరము వ్రాసిపంపఁగా బ్రతిత్తరమీయక
నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లితిరి ఇంతవఱకుఁ దగిన వ్రత్యుత్తరమి
చ్చినవారుకారు. కావున నిప్పటికైనన్వవదనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల
వట్టియుక్తులుపన్ని కాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పకొని తెలి
యపరచిన తక్షణమే పండితనభఁజేయించుటకును, అనమన్య తప్పకాదని నమర్థిం
చుటకునుఁ గృతనిశ్చయుఁడనై యున్నాడను. (యిందులకతి శీఘ్రంబునఁ బ్ర
త్యుత్తరం బొసంగనిచో మీరోడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు

1-11-11:

ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి.

కుండలితమగు వాక్యముప్రేక్షకునిస్వహస్తలిఖితము తక్కినదిఅచ్చు

*మహారాజశ్రీ చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది

రవ్వా, బందరు, భైరివప్రస్థు. 27-6-11 బండారుపల్లి.

నమస్కారములు.

తృతీయం యీమధ్య తెలియలేదు, గీతముయెప్పుడుబయలు వెడలునది తెలి
యలేదు, ప్రస్తుతం మా గురువుగారు బెల్లంకొండ రామారావుచేసిన కృష్ణలీలాత

మత్త॥ *తప్ప లయ్యవి బ్రహ్మకేనియు దాట రానివి యాటచే
 “ బప్పలోనడు” గన్న సామెతఁ బట్టిపోదలంపు తా
 చొప్ప చొప్పడే దక్కువారలు శుద్ధశుంతలు సారెకున్
 బిప్పిజేతము పేరిబెడ్డలు వేయఁ జొచ్చిరి మాపయన్. ౨౩౦

మత్త॥ “రామరా వెలులేని బైకిక రాఁగలే,,డని కొవ్రపుం
 గోముకైసరులఁతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగన్
 సాము సేయఁ డొడంగి రెండు ననత్యమే యొకవిద్దెగన్
 వామ మార్గముఁబట్టి సారెకువాగ్వ్యయ మ్మొనరించుచున్. ౨౩౧

రంగిణీని మీవద్దకంపినాను. దానిని తాముచిత్తగించి గుణదోషములను వెల్లడిం
 తురుగాక, నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగా నున్నది. యింకా పదిరోజులకు
 వారుచేసిన రుక్మిణీపరిణయ చెంపుప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రద్ధగాపరిసీలిం
 రుగాక. (మక్కి-కిమక్కి-నకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణ లీలాతరంగిణి నుండి)

- (1) శ్లో॥ ...న నందతనయః కరపంకజేన పన్నర్ప శి+ మ....,
- (2) శ్లో॥ మయి మాతృజ్ఞాన సదనా దృహి గ్గతే,,
- (3) శ్లో॥నవసీతచోర తవ శి+మావరామి ... మమ శి+చుంబనమిదం....,
- (4) శ్లో॥ సుభగే త్వదీయ మయి శోభనంభ+ం మమ దర్శయ,
- (5) శ్లో॥ అధిరుహ్యచైష శయనంశయానమ,త్తనయాశుతౌనిహితవాన్నిజంపదం
- (6) శ్లో॥ మమబాలికాభి+బిలేతవాత్సజో'నిధధేకరాఁబురుహమధ్యమాంగుళిం
- (7) శ్లో॥ ...ఆత్మమాతృవివృతా ననాన్తరే నమమూత్రయత్,,
- (8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాఽత్మనః పరిలిప్తవాన్...

దిజ్ఞాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కల వని యెఱుఁ
 గునది ఇందునుగూర్చినవిచారణమునకు శలభాలభనము, చూడఁదగు
 ‘ప్రమాదోధీమతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్ధకః, అతోనరామరా
 య స్యైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమగ్ధ ఇతి శివమ్,

మత్త॥ రామరాయని కైతలోని దురర్థపున్ విరసప్రయో
 గామయ మ్మది త్రిప్పరానిది యాట మిన్నక యుండి వి
 ద్యా మహేంద్రులు“ పశ్య” శబ్దముపైని సారెకుఁ గొంద టే
 మేమి వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమి కొంటిమి గెల్పులకొ.
 గెల్పులు.

ప్రశ్నా:— ‘పశ్య’ అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపనర్గపూర్వక ‘పశ్య’ శబ్ద
 ము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కొముదీమత
 ము, మొదటిది ప్రాచీనమతము, రెండవది నవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని
 మేము, రెండవదియే మంచి దని మహామహూపాధ్యాయతాతాశుబ్బరాయ శా
 స్త్రులవారు లోనగుకొందఱుపండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొక
 సంవత్సరన్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే జ్ఞినిల్చియు
 న్నది. ఇందుఁ గొముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాదిసూ
 ర్యసారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతాశుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పురుషో
 త్థరామశాస్త్రులవారు, ఇంక, తుట్టతుదివారు బెల్లంకొండ రామరావుగారిగురువు
 లు, వీరు కడు శీఘ్రముగా సూదిపోయి రని చెప్ప వలసినచి నందులకుఁ జింతిల్లు
 చున్నారము, మొదటివారుతమశిష్యువేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు వీరు
 శ్రీరాయఁడుశాస్త్రులవారిశిష్యులగుజయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే సూడఁగొట్టఁబ
 డిరి, ఆయివిద్వన్ముఖులు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట మే
 ముప్రకటించిన ‘పశ్యాంపుశ్యాం’ అనుచిన్ని పోత్తము; వీరిలో వీరిట్లు ఖండనముండ
 నము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్ను దాహరించిన మహామహూపాధ్యాయులవా
 రు తటస్థులుగా సుకతీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రు
 లవారు వ్రాయవలసినవిధియున్నను సర్వావవాదక మగుగురుశిష్యవ్యాయము
 దానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామరావుగారు తమవాదము గెలిచినదను
 సంతోషముతో నిట్లాకరిపేరఁ బ్రకటంపించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్యా పశ్యా న పశ్యతః .

1 పాశ్చాతీ సూత్రములో వైసూత్రమునుంచి ఉపనర్గపదమును కాశికా
 కారుడుఅను వృత్తి చేసినాడు గానపశ్యశబ్దమసాధువు, కొముదీకారుఁడు అను వృ

త్తి చేయక పోయినందున పశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది సరి కాదు-
 కౌముదీ కారునికంటె కాశికా కారుడు ప్రాచీనుడుగాన ప్రాచీనమతమే సాధువు అ-
 ని "పశ్యాం పుశ్యాం" గ్రంథ కారుడు వ్రాసినారు. 2 దీనిని ఖండించి మంత్రవాది సూ-
 ర్యనారాయణశాస్త్రి గారి శిష్యులు నష్టానిచక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానా-
 దిగుణములచే నధికుడు గాన కౌముదీ కారుడు చేసిన అనువృత్తియే బాగున్నది
 అందువల్ల వైదిక ప్రయోగములు మహాకవి ప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసి-
 నారు. 3 ఇందుమీద మహామహేష్వాపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రి గారి శి-
 ష్యులయిన జయంతిభగీరథశాస్త్రి గారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికా కారుడు త-
 క్కువవాడు కాదు. ప్రాచీనుడు గాన నీతనిమతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు.
 4 దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులు గారు, కాశికా కారుడు ఉపనర్గపదమును
 కొందరను వృత్తి చేయరని వ్రాసినందున కౌముదీకార మతము కాశికాకార మ-
 తముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5 విజయనగ-
 ర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానాపాధ్యాయులును మహామహేష్వాపా-
 థ్యాయులు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రి గారు ఉపనర్గపదమును అనువృత్తి చే-
 సిన అన్నం భట్టాదులే పశ్యశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్రీ వృత్తిక-
 ర్తయగు దుర్గసింహుడు మాడపశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారసత్వ వ్యా-
 కరణమునందుమాడ అనువృత్తి లేదు- గాన పశ్యశబ్దము సాధు వేనని వ్రాసినారు. 6
 (వాక్యార్థ గ్రన్థికా వ్యాకరణగ్రంథకర్త లగు బ్రహ్మశ్రీ) భాగవతుల పారిశాస్త్రి గా-
 రి శిష్యులగు పురిఘెళ్లరామశాస్త్రి గారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్యశబ్దము
 ప్రయోగింపఁబడి యున్నది గాన కాశికాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసి-
 నారు. 7 ఇవియన్నియు అచ్చుపడేయున్నవి. ఇక 'పశ్యాం పుశ్యాం' గ్రంథకారు-
 లకు తత్పక్షపాతుల స్వపక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బెజవాడ.

హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బ-
 రప్రత్యయనేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అది యటులుండె. ఈ హిత-
 వాది నామధారి కడువృద్ధు, శాఖాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ
 బరోక్షమున దుర్భాష లాడుటలోఁ దప్ప నన్యత్ర యితఁడు మంచిచెడ్డల నెఱిఁ

గినవాడు, ఈతని పేరంబ్రకటింపఁ బడిన వైపత్రిక యొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చి యున్నది. బ్రాకెట్టులోనున్న 19 అక్షరములును హంస వాదముంచి రామారావు గారు వ్రాసినవి కాన రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమజేరితో వాదమునకు దిగకయున్నను “నిండుజోక్యమేలేకయున్నా” రనువారి వాదమునత్యదూరము, ఈ యంశము నేయాక్రిందిపంక్తులు బలపఱుపఁ గలవు.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

“...పైగంధములు చూడనికతన రామారావుగారు “పశ్య” అనునదినర్వమ తములను సాధువేయనువిశ్వాసముతో సరసారావుపురవాసులు వ్రాయు సుత్తరములకు సమ్మతించిరి. వదపడి యథార్థమెఱిగి మిన్నకుండిరి. అది వారియోగ్యతను వేసెల్ల జాటుచున్నది. అనవసరముగాదూషించి మనబోటులానర్పు ప్రకటనలవలనఁ దేలఁదగునంశమును నేను వేట్రవాచనకకటలేదు. చేతనైనచోఁ బ్రతికాముఖమున సోసభాముఖమున సో సమన్యనుగూర్చి పండితనమక్షమునఁ బెనఁ గుటయుక్తము, లేదా? యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము - యథార్థము నెప్పికొన్నచో మనక ప్రతిష్ఠ లేదు - జన్మశతమున కేని రామారావుగారు, సమన్యను నేను బంపలే, దనికాని, సరసరావుపేటనభకు వచ్చి వెల్లిపోయి పదపడియుత్తరములు వ్రాయింపలే, దని కానియందు రని నేననుకొనను సమన్యతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియాయులు తామిత్తుమనియులేనిచోఁ దమకీర్వవలెననియు రామారావుగారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పిపంపిరి. నేనబద్ధమాడుదునందురా? నీ॥ రసికులు సుజనులై రాణించు పులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి

పణవిత్ర మీ నిష్టపడిన రూపెనగుంట్ల హనుమంతరావుగా రవలిసాక్షి

విప్పర్లపల్కాఖ్యవిపులాగ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమాపైనిసాక్షి

వేమవరస్థుడౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినీదేవుఁ డామీదినాక్షి

తే॥ ౧॥ ఇంక నెందఱొయన్నా వారిందటేల, రామారాయాఖ్యపండితరాజాకండె

“చెప్పిపుత్తెంచలేదిట్టులవ్వు”డనుచు, బలికిన కొనకుఁజాలు సో ప్రాధులార.

రామారావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వా

రిశ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని వే కాదు, అదియటులుండె, పిమ్మటమేము ‘పశ్యశబ్దవిచారము’ అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహిమపాధ్యాయులవారివాదమును ఖండించుచు, “గ్రామం గ ఛ్చన్ తృణం స్పృశతి” గా రా

మరాపు గారి గురువు గారి వాదమును గూడ ఖండించితిమి. అంతతో నాయీ పండితులు విరమించిరి, పిదప రామారావు గారే స్వయముగా వాదమునకు దిగవలసిన వారైరి కాని న్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావశ్యక మయ్యెను. అట్లుగూఢరీతి నవలంబించివారు, (1) పశ్యశబ్దమీమాంస, (2) పంచాననపలాయనము (3) గుంజాగర్వభంజనము, అనుమూడు వ్యాసములు మిగులఁబచ్చిగా వ్రాసిన ప్రకటించిరి, ఇండు మొదటిరెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి, మూడవది తమ ప్రాంతరంగిణిని, సమర్థించుకొనుట కేర్పడినది. ఈమూడును మాచే రెండువ్యాసములతో ఖండింపఁబడినవి, అండు మొదటిది పిప్లవేషణము, రెండవది 'శలభాలభనము, అంతతో నా 'పశ్య'వాదము సమాప్తమైనది, ఆయీ వాదమును గూర్చిన విశేషాంశములు తెలియఁ గోరువారు ప్రత్యేక మందులకుఁ గానేర్పడిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' లోనగు గ్రంథములు చదువఁగోరెదము, అవి యెల్ల నిందును దాహరింపవలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి, విద్వద్వాదము గాన నది యంతతో ముగిసినది, గాని యవిద్వద్వాద మింకను జాలుమూలములు లేక 'హితకారిణీ, మనోరంజనీ, పతికలలో డిద్ధబిద్ధడబిద్ధాదులవలనఁ బ్రకటింపఁ బడుచునే యున్నది. అందును గూర్చి పీఠికలో సంగ్రహము గాఁజర్పించఁబడును. శ్లో ॥ మూర్ఖాణాం పండితా ద్వేష్యాః" (భారతము శాంతిపర్వము...)

తరల॥ తనదు వాదము న్యాయమైనను దైవవంచన కల్గిన నెం ౨౩౩

దునకు మాటక సారె దుమ్మును దూళిగాఁ గనుపట్టు చొ
వ్వనకు నక్కవి చింత నెంచుచు బోవు తోవ యొకండును
గనక విజ్ఞుఁడు గాన నేవియు గ్రంథముల్ గనునఁతటన్.

తరల॥ తిరుపతిన్ మఱి వేంకటేశునిఁ డిట్టి యత్తటి నెవ్వఁడో
* "పరశురాము" లటంచుఁ బద్దెము వ్రాసె నెక్కఁడు యుక్తిమై

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

ఉ॥ తామనవృత్తి వీడి యుచితస్థితి నిక్కము నాలకింపుఁడీ
భూమిపులందఱన్ దుసమి పుట్టెల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
ద్దాముఁడనైన భార్గవుఁడు త ప్పిగుమంతయులేనియట్టి శ్రీ
రాములఁ దూలనాడియె పరాధవ మొందుట మీ రెఱుంగరే.

- పరశురాముఁడు రావపుర్వులఁ బట్టి నేలకు వ్రాయుట
తఱి మఱిందుకు సంభవించెనె? తత్త్వమంబ? యెఱుంగవే. ౨౩౪
- మత్త॥ గోవు కోనము హైహయం దొకకొంత గోనము చేసె నా
గోవిశేష పరీతుఁ బట్టుక గూలనేసెను రాముఁడున్
గోవు నా మఱివాక్కునొంగద? కోవిదుల్ పరికించిసన్
దేవి? యియ్యెడ దానికై కడ తేర్చి రెవ్వరు రాజులన్? ౨౩౫
- మత్త॥ మేమె రాజుల మంచు కొందఱు మిన్ను ముట్టుచు వత్తురో?
నేమ మేగతిఁ గాంచ నేర్తురు? చెప్ప మట్లగు పట్టునన్
రాముఁ డుద్భవ మందునంతకు రాజు లేమయిరో కడే?
జామదగ్గురు కుతారధాగకు జాల్మఁ డేమి యెఱింగెడిన్. ౨౩౬
- మత్త॥ రాముఁడే యలరామరా వని రాజు లిష్టవచింతురో?
మేము నెప్పెడ మాతఁ డేగతి మించి నిల్వఁగ నేర్పెడిన్?
ఏమియందువా? పచ్చి బూతుల నేరీ చూపితి మంబరో?
రామరావు కవిత్వమందుఁ బరాభవం బవి గూర్చెడిన్. ౨౩౭
- మత్త॥ కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామసదృక్షమా
దానిఁ బూని యెదుర్చునేరఁడు దైవవంచితుఁ డౌటచే
నీనఁగావలె భూమి యీపయి నింక నెందొక రామునిన్.
లేనిచో సునరాజు లూరక లేకు లై వెడఁ గావలెన్. ౨౩౮
- తరల॥ తిరువతెన్ మఱి వెంకటేశుని దిట్టు నింకొకరుండు గ
చృటను “రావణకుంభకర్ణు” లటంచు దుఃఖము దీఱఁగన్.
అరసి చూచిన నిదియు వెనక్-టియట్లై రామునశక్తతన్
ఘురిఁగె రాముఁడు పుట్టుఁగావుత శూరుఁ డింకొకరుం దొగిన్. ౨౩౯
- ఆయీదర్బారు పత్రికలలోని ప్రతిపక్షి పక్షియుల ప్రలాపముల
కెల్ల మేమిచ్చినప్రశ్నోత్తర మీక్రిందనుదాహించుచున్నాము.
(అభినవసరస్వతినుండి.)
“పండితాయతే”.

శ్లో॥ భిత్వా సర్వా ణ్యరణ్యా న్యతివిషమలతాగఢదుర్గాణి భూయో
యాయాన్తం వక్త్రణాన్తం భషకతతి రియం బుక్తనై ర్ధిక్తరోతి

లజ్జనై హస్త మేనాం మదకరటిఘటాభేదనంఘటరూఢ
క్రీడాధారేయధారా మమ ఖరనఖరాః కింకరోమి క్షయాయు.

(పండితరాజశతకం.)

శాఖాభిమాని భ్రాతలారా!

తగిన ప్రత్యుత్తరమును లిఖింపనేరని “పండితాయతే” గారి ప్రేరణముచే డి
ద్దబిద్ధాదులపేళ్లతోఁ దిట్టితిట్టి యానందించుమీయోగ్యత పండితరాయలుతప్ప నిత
రులు వర్ణింపఁ జాలరు. “కృష్ణలీలాతరంగిణి”లోనిబూతులు . గోపురాదులమీఁదిబూ
తులతోపాటు కోర్టువారు క్షమింతురని నంతసించెడిమీనంతోషము కడు వర్ణనీయ
ము, జోలెఁడులక్షణగ్రంథము లుండఁగా దాని కీగతి పట్టినందులకు మీయంతట
మీరేయొప్పుకొనుటచే దానియోగ్యత వెల్లడియైనది, కాశికను ఖండింప నేరకయే
దో వెట్టిమొట్టిమాటలు వ్రాయుటవలన నేమి ప్రాజ్ఞులనూటరానియవాచ్యవచనము
లతో మమ్ము నిందించుటవలన నేమి మీ “పండితాయతే” గారిలోఁతు విన్నప మ
గుచున్నది. సరియైన యుత్తరము స్ఫురించినచోఁ దిట్లతోఁ బని యుండదుక
దా! కాశిక ప్రకృతము పఠనపాఠములలో భేదనుట వట్టిపిచ్చిమాట. విశేషములు
తెలియఁ గోరువారు చూచుచునే యుందురు, సామాన్యులు కొందఱు లఘుకౌము
దితోడనే తృప్తి నంది సిద్ధాంతకౌముదినే ముట్టరు. అంతతో వీనికిఁ గాని దానికిఁ
గాని గౌరవము చెడదు. కాశిక నక్కడక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించిరని
వ్రాసి దాని నప్రమాణ మనుట యుక్తముకాదు, ఎక్కడ నిష్పడు దానిని మన
ము ప్రమాణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించినది యు
క్తమా! కాదా! అనుసంశయము తేల వలసి యున్నది. అందులకు మీవారు పూన
వలసియున్నది. కాశిక ననుసరించియే ‘పదవాక్యప్రమాణపారీణు’లెల్ల వ్యాఖ్యాన
ములను వ్రాసియున్నారు. అప్పటికి భాష్యమున్నను దీనిని వారంతగా గౌరవించు
టచేనిది భాష్యతుల్య మని మేము వ్రాసితిమి, నైషధములో “ధయాన్” అనుప్రయో
గమును యథా కథించిత్సాధ్యక్తి మయిన దానినిగా వ్రాసినమల్లి నాథ సూరిగారేమి
సోపసగ్ధములుగా “పాశూర్యా” సూత్రమునకు దాహరణములు చూపినమహా
వైయాకరణశిరోమణి భట్టియేమి మఱికొందఱు! ప్రాచీనులేమి మావాదమును బూ
ర్తిగా బలపఱచుచున్నారు, కాశికను గాని మమ్మునుగాని వారినిగాని తిట్టిన చో

దిట్టిన వారి నొంటికంపుబయలువకునే కాని వాడము నెగ్గదు- సమస్యపూర్తింకూర్చి చొప్పదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అండు డిద్దబిద్దాదులచే వ్రాలుచేయించితిరేమి? నానావిధముల మమ్ముఁ దిట్టియు వేఱొకరిని బొగడియు నెవరికి 'బ్రహ్మపట్టము, గట్ట నుంకించుచున్నారోవారివారి'లే యండుఁ దగిలింపుఁడు- పస తెలియఁగలదు- ఏక కాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అనిరాఁగూడదని యేపండితుఁడునుబలుకఁడు- 'పండితాయతే, లుపల్కట వింత కాదు "సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థత్వోపలక్షితధర్మావచ్ఛినే శక్తిః" ఇది నిష్కల్పస్థాని ధ్ధాన్తము- గత్యంతరమేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుమీకీమాత్రమేని వాయుట యనవనరమే- అంతేవాగులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేకూటమి నింతటితో నివ్వటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖంధందానురోధేన"

ఇట్లు,

తీరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త॥ అంతదనగ్రాను మాప్రతాపమహత్త్వమే యలరాసుతన్
జీంత నెందుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజులమోతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోజుచు గోకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రఁజేయుచు మాన్తు రుండుత మంబికా. ౨౪౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ డుదయింపఁ గావలెఁ జాల నందులకై తపం
బోలిఁజేయుడుఁ మీరలెల్లరు సూగకే యిటు మోఁగుటల్
శీలవంతులు మెచ్చ, రంచును జెప్ప మంబరొ వారికిన్. ౨౪౧

తరల॥ పరశురాముఁడు రాజవంశముపై న వా రొనరించె నీ
పరశురాము లటుల్ పానర్పమి ప్రాజ్ఞులెల్ల నెటుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దఱి ఘటిలెను యుక్తిచెప్పమి తప్పు నతగ్రవి కంబికా. ౨౪౨

చ॥ కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దులు, మొద్దు, లంచు న
బృపుఁడమతెల్వీ యంతయును శాశ్వతమై రవిచంద్రమౌనభః

కుపదపు లుండునంతవఱకున్ వెలుంగన్ గిలుకంగఁ జూచ్చి రీ

కుపితులు గోఁకు పద్దెములకున్ దరి యంచును గాన మంచికా

౨౪౩

తే॥ గీ॥ అన్నితిట్లకు నాఁటి నహనమున, కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబి?

వారి మోముఁజూచినయంత వారిలోఁతు, స్నాంతమున కెక్కుకతన నాననమునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు తెట్టు లెవఁ డేపని నేయును దానిగుట్టుతా

నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భుజగాంఘ్రుల కద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, నూ

ర్జితుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్ల? నే

చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్సభ* స్నాంతము దాఁచియేనుమి.

౨౪౪

పోష్టుముద్ర) } 4 సెప్టెంబరు 1911 } లైబ్రరీ
ఎగ్జార్డు. } సోమవారం

*... ఈవివాదమునుగూర్చికొంతవ్యాఙ్గత మాచిన నాటిరాత్రి 27 తేది...మీ కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహాత్మా హానందములు కలెను, నేనుకూడఇప్పుడు గుంటూరురావీలుండిన బాగుండును ...నొకరీపీలులేదు, .. కొప్పరపుంగపులు ఇక్కడనవధానములుచేయుటలో అష్టావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియులేదు, నమస్యలు ముందు చెప్పించుకొ నుట...వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదనభలు జరుగునేని ... అష్టావధానము ప్రధానముగా ముందువరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరిమఖ్యతమము, వారిఆశు ధార గొప్పదేకాని ... వేలకొలదిపర్యాయములుతిరుగుచున్న మామూలుచక్రమే గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయూరనిచ్చిన కథవారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారి బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవ లెను. మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు, నాయానందమతనికిఁ దెల్పుఁ డు. మీరావారిలోఁ దులగా వాదింప నేనిచ్చగింపను. గెల్చినవచ్చెడు ప్రతిష్ఠయెం తని ఇఁక నీవాదములేలని మీరువదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలదు, వారెట్టి పాండితికలవారని;...నాటి వివాద స్వరూపము, బీజము, ఎట్టివి? ఆయూర నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు. యావదంశము మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ బరమమిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ...గారిచేనయిన వ్రాసింపుడు...ఇంకను అచ్చులోను న్నరి కార్డుప్రూపులయినను వెలిటనే పంపుదురుగాక. వే. ప్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి పండితుండెవఁడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి నత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుండెవఁడు? మే మభిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చిక విత్వ మూతగొని పీఠకెదరంట? దదాల్న మీన మీ
సచ్చరితుల్, వృథానుడులు నైఁకెదరంట? స్వపక్షు లంబికా. ౨౪౬

చ॥ ఎఱుంగని యష్ట “వీరు కవులే” యని యొప్పినతప్పు నైఁపు మీ .
డైఁఁగితి మాన్యముండెఱచుటే తడ వంతయు న్నష్టమయ్యె, నీ
శ్వరుఁ డొక సాక్షి వీ ర్నుడువు వద్దెఱులం దపు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ మును పల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంబిక? నీవెఱుంగ వే. ౨౪౭

ఉ॥ పత్రిక వారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమొడి మెచ్చు మా
మిత్రులఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటింపఁగ నెంచి మెచ్చు మా
భాత్రునిఘోషయున్, గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక సంపుతప్పిదము పండితమండలి నైఁపఁగాఁ దగున్. ౨౪౮

ఆ॥ వె॥ శక్తి లేక పూను ‘నర్తిఫిక్రట్టు’ లా, యువు లవమ్ము లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట.

క॥ అవసర మైనకతమ్మున, వివరించితి మంబ? ఘోషవితమెల్లను నీ ౨౪౯
నవిధమున నెఱింగి యన్యతము, దవిలించితిమేని నీవ దండింపఁదగున్.

శా॥ ఖండింపంగలశక్తి యున్నయెడఁ గాకన్యగ్రణీవ్యగ్రతా
ఖండాహంకృతివారకం బయిన యీకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింతుర్గద, సోదరుల్ వృథగ వాక్కండూతి వోఁ గొట్టుకో
“నెండుంగండి, గ నేమొ దూలుదురు మా కే మంతలోఁ బోయెడిన్. ౨౫౦

గీ॥ వారుమాటినకొలఁది నవారిగాఁగ, మాయశము లోకమునఁ బర్వమాకుఁగీర్తి
కన్న నన్యలాభమ్ముల నెన్ను పొనిక, లేదు ప్రకృతశేషమ్ము నాలింపు జనని.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేమవరమం దవథానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పడుం
బుంతలవెంబడిం బడి ప్రభూతనయల్ ‘కడు రోయ దూయమా
నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక కుండు వొందఁగన్ ౨౫౧

నీ॥ తలుపోరగామూని వెలవెల్లమోముతో నొక్క“శశ్శోఛి” మాదిక్కుచూచు
తనయింటి యెదుటి కందలము రావేగవే యొక్క“శశ్శోఛి”, తల్పాచి వైచు
“పశ్య” వాదంబు‘స్వప్నపుముల్లె’యయ్యో‘సంచాక్క“శశ్శోఛి”సిరోద్ధుగనుల
“కాశిక” నటుపాముగఱచెఁగా‘హు’మ్మంచునొక్క“శశ్శోఛి”పండ్లరకకొఱుకు

గీ॥ కాశికనుజూపి“నూతాల్ల”గ్రకుగ మనుచుః, గోప్త కీర్తురొ యేమొ నాకొంపదీసి
యంచునొక్క“శశ్శోఛి”లా నటమటించు, నరస రాట్పురితోవ మేమరుగుతఁగి

ఉ॥ “పాటిరి కృష్ణదాఁటి” యని వాగ్వయము న్నును సారెజేయునా
కారణ మంతరంగము నగల్పంగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
చేర భయమ్ముఁ గొంచు మటు చేకుఱఁ జెన్నఁటిసేత లెన్నియో
మూరిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొప్పరపుంగవిషము లత్తటికొ. ౨౫౮

చ॥ సకలము నీమనం బెఱుంగు సత్యవిదుల్ పలుమం దెఱుంగుదు
ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మనీషిహితమ్ముగ ముద్రితంబునుకొ
బ్రకటితముం బొనర్చి నప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ ద్ర
వ్యకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బాజ్ఞులకుకొ వచియింతు మంచికా. ౨౫౯

గీ॥ అంబి యంతకు నునుచేసినట్టి చెట్ట, సేత లొకతల వేమవరాతతాగ్ర
హారసత్సభాప్రత్యూహ మలవరింపఁ, బడ్డపాటు లింకొకతల వాపశమని ౨౬౦
ఉ॥ తప్పడు తోవలన్నియును దజ్జులు దగ్గము సేయ నంతతోఁ
గొప్పర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది* రిజస్తరుత్తరం

*ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్పర } (రిజస్తరుత్తరపు నకలు)
పు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ. కొప్పరము- } బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు
నంతమాగులూరుపోవు, గుంటూరుజిల్లా } కాకినాడ, ఓ బందరు.
యొద్దినుండి.

అయ్యా, మీరుప్రకటించిన ‘గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము’, అను పాత్ర
ను జూచితిని, అయ్యది ‘నీ॥మాయమాటలకు నమ్మకమైన వ్యాఖ్యాత తులలేని పచ్చి
బూతులకు బుంగ, అను మీశ్రవణానందమునందలి మాడునలిబోగముదాని పద్దె
మునకుదాహరణముగ నున్న దని చెప్పవలసివచ్చినందులకు జాలిపడుచున్నాడ
ను. ‘నన్యంవద’ ధర్మంచర; అనువేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములై

బిష్పడు పంపెఁ , “గే” సాకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు సత్యమున్
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకగీ.

౨౫౭

న యన్మత వాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానియోగిశాఖను, ఈవిధము గనిచ్చవచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును, వినియోగించి, ఇట్టినికృష్టోద్యోగమునకు, మీమిత్రులఁగూడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, అ సత్యవ్రతకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున కాయానముంగలి గించితిరి.

2. ఏడనూ యన్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములనుబద్యములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకులేఖవ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించుకొని పిదప మాపత్రికయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచినహింపలేక వృధాభిమానులగుమీశాఖవారిదుర్బోధములకుఁగూడ లో నై యనవసరముగ నాననవర్చయొకటి గల్పించి యన్మతక్రొత్తోపకృతి నేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలు దువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు నభకు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు, వేంచేసితిరి.

3. అప్పటినుండియు విరామము లేనిమాయవ్రాతలకుఁ బూనుకొని మాఱుపేరులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి న్నజనముచేఁగూడ నట్టివే కొన్నిటిని బ్రకటంపించి యంతతోఁగూడఁదృష్టిలేక “హితోపదేశము” అనుపేరునఁ గొన్నియనుచితములు వ్రాసిప్రచురించితిరి, అప్పుడే మేము మీమీఁద గొంత చర్య జరిగింపవలసియున్నను, ఎన్నటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపముమును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటింతు రను సదుద్దేశముతో గొంతహితమును గలపనెంచి ‘జ్ఞానోపదేశము’ అనుపేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసిమీ కాని మా‘జ్ఞానోపదేశము’ మీకడఁ జెవిటివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, నసత్యముల ప్రోవైనట్టియు. “గుంటూరు సీమ, పూర్వరంగము”ను, వ్రాసిప్రకటించితిరి, అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువ్రాసిన యనత్యాంశములను వ్రాయించుకొన్న యసత్యపు లేఖలను, నారాయణశాస్త్రమూలకముగా ఖండించి లోకమున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బోత్పాహుళపఁ బడుటచే

ఉ' ఇట్టి వృథాప్రజల్పములు నిట్టి వదావదసా ర్థభౌము లై
నట్టి రహత్రాపాధిక రణానృహృదతరు లైన కొర్రపుం

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెననుచుదేముతో “గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము రివపుటలో” కొప్పరపువారితప్పచాత్రము” అనుశీర్షికక్రింద సైక కల్పిత (ఫార్జరీ) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతిమకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్రకటించినట్లును, సైకయసంఘపుంగభం గల్పించి యుదాహరించితిరి, ఈమీమాయవ్రాత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగానున్నది. అందులకైతగు చర్యజరిగించుట మాకుఁగర్తవ్యము కావున మీకీలేఖయందెవది మొదలు 24 గంటలలోపల నా లేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతిమెవ్వరివలన లభించినట్లు తెలుపనూహించితిరో” వారిపేరుల నెఱింగించుచు, అట్టిమాయలేఖను మీరే యధికారముమీఁదఁ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను, “అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో” అనుసామెతకుఁ దాదాగ్రాణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటఁజేసి ముందుముందేమిసృష్టింతురో యనుభయముకూడ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టిచర్యతోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారింనుచున్నాఁడను.

షరా :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియేమగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోనియుక్తులతోఁ గానిముగడపక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుఁడు.

వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, తుడుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏఁబదియైదు (మిక్కిలిమిక్కిలినకలు).	<div style="font-size: 4em; line-height: 1;">}</div>	<p>ఇట్లు, కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.</p>
---	--	---

 చదువరులారా:—

పై రిజన్దుర్తర మెందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

దిట్టల మాకు వాడులుగఁ దెచ్చినతావక తారతమ్య సం

ఘట్టన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్మ శాంకరీ.

౨౫౮

చేయనిపని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టిన దందురా? అటు లేని వారిస్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పరము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్తద్గురుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామకుమారాచార్యశాస్త్రివారి పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా న్రాము విజ్ఞప్తి.

“...వృథాహంకార లాభనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయింతుమని ప్రతిజ్ఞ సేయనప్పడును. “సింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుఁగవులు కాకి నాడకు వచ్చెదరా!” అనిన తిరువతిశాస్త్రిగారు నినసించిన కాకినాడకుఁ జను నప్పడును, కాకినాడలోఁ బలుసభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్నయెడల మాకు శత్రుఁ డగువాఁడువచ్చి మట్టెడిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం జెప్పనప్పు డును, ఎంతకఠినముగాఁ గాలుద్రవిష్టనను నెదుటికివచ్చి శత్రువులు మార్గొనమి చేఁ గాకినాడలో నుకవిపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప జయస్తంభము నాటి వచ్చినప్పడును.....”

చిత్తగించుడు.

ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,

కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

దీనివలనఁగాకినాడలో—తి॥ వెంకటపులఁబరాభవించినట్లు సో దరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్పష్టమే యగునేని దానినే విపుల ముగాఁదెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క సకలును బ్రచురించినమాకు సో దరులు రిజస్టరుత్తరము వ్రాయుటకర్థ మేమో? విచారింపుఁడు, “ధర్మ దేవత చేతనఁట? వీరఁట? పోతాహపముపఁబడిరఁట?” “నాఁజ్ఞీలం కీర్తయేత్” “బుద్ధిః కర్తానుసారిణీ” శాంతం పాపం, ప్రతిహతమనుం గళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు”.

ఉ॥ దానికిఁ దగ్గఁజుత్తరము తథ్యవచోభరితం బొకఁడు మే
మానరులకొ గుఱించి వెన సంపితి మయ్యది గాంచియున్ వృథా

(చూరిజ స్తరుజవాబుయొక్క నకలు.)

*శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః.

మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరామ వెంకటరమణకవులకు.

అయ్యా,

29-7-13 సం॥ తేదీతో నెకటియు, తేదీలేకుండ వేఱొకటియు మీరు మాపేర
వ్రాసిన రిజస్టరుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది యేమన ?

(1) మీరిజస్టరుత్తరములోని సంగతులు యథార్థములైనవియు, సమ్మదగినవి
యుం గావు,

(2) మేము ప్రకటించిన 'గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము'లోని సంగతులు సర్వ
మును సత్యములైనవియే గాని యందసత్యము లేవియును లేవు

(3) మా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములోని సంగ
తులు మీకప్రతిష్ఠ కలిగింపవలె ననుచురుద్దేశముతోఁ బ్రకటించఁబడినవికావు, అవి
లోకమునకు సత్యము వెల్లడిచేయు సదుద్దేశముతోనే ప్రకటించఁబడినవి,

(4) తక్కిన మీరిజస్టరుత్తరములోని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబిందగినంత
యవసరము కలవిగాఁదొఁపవు. 'మాగుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము 87 వ పుట మొ
దలుకొని "కొప్పరపువారి తప్పవ్రాతలు" అను శీర్షికక్రిందఁ బ్రచురించిన లేఖ
"పోర్జరీ" కాదు, మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క నకలునుబట్టియే
"మక్కికి మక్కి"గాఁ బ్రకటించఁబడినది,

(5) మాకీర్తికి భంగమును, మాగౌరవమునకు హానియు, మారాబడికి లోప
మును, మాప్రతిష్ఠకు న్యూనతయుం గలుగఁజేయవలె నను చురుద్దేశముతో నస
త్యములును జాగుప్సాకరములునునగు సంగతులు గద్యపద్యభయ రూపంబులుగాఁ
బెద్దమనుష్యులయెదుట వినిపించినందులకును, సంపన్న గృహస్థులపేర నటువంటి
సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుండవికూడ వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాతల
కును, మీమీఁదఁ గ్రమమైన చర్య జరుపుటకు ముందాలోచించియు దానిని జరిత్ర
గ్రంథమగు 'మాగుంటూరిసీమ'లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును లోకులకుఁ దెల్లము

గా నలవారు *తప్పనుడికల్పన లెల్లెడఁ జేయఁ బూని రెం
దేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే.

౨౫౯

 చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజిస్టరుత్తరపుదుందుడుకుప్రసంగము వేమ
వరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నోజరగవచ్చును,
ఇంక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధిం
చిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరింతుము.

గా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందువని ముగించి ప్రస్తుత
ము మేమాప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజిస్టరుత్తరమువచ్చినందున దానికి
జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు నదరు విషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబో
వుచున్నామనికూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము,

చిత్తగించవలెను.

(సమృత్తిని)(1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, } శతావధానములు { బందరు,
(2) చెళ్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, } ఖైరతాబాద్. }
15-9-13.

*ది 27-10-13 నం||.....

అయ్యా !

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వకరిజిస్టరునొటీసును 24
గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియట్ల మీమీద డామేజి
తేవడమగునని నదరు నొటీసులో వుదహరించినట్టున్న అందులకు మీరు సోద
రకవులను క్షమాపణకోరినట్టున్న మాచుట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లో విశేషవాడుక
కలుగజేసినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మీమ్మలను యెరిగివుండి మీసా
మధ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే అందుల నజ్ఞానిజములు ప్రత్యేకంమీచేత వినగో
రి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను. దివ్యచిత్తముకు తేవలెను

విధేయుడు, వసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

ఇందుఁ దుట్టతుదనుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాటియవధానమునకు
మంగళశ్లోకమని యెఱుఁగఁదగు, ఈయవధానమునకు సంబంధించిన
విశేషములు సమగ్రముగాఁ దెలియఁగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి
యచ్చయియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను.
దానివెల పోస్టేజీతో రు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురంబుచేసె సెక చెన్నఁడు, వేమవరంబు నేడ హూ?
చెన్నపురంబుగాఁ దొడఁగెఁ జెన్నయగారియుదారతాపి చే
సెన్నివధానముల్ సలిపి యేమిఫల? మ్మిటువంటి యన్నదాసొ
న్నతి యిట్టితృప్తియును నెండొకటన్ గన మోమహేశ్వరీ.

౧

ఉ॥ ఎందఱు పెద్ద లన్నిలిపి? తెందఱపాదరజంబుచేత ని
వ్తుందిరమున్ బవిత్రగరిమమ్మున నించితి? నెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితివి? నవ్వులు గొందఱదేమొకాని నిన్
జిందఁగ నాడువారఁట? యిసీ? యిసి? యొసితావధానమా

౨

ఉ॥ అన్నముకోస మామడల కామడ రేగెడికాల మన్ననూ?
“సున్నయు హల్బి”యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపువఁ జేసి గాక యీ
యన్నతు లిందఱిట్టి క్రియ సెక్కటఁ గిక్కిరియంగ నేల? మా
యన్న? శతావధానమ? కృతార్థమవైతివి వేయునేటికిన్.

౩

తే॥ ౧॥ “భాగ” పదమిప్పటికిఁ బుణ్యభాగియయ్యె
“చెన్ను” పదమిప్పటికి నుతిం జెన్నుమీతె
వేమవర మగ్రహారంబు హేమవరపు
నగ్రహారంబుగా మోతె నఁబ? నిపుడు.

౪

చ॥ జననపులగ్నమం దలరు శక్రగురుండును శుక్రుఁడున్ గుజుం
డును నలరాహువున్ నను ఘనుం బొనరించెడినంతెకాని యే
నును సెకనతగ్గవీశ్వరుఁడనొ “తిరవ” య్యయ్య సెక్క హేటి యో
యనఘకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గవ్వమ జేయవలయున్. వె॥ శా॥

సీ॥ మరల నెప్పుడు మీరు మాకు లభింతురో వందనంబయ్య ? విద్వాంసులార ?
 మంచిపద్యములు క్రమ్మట వినుటెక్కడో జోహారులయ్య ? యోగుకవులార ?
 కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచుటేనాఁటికో మీకుఁ బ్రణామముల్ మిత్రులార ?
 మరల నెన్నఁడు కనంబడునె మీకన్నీరు మీకు మంగళ మాయమితులార ?
 తే॥ గీ॥ మరల మాచేత శారదమాన్యచరిత, ఉరకయెన్నఁడు చేయించునో ? శతావ
 థానమా ? దివ్యకీర్తి కథావిధాన, థానమా ? నీకుఁగూడ వందనములమ్మ.

సీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు థా, గృన్తవాయుండు చెన్నయ్యగారు
 పరమసాధువు మేల్మచ్చెలుపు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు
 యజ్ఞోపవీతాన్వయాంభోధి కబ్బుండు, వేంకటాచలపతి వితతయశుండు
 థాగి వంశ్యుండు వెంకటివారికిం దత్తుఁ, డైన వెంకటసుబ్బయ్యార్యవరుండు
 గీ॥ అశ్వమేధంబో ? రాజసూయంబొనత్ర, యాగమోనాఁగ నవథానమలవఱిచిరి
 సాటి వెల్పాఁటివారును సాటిలేని, వారు వారికిఁగూడ నావందనములు. తి॥ శా॥
 గీ॥ ఇతరశాఖయటంచు లొనించుకేని, భేదమెన్నక ననుఁ దద్దఁ జేర్చిఁజూచి
 గౌరవించినమి మ్మెన్నఁగలనెయేను, సర్వపములార ? వెల్పాఁటిచతురులార ?
 చ॥ తిరుపతి యేర్పు గాఁగ గడిదేఱిన శిష్యు లనేకు లొప్పుమైఁ
 బారిఁబారి రోజుచుకొ దనదుపొంతను బెబ్బలిపిల్లలట్టు చూ
 పలులకు దోపఁ గేల నుకవాటిది బెత్తముఁబూని వేంకటే
 శ్వరుండు శతావధానమను “సర్కసు” జూపెడిఁ జూడుఁడోబుధుల్.

వెం॥ శా॥

చ॥ తిరుపతి వ్యాఘ్రమై బయలుదేఱిన శిష్యులు గున్న యేర్పులై
 వఱలఁగఁ దేఱఁగాఁ దగినవారలు బెబ్బలిపిల్ల లెల్లమా
 రురు కపికుర్కరమ్ము లయి తోవఁగ వేంకటశాస్త్రి వీరకే
 సరిగ శతావధాన మను “సర్కసు” చూపితివమ్మ శాంకరీ. తి॥ శా॥

సీ॥ “కాసుచొప్పున నింతగా నార్జనముచేసి, తెంతదెచ్చినను మాకింతలేదు
 గడగడలాడి నెకా గానఁగా నేతెంత, గానఁబోయిన మమ్ముగాంచు టరిది
 ప్రితితో నీకు నర్పింతురెంతైన మా, కింత యిచ్చియు నెంతు రెంతో యనుచు
 నేవించి నీకు వాంఛితములిత్తురు నేవ, గావించినను మాకుఁ గాసు నీరు”

గీ॥ అనుచు మునుపెన్నఁదో యాడినట్టి మాట, కన్యభాత్వంబునూర్చి స్వేంద్రుఁడజేసి
తై న నేమయ్యె నీయుత్స వాదికమ్ము, లీవ కైకొమ్ము? మోవెంక పేళ దేవ.

ఉ॥ కాకికనుండి మొండెడకుఁ గాల్గదశేంపనివానిఁ గాకివి
శ్వేతుని గెచ్చి మొక్కయెడ నింటికి దాపున నిల్పె నద్యశో
రాకి భవత్పితామహుఁడు పాఞ్జుఁడు; తిర్పతివేంక పేళ సూ
రీశుల నీపుతెచ్చు టది మేమి పిశేషము చెన్నయాగ్రణి. వెం॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునికొ గ్రహించిరొ బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారి సే
రివ్వఁసుధకొ జెలంగునటు లెంతయు నొమిన చెన్నయాదులం
దెవ్విధినేనిఁ బేర్చి భరియించుచు మేల్ సీరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరో? యింక మాకు నెలవా ! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

నీ॥ ఎక్కించితివిగదా? యేగుచో మేనాల, నర్వతస్సుమవృష్టి సంకులముగ
పట్టించితివిగదా? బ్రహ్మరథముఁగూడ, స్వస్తి వాచనపురస్సరము గాఁగ
కల్పించితివిగదా? గాఢోత్సవమ్ముల, వారాంగనాకదంబములతోడ
తాల్పించితివిగదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నాబాలవృద్ధంబు గాఁగ

గీ॥ దురభిమానగ్రహవేశ ధూమఘాపి, తావ్రయోజక గర్జపురాంతర స్థి
తాత్మపద్ధతిపక్షానుయాయుసుజన, నంకలిత నిత్యమూర్ఛ, ఆననపుంజర్చ.

నీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
“బ్రాహ్మణత్వం బూడివడ్డదే యాకసం, బందుంకి” యనుకూళ లెందు లేరు
భక్తి సారస్యప్రపత్తి సత్తావిత్త్వి, మలవడకున్న బాహ్మణులు లేరు
పరమపాతివ్రత్య పరిపాకగరిమఁ జె, న్నెనలారకున్న గేహినులు లేరు

గీ॥ ఒక్కపద్ధతి దౌర్భాగ్యముండుఁగాక, అదియుపానదుపాయ నంపదకు నొడుగు
దూరగులెఱుంగరకట? నీసారునుకవి, వినుత సుఖభూమ యొకొండవీటిసీమ.

వెం॥ శా.

నీ॥ వియింటఁజూచినఁ బ్రాణికంబుగఁ జేతి, జిడ్డువాయని మంచిగడ్డపెరుగు
విపొలంబరసినఁ గాపుటాండ్రు చరించు, పలుకఁబాటినచాలు పంటజేలు
విబావిఁగనుఁగొన్న ‘సేపా’ననఁగఁజాలు, నమృతంబుతోఁ బోరునట్టిసీరు
వశ్రాయ మేగిన నింత లంతలు గూడఁ, బదధూళి దలఁ గోరుభక్తివారు

గీ॥ బ్రహ్మశబ్దంబుదాల్చిన పాదుదండి, కుజనులనుదాల్చు పద్ధతికొఱకుఁగాదె
పాదరక్షలు దాల్పంగవలయు నీదు, విధమెఱిగినామ యో కొండవీటిసీమ.

తి॥ శా॥

అయిపద్యము లేయేనందర్భమునఁ జెప్పఁబడినవోయాయానంద
ర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

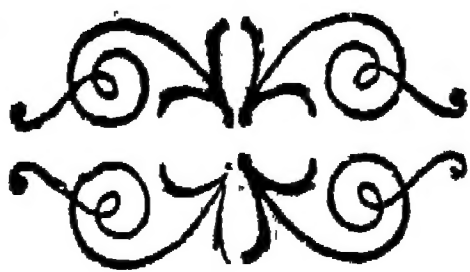
మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పదేభ్యో నమ
సాగరః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు న్వస్తి శతావధానవిధయే విద్వజ్జనా యాంజలి
ద్యుక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య నంగాహితే. ౧౭ తి॥ శా॥

గద్య

ఇదిశ్రీకింకవీంద్రుటావంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలనరస్వతీ
శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వరనంకలితంబును
అనృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీపరజేవతార్పణమస్తు.

తపోఽంశ పట్టిక.

మఃఖ్యముగా దిద్దవలసినవి.

పుట.	పం.	తత్వ.	ఓత్వ.
13	20	పంక్తిపూర్తిగా దొలగించి 19 వ పంక్తితుదను, లే, అను నక్కరము, రో, అని చదువఁదగు.	
27	14	అగు	అగ.
30	4	లుద్దడు	లుద్దతు.
31	26	సుపఁడగ	గసుపడఁ.
32	4	ఉవ్వెత్తుకా	ఉవ్వెత్తుగా.
41	13	జయిం	పయిం.
63	1	చుఁబండ	చుబండ.
68	16	దనభి	దర్భి.
68	20	బాబు	బాటు
71	6	చూర్నాల	చూర్ణాల.
72	17	హాషా	భాషా.
75	9	మయ్యెనొ	మయ్యెనొ.
102	2	గలంగ	గలంగ.
103	16	హేహాబు	హేబు.
103	25	భీషా	భీష్టా.
105	1-3	పంక్తులలోని, శ్లోకము, నీనము, ఇవి కాశీకృష్ణాచార్యులవారి వారివని యెఱుఁగఁదగు.	
111	16	నత్వ	స్వత.
112	7	వ పంక్తి, నీనపద్యము తుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి కట్టాభిరామశాస్త్రిలవారిది, సమాప్తి ద్యోతకమగు—ఇట్టిగీ టు, నీనసమాప్తియందుఁ జూచుకోఁదగు.	
112	26	వేకాదు	వేఱుకాదు.
116	8	వచ్చినే	వచ్చినే.
ఇంతవఱకు స్థూలదృష్టిచేఁ బ్రధాన గ్రంథభాగమునఁజూ పినదిద్దుబాట్లు, గీటుక్రిందఁగూడ నెట్టిస్వల్పలోపములు గలవు, నవరించుకొనఁగోరెదము, ద, డ, న, స. ప, వ, , ఆ, ఁ, ం లోనగు స్వల్పవ్యత్యాసములు మీరే నవరించుకొనఁగోరెద ము, మఱియు 52-101, పుటలలోని, స్వాగతపద్యములు చది విన వారెవరో బాలకులుగాని, రచయితమాత్రము, అన్వారి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి యని చదువరు లెఱుఁగుదురుగాక.			